

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Adlersparre A.

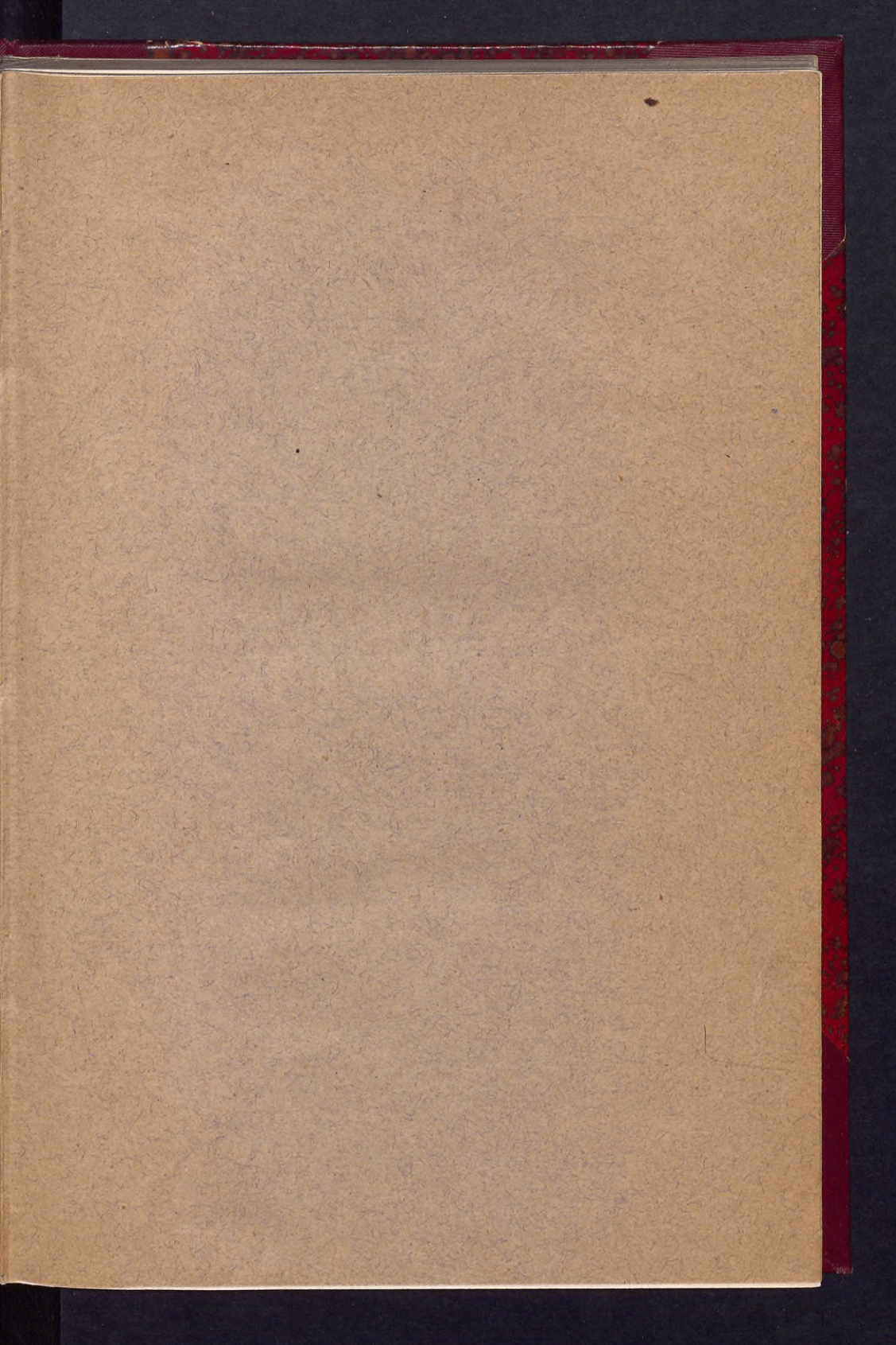
Läran om den s. k.
evriga freden.

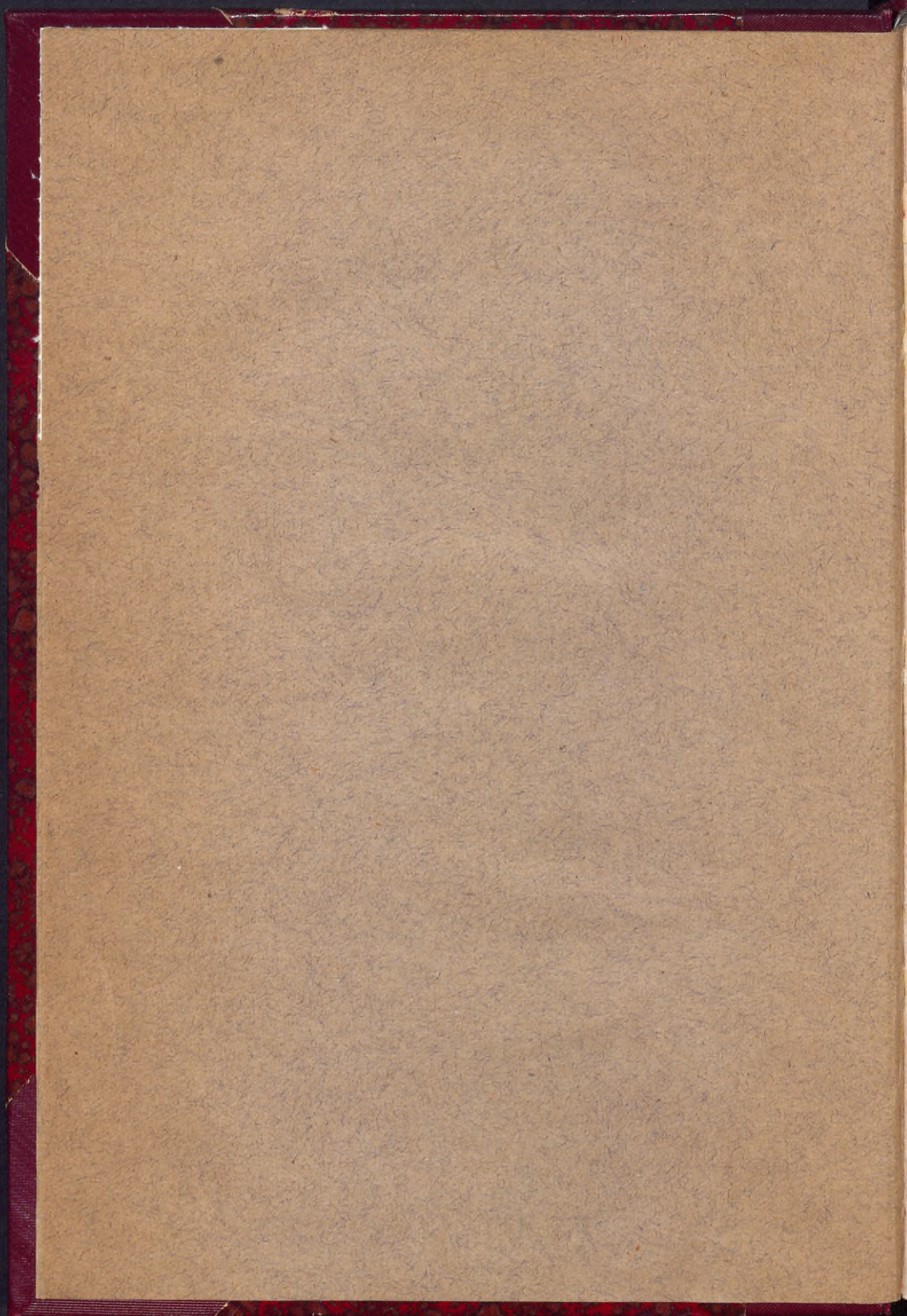

Allmänna Sektionen

Intern. rätt

DEN SKANDINAVISKA UNGDOMENS
GYMNASTISKT-MILITÄRA UPPFOSTRAN.

ÖRESKRIFTER

I MILITÄRA OCH GYMNASTISKA ÄMNEN.

1.

LÄRAN OM DEN S. K. "EVIGA FREDEN".

FÖREDRAG

AF

P. L.

1886.

[Adlersparre,
Georg Axel]

Pris: 75 öre.

STOCKHOLM
TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET

FÖRORD.

Meningen är: att utgifva en *serie* små skrifter, alla afseende *krigsbildningen vid de allmänna läroverken*. Fler-talet egnas troligen de afdelningar, som öfvas med *krigsgevär*.

En »*serie*», »*flertalet*» . . . det der låter ju särdeles storartadt? Att uppgöra en storartad plan, det är i allmänhet en enkel sak; men beklagligen inträffar ofta nog med planer af denna beskaffenhet, att de behaga krympa betydligt vid utförandet. Undertecknad blifver därför ej på minsta sätt förvånad om nämnde »*serie*» krymper i hop till *detta häfte*, hvilket af krigsgevärens handterare befunnits så tungläst, att det hastigt makulerats.

Enligt den storartade planen skall de små skrifternas innehåll hufvudsakligen utgöras af utdrag ur åtskilliga föredrag, enligt uppgift hållna af en i Lappland bosatt nybyggare och vid gräns-stenröset *Kokkinmodka*, utgörande en föreningspunkt för *Sverige* med *Norge* och *Finland*.

En nyligen afslutad *skandinavisk skyttefest* föranledde undertecknad till att utgifva *1:a häftet* af den der antagna *serien*!

Någon vetgirig läsare vill måhända känna nybyggarens namn? Sannerligen jag säkert känner det själf; men som insändare tecknar han sig *Petter Lappman*.

- Af meddelade manuskripten har jag tyckt mig märka:
- att herr *Petter Lappman* ej har, med afseende å *härorganisation*, någon s. k. fix idé; men deremot i annat afseende besväras särdeles af en sådan, hvilken emellanåt yttrar sig som en obotlig *hallucination*, nemligen: att i vår tid och oberoende af *härorganisationens* beskaffenhet bör man anse det höra till *den bildade ungdomens bildning*, att åtminstone hafva något fäst uppmärksamheten vid sådana militära *hufvudbegrepp*, hvilka röra både *medborgaren och krigaren*;
- att han ej är en »*sabelskramlare*», som önskar att militärämnen med görligaste första måtte införas vid läroverken. Han befarar tvärtom att de, nu fullkomligt *onödigt*, derigenom skulle få en anstrykning af *kadettskolor*; men anser att det vore väl om nämnda *hufvudbegrepp* kunna behandlas i en sådan *form*, att den gifver anledning till *frivillig läsning* och eget begrundande . . . t. ex. *under ferier*;
- att om framdeles lag skulle stadga att äldre elever skola vid en större mobilisering påräknas som *befäl*, det då ej bör anses som ett onödigt »*sabelskrammel*» om åtskilliga anordningar förordas, som svara emot detta förhållande, att utföras *vid eller utom läroverken*, samt
- att det vore särdeles väl om *qvinnan* ville egna ännu större intresse, än det redan visade, för ungdomens *fysiska uppfostran* och att tidigt inpregla åtskilliga *begrepp*, bland andra: att det vanligen ligger någon-

ting oberättigadt och rätt i *anfallet*, men alltid någonting berättigadt i *försvaret emot oberättigadt anfall*, samt att, af denna orsak, *försvarskriget* gjort sig väl förtjent af stora uppoffringar.

Så der, ungefärligen, är hufvudriktningen af herr *Petter Lappmans* föredrag vid *Kokkinmodka-röset*. Han kan hafva orätt, men anser att *läran om den s. k. »Ewiga freden»* är en af dessa *hufvudpunkter*, hvilka äro värda äldre elevers begrundande . . . *under ferier*.

Utgifvaren.

The first part of the book is devoted to a general survey of the history of the subject, and to a discussion of the various theories which have been advanced to explain the phenomena observed. The author then proceeds to a detailed examination of the experimental results, and to a comparison of these with the theoretical predictions. The book is written in a clear and concise style, and is well illustrated with diagrams and figures. It is a valuable contribution to the literature of the subject, and is highly recommended to all those who are interested in the study of the phenomena discussed.

References

1. J. D. Jones, *Philosophical Magazine*, **10**, 123 (1860).
2. W. E. Smith, *Annals of the New York Academy of Sciences*, **15**, 456 (1920).
3. R. L. Brown, *Proceedings of the Royal Society (London)*, **18**, 98 (1865).
4. H. G. Jones, *Journal of the Royal Microscopical Society*, **22**, 345 (1902).
5. F. C. Smith, *Transactions of the American Microscopical Society*, **10**, 123 (1880).
6. J. E. Jones, *Journal of the Royal Microscopical Society*, **25**, 456 (1905).
7. W. L. Smith, *Proceedings of the Royal Society (London)*, **20**, 123 (1875).
8. R. H. Jones, *Annals of the New York Academy of Sciences*, **20**, 456 (1925).
9. J. F. Smith, *Journal of the Royal Microscopical Society*, **30**, 123 (1910).
10. H. J. Jones, *Proceedings of the Royal Society (London)*, **25**, 456 (1885).

Föredrag.

Ärade Åhörarinnor och Åhörare!

Jag har erhållit det uppdraget, att i dag här hålla ett föredrag med hänsyn till en snart förestående *skandinavisk skyttefest* der nere vid vår sköna hufvudstad.

Med anledning häraf har jag flitigt och noga studerat alla tidningars s. k. *notiser* om den blifvande festen. Om de innehållit den uppgiften, att täfingen hufvudsakligen skall utföras med sådana *bössor*, som vi använda vid jagt å ripor, ekorrar m. fl. af våra fjells innevånare, hade jag nog för mitt föredrag valt en emot detta förhållande svarande form; men då de ständigt ordat om åtskilliga olika slag af täflan med s. k. »*krigsgevär*», hvilka

lära afse ett helt annat, ett speciellt slag af jagt och villebråd, har jag ansett att föredragets hela *tendens* borde rätta sig efter detta förhållande.

Under antagande af att ett krig är otänkbart för världen i allmänhet, eller för de *skandinaviska folken* i synnerhet — kan jag ej inse att det ligger någon *förnuftig idé* som grund för hela täfningen med »*krigsgevär*» der nere vid *Mälarens bölja*, hvilket vore särdeles beklagligt.

Att en mängd personer sammanströmma från trenne konungariket för att utföra en täflan, som saknar *förnuftig idé*, denna möjlighet har oroat mig till den grad, att jag forskat i äldre och nyare häfder, i en massa tidningar samt slutligen för mitt föredrag utvalt en *thes*, hvilken åtminstone angifver en sträfvan hos mig att »få på det klara» om festen har eller saknar nämnde egenskap.

Då jag indelar undersökningen i trenne längre *afdelningar*, hoppas jag att de bland eder, som troligen tyckt sig fått nog af den första, måtte som en ursäktande omständighet för min långrandighet betänka: mitt lifliga intresse för att på festen få en *vacker pregel*.

Mitt föredrag afser i första rummet mina ärade *åhörarinnor* och i andra de härvarande elever vid allmänna läroverk, som öfvas med *krigsgevär*. Jag önskar ifrigt att dessa personer måtte erhålla en bestämd öfvertygelse derom: ega i vår tid krigsöfningar, krigsgevär, m. m. som hör till *försvarsverket*, för tillvaron en *förnuftig idé* eller ej? . . . i hvilken senare händelse alltsammans, som obehöfligt, väl bör slopas? Om öfrige ärade åhörare vilja qvarstanna, har jag visserligen och egentligen ej något deremot; men

Efter dessa inledande ord börjar jag nu behandla min omsorgsfullt och betänksamt utvalda *thes*:

Läran om den s. k. "Eviga freden".

1:a Afdelningen.

Verldsfredens fredstecken.

1.

Åtskilliga hemorts- och polar-förhållanden.

Vi hafva i dag den 10:e Juli . . . sålunda almanackans »Sommar-Månad» ett stycke bakom oss.

Under densamma hörde vi omtalas långt söder ifrån, att en stor fårahjord frusit ihjel samt att östersundsborna roat sig med snöbollskrig . . . Här uppe buro alla fjell en stor *hvit kalott*, troligen för att skydda sig emot solstyng, och den bäres ännu af de flesta . . . Åtskilliga af våra inre vatten buro ett och annat trilskt *isbälte*, af hvilka somliga ännu fortsätta i trilskenheten . . . Från våra mera aflägsna nordliga vänner *Kara hafvet* och *Murmanska sjön* hörde vi ofta omtalas tjocka kärnisar och stora väldiga *Örlogs-isberg*, hvilka påtagligen erfordrade en långvarig inverkan af ljumma strömmar och vindar innan de ville godhetsfullt medgifva en af så många efterlängtad samfärdsel emellan örlogsmännens födelsebygd och den öfriga världen.

Nämnde väldige hafsplöjare lära i stora eskadrar dragit långt söder ut samt menligt inverkat på den in-

ternationela förbindelsen, dels genom att på *ramm-manér* sönderbräcka och pulverisera, dels genom att *syl-metodiskt* underifrån borra och sänka åtskilliga af alla dessa fredliga och aktningvärda handelsfartyg, hvilka emellanåt väl bekymmerslöst egnat sig åt dess uppehållande.

Hvad *pingviner, isbjörnar, hvalrossar, sälhundar* m. fl. af de arktiska trakternas innevånare tänkte, kände och meddelade hvarandra rörande 1885 års almnackas »*Sommar-Månad*», äfvensom deras opinion med afseende å nämnda almnackas »*Hö-Månad*», i hvilken vi och de nu hafva förmånen att lefva, bygga och bo, det känner jag ej . . . ty det hafva de ej behagat meddela mig.

2.

Vetenskapers och Konsters skördetid.

Man hör emellanåt påstås, att vetenskaper och konster böra i vår tid betraktas som de der »trampat ut barnskorna», lyckligen öfverskridit denna farliga *blomstringsperiod*, då dels egna safters rörlighet, dels mer eller mindre kyliga vindar eller andra omständigheter orsaka, att grundade förhoppningar blifva ännu grundligare besvikna . . . samt inträdt i denna angenäma och lugna *mognadsperiod*, då bär och frukter helt flegmatiskt sysselsätta sig med att mogna eller med att, öfvermogna, artigt nedfalla för den som önskar dem insamla.

Vi böra visserligen medgifva och antaga, att denna uppfattning i allmänhet är riktig, och böra med anledning häraf lyckönska vetenskaper och konster; men emot antagandet strider ej, att åtskilliga undantagsförhållanden kunna spåras. Det är måhända möjligt att, d. v. s. *undantagsvis*, en växtligheten qväfvande *snö* kan här och der upptäckas i deras dalgångar samt på en och annan topp en *hvit kalott* . . . att dels tunnare *isband* och dels tjocka *kärnisar* hindra så väl den inländska som den internationela förbindelsen . . . samt att den senare understundom ytterligare försvåras af kalla och väldiga *Örlogsmetod-isberg*, hvilka bemöda sig om att på *ramm-manér*

sönderbräcka och pulverisera, eller att *syl-metodiskt* borra andra dylika väldiga hafsplöjare, eller helt fredligt kryssande *metod-båtar*, eller ytterst små och dem ej på minsta sätt i vägen gående *metod-kolibribåtar* . . . endast därför, att alla dessa farkosters befälhafvare ej vilja stryka egen och köra upp *Örlogs-metod-isbergets flagg*.

Det förefaller betraktaren som om åtskilliga störande förhållanden ännu under en längre tid måste påverkas af ljumma vindar och strömmar innan vetenskaper och konster kunna, särdeles med afseende å den *internationela samfärdseln*, fröjda sig åt ett säkert och lugnt framgungande, erinrande om att de drifvas af en jemn passadvind.

Förstå mig rätt: det är endast i *undantagsfall* ett och annat förekommer, som mindre tyder på att vetenskaper och konster ännu fullständigt ingått i deras lugna mognads och *skördetid*, deras »*Eviga fred*» . . . än på någonting som erinrar om tillståndet här samt å *Kariska hafvet* och *Murmanska sjön* under 1885 års almanackas »*Sommar-månad*».

»Verldsborgare, Medborgare och Kälkborgare.»

I samband med hvad som anförts i föregående punkt önskar jag meddela härvarande elever från de *allmänna läroverken* ett och annat om en sak, som dem nära rör; men det förefaller mig att någonting allmänt rörande *konstuppfattning* bör förutgå.

Saknande specialkunskap i nämnda afseende, gör jag som många gånger förr af mig gjorts vid dylika olycksfall: meddelar i öfversättning en bit af utländsk författare. Härigenom ansvarar jag ej för *tankarnes* utan endast för *öfversättningens* riktighet. Under ett föregående föredrag är meddeladt, att jag för mycket länge sedan vid en strandningsauktion i *Hammerfest* inropade, bland annat vrakgods, en packe manuskript, förskrifvande sig från ett land, hvars jordmån visat sig vara god och drifvande för vetenskaper och konster i allmänhet samt i hvilket en af de senare egentligen kan sägas haft sin *vagg*. Fäktmästaren *Giovanni Belmare* har författat en liten skrift benämnd »*Konst-uppfattning och Konst-missuppfattning*». Det stycke jag nu i utdrag meddelar, har ofvansående längre, *borgerliga titel*.

..... »Om man för ett så ungt barn, att det ej ännu lärt sig gå, eller gör det på hälarne, visar en sak eller

person, betraktar barnet föremålet först noga och stirrande, derefter antingen lutar det sig leende framåt med framsträckta armar . . . eller ser helt likgiltigt ut . . . eller lägger avfigvända händer öfver ögonen . . . eller kastar sig hastigt om, grinande, lipande samt *slående och fäkande med båda armarne*. Barnets förfarande grundar sig på ett *totalintryck* af sakens eller personens *hufvuddrag*. Hågen för att närmare undersöka delarnes beskaffenhet kommer vanligen betydligt senare samt åtföljes emellanåt af en genom öfverspekulation i det *speciela* uppkommen svaghet i uppfattningen af det *totala*.»

»*En begåfvad konstnär förfar som barnet*: det är totalintrycket, framkalladt af det betraktades *hufvuddrag*, som han egentligen fäster sig vid, uppfattningen må hafva utförts med *yttre ögat* af jordiska föremål, eller med *inre ögat* af sådana, som hans fantasi så ofta och enträget bjuder på. Är totalintrycket *godt*, så utarbetar han vid lägligt tillfälle och tager för detta ändamål reda på delarne och deras samband med hvarandra; är det *obehagligt*, gör han som barnet, vänder det ryggen . . . eller förfar analogt med kapellmästaren, som, då det stämmer *infamt* i kapellet, kör fingrarne i öronen, grinar och ruskar på hufvudet.»

»*Astronomen Newton förfar som barnet*. Han skriver sjelf: att hans viktigaste uppfinningar framstälde sig för honom *omedelbart*, som ett helt, och att dess beskaffenhet ledde honom till, emellanåt långt efteråt, att med kalkyl undersöka, och fann han då, till sin stora förvåning, att aningen var riktig. *Newton och barnet* kommo bra sams med afseende å metod för uppfattning.»

»Medborgaren förfar som barnet: hufvuddragen hos en sak, hvilken han i öfrigt ej känner, leda honom till åsigten, att den kan blifva nyttig eller skadlig för det land han tillhör. I förra fallet omfattar han den vänligt och bemödar sig om att understödja delarnes utarbetning och användning; i senare vänder han alltsammans ryggen.»

»Men huruledes förfara alla desse konsternas aktade källborgare, gladiator, pedantuzzi och krabbsaltare? Att göra som barnet, konstnären, Newton och medborgaren: först förskaffa sig ett på hufvuddragens beskaffenhet grundadt totalintryck och, om det är bra, sedan utarbeta delarne, det kommer aldrig i fråga . . . utan de förfara tvärtom: komma med cirkelbestick, glasögon och pennor; uppskrifva, radera, mäta och omskrifva en massa småsaker om delarne, innan de hafva en aning huruvida det hela är värdt ens en bajacco . . . att tänka på den saken, det kommer aldrig i fråga.»

»Låtom oss nu betrakta tvenne verldsborgare, hvilkas vagga stod i det gamla Grekland. Den ene har under den nyare tiden haft större lycka och framgång än den andre; men det förefaller mig att den hitintills något tillbakasatte bör kunna gagna nutidens och framtidens härar samt inverka fördelaktigt på ungdomen i allmänhet. Huruvida detta kommer i allmänhet att beaktas, det blifver måhända beroende af, om medborgaren och nämnde härar vilja betrakta och uppfatta honom efter barnets eller efter källborgarens metod.»

»Pythagoras var en grek därför, att hans benstomme, mage m. m. föddes på en grekisk torfva; men hans åsigt derom att en, som är betydligt underlägsen tvenne motståndare, kan genom ett ganska enkelt förfarande blifva

lika reputerlig med dem *tillsammanstagna*, sedan de gjort ett troligen mindre lyckadt bemödande i samma riktning; denna hans idé är en *verldsborgare*, hvars rätta hemland är öfverallt der man vill honom använda och höfligt bemöter.»

»Befolkningen i det gamla *Greklands* små republiker var yrkesskicklig, ungdomsfrisk och katig af sig samt hade utveckladt konstsinne. Allt detta gaf den anledning till att vänligt mottaga och använda den af *Pythagoras* uppfunna *civila hypotenusan* samt dessutom anordna en *militärisk*, hvilken de benämnde: *Ungdomens gymnastiskt-militära uppfostran.*»

»Den *civila verldsborgaren* erhöll tidigt öfver hela vida verlden god anställning och användning samt blef öfver allt särdeles väl och höfligt bemött.»

»För den *militära* gick det knaggligare, så der si och så; den fick i en mera framskriden tidsperiod och i åtskilliga länder, hvilka ansågo sig i bildning stå högt öfver grekerne (men i verkligheten möjligen voro dem underlägsna med afseende å *konstuppfattning*), höra hårda ord, ungefärligen sådana: Packa du dig bort och stör ej våra snälla och flitiga *djeknars* allvarliga och ifriga forskningar.»

»Den *militära hypotenusan* består af tvenne hufvudafdelningar: den ena, *uppfattning och begrepp* af hvad kriget rör; den andra, *öfningar* afseende kriget. Båda afdelningarna, förnuftigt uppfattade och ledda, innehålla mycket som är nyttigt och af vigt för *medborgaren* som sådan och utan afseende å kriget. Att bereda användning för och ett vänligt bemötande åt *första afdelningen* har i allmänhet gått utan jemförelse knaggligare än med afseende å den andra. Orsaken kan måhända sökas der-

uti, att den förres resultat er äro mindre märkbara för *ögat*, hvilket organ vanligen hellre användes för bedömande än *örat*.»

»Det är *möjligt* att härarnes sammansättning under den närvarande tiden af ungdomliga, ofta hvarandra aflösande åldersklasser, hvilken troligen kommer att länge fortfara, i sinom tid föranleder ett allmännare användande och vänligare bemötande af den *militära hypotenusan*, än ännu af densamma kan påräknas i många länder åtminstone att den slipper höra någonting i denna tonart: Packa du dig bort och stör ej de *snälla djeknarnes ännu snällare och flitigare efterträdare* i deras ifriga och allvarliga forskningar.»

»Det förefaller visserligen, som om det ej skulle erfordras mer än att, som *barnet*, en stund blänga på *huvuddragen* af nutidshärarne: deras påtagliga behof af ett stort antal bildadt befäl samt massor af ungt folk med kort tienstetid, för att säkert kunna spå en lysande framtid för den *militära hypotenusans båda afdelningar*; men jag skref försigtigt *»möjligt»*, hvarken *säkert* eller *troligt*; ty det förefaller mig att resultatet måste i hvarje land blifva beroende af: om dess *allmänna mening* uppfattar och behandlar som *barnet*, som *konstnären*, som *Newton*, som *medborgaren*, eller som»

Vi lemna nu den neapolitanska fäkthemästaren och hans med *båda armarne* slående och fäkande barnungar.

Han synes anse:

att det ej var *Pythagoras* som uppsökte den *civila hypotenusan*, utan att det var denne som kastade sig på honom, plötsligt som ett ryggs-kott;

att förhållandet var sammalunda med *Newton* och *tyngd-lagarne* m. m., som kastade sig på honom, enligt hvad han sjelf skrifvit;

att *hypotenusan*, *tyngdlagarne* m. m. blefvo väl emottagna och utarbetade därför, att *Pythagoras* och *Newton* hade en stark *medborgerlig* konstnärsuppfattning, hvilken genast, som *barnet*, fäste sig vid deras *hufvud-drag*, samt

att, om desse män haft en stark *kätkborgerlig* konstnärsuppfattning och man till dem framräckt *hypotenusan*, *tyngdlagarne* och en *köttsmörgås* . . . så hade de *huggit smörgåsen*.

Lemnande derhän hvad som är rätt eller orätt i hans uppfattning, öfvergår jag nu till ett inländskt förhållande:

»Jag mins den tiden väl, jag mins den som i går», då i min ungdom en man, hvars benstomme, mage m. m. föddes på en *skandinavisk torfva*, alldeles som motsvarande delar af *Pythagoras* på en *grekisk d:o*, sträfvade för att förskaffa verksamhet och vänligt bemötande åt den *militära hypotenusan*. Jag erinrar mig äfven att denne man tydligen insåg, att han hade att göra med en *verldsborgare*, hvilken ej ville utrustas som ett *Örlogs-metodisberg*, sträfvande efter att sönderbräcka och pulverisera, eller borra och sänka de af hans större eller mindre *metod-farkoster*, som rörde sig under annan flagg än de af den *skandinaviska* folkstammen använda.

Denne man syntes mig anse: att om länder äro åtskiljda af större eller mindre vatten, bergryggar m. fl. naturföremål, eller räkna en närmare eller fjärmare eller

ingen släktskap, eller tala olika tungomål m. m. skiljande, så bör allt detta tagas i noga öfvervägande då det är fråga om politik och åtskilligt annat, men ej då det är fråga om *vetenskap och konst*. Om, t. ex., det är fråga om handel med kaffe och socker, sill och salt, kort och långt fläsk, m. fl. korta och långa varor, är det af stor vigt att veta hvarifrån en vara kommer och att känna dess fullständiga *dopattest*, men att då det är fråga om *vetenskaper och konster* samt deras barn ett helt annat förhållande inträder.

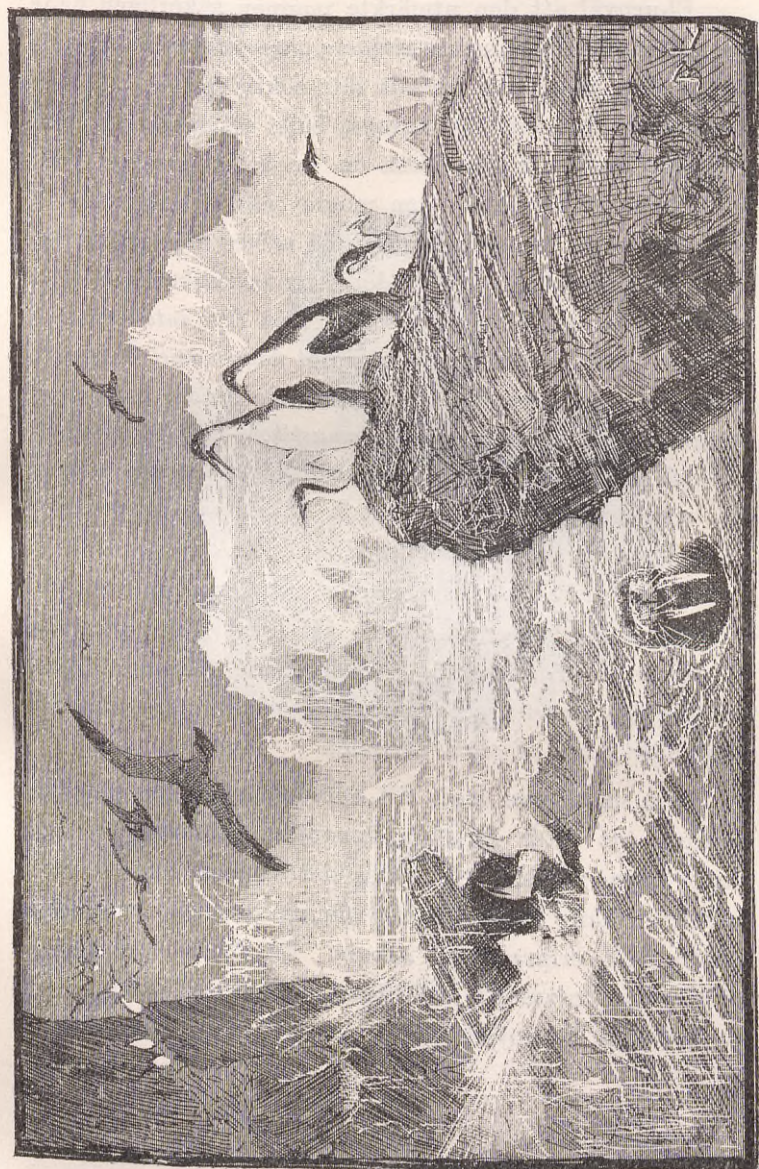
Mannen i fråga föreföll mig i detta afseende vara (som de flesta större vetenskapsmän och konstnärer) en sorts *frihandlare*, hvilken ansåg att *egentliga* idkare af vetenskap och konst böra i deras sak negligera alla sund, bergryggar, släktskapsförhållanden, dialekter samt annat separerande, och öfverlåta spejandet efter verldsborgarnes *dopattester* m. m. deras stoffhydda rörande till *oegentliga*, till vetenskapliga eller konstnärliga *statistiker, rotemän och mantalskommisarijer*.

Missförstå mig ej. Jag har ej sagt att han ansåg, att det ej är en heder för ett land om och då en *verldsborgare*, eller en *fabrikör* af sådana uppstår från en af dess torfvor. Troligen tyckte han att, utom *dopattesten*, det erfordras litet till. Mannen i fråga syntes mig exempelvis anse, att om grekerne skjutit från sig den *civila hypotenusan, Pythagoras* blifvit tvungen att packa in den samma och resa till en annan marknad . . . och så, några hundrade år derefter och sedan de sett att andra folkstammar haft nytta af uppfinningen, de afnålat *fabrikören*, rest ärestoder åt hans minne, pokulerat och hurrabasat, så hade allt detta varit en måttlig heder för dem.

Han syntes mig anse, att om en folkstam visar sig uppfatta och vara villig att använda en verldsborgare *tidigare* än andra folkstammar, så bevisar den derigenom en öfverlägsenhet i *uppfattningsväg* med afseende å hans verksamhetsområde. Uppfattningen af verldsborgaren — *den militära hypotenusan* — bör naturligtvis ej betraktas som ett undantag.

»Jag mins den tiden väl, jag mins den som i går» då denne utmärkte man äfven vårdade den *rationela gymnastiken*, hvilken då erinrade om en nyss utslagen blomma, så, att han erhöll många hängifna *lärjungar* och konsten många ifriga skötare samt att landets *pojkar*, ehuru konsten då rörde sig under särdeles svåra ekonomiska förhållanden, dock genom den af ledaren ingjutna *lifaktighet* i de öfningar som rörde ungdomen, glädt snattrade om dem, erinrande om de arktiska trakternas vid glädt humör varande *pingviner* hvilka, som vi människobarn, röra sig på tvenne ben.

(Der hafva ni en arktisk teckning, med många *pingviner*, som förefalla vara vid glädt humör och språk samma, möjligen meddelande hvarandra ett och annat om deras gymnastiska förhållanden äfvensom en *hvalross*, hvilken synes må särdeles godt, enligt hvad som angifves af minspelet i hans nobla anlete. Troligen en gammal *gymnast*, som länge följt en säker *pedagogisk metod* Cirkulerar, cirkulerar!).

Ehuruväl att den utmärkte mannen säkerligen hade en tydlig föreställning om *verldsborgare-naturen* hos hvarje del af den konst han på allt sätt sökte sprida och man därför kan och bör antaga, både att hans hängifna *lärjungar* samt att alla dessa om en del af konsten gladt snattrande *pojkar* sedan som mogne män ej underlåto att taga fasta på denna hufvudsak af arvet efter mästaren lärer dock, så otroligt det låter och säkerligen utan någon deras tillskyndan, åtskilligt på den *internationela* rörelsen menligt inverkan ensidigt *flagg-trassel* försports. Utträdet i stora världen af den aktade *Trion*: hans uppfattning af den *pedagogiska gymnastiken*, af *sjukgymnastiken* och af den *militära hypotenusan* lärer snarare erinrat om rörelsen på *Kara-hafvet* och *Murmanska sjön* under 1885 års almanackas »*Sommar-Månad*», än om denna skenbart flegmatiska mognadsperiod, som tyder på berättigade förhoppningar hos en konst om att snart få fröjda sig åt välsignelsen af en »*Evig fred*». Fjerde stämman i den fullständiga *Quartetten*: den *estetiska gymnastiken*, lärer ej ännu låtit höra af sig i utlandet.

(Om en person tagit till hufvudföremål för sin lifsgerning att efter förmåga konvojera *verldsborgare* och skaffa dem verksamhet, synes det vara af mindre vigt huruledes hans *stofthydda* tog sig ut, om den i mer eller mindre mån erinrade om *Adonis*. Emellertid, om någon af eder har intresse i den vägen, så lemna jag härmed nu omtalade konvojers bild Cirkulerar, cirkulerar!).

King

4.

Qvinnans önskvärda inflytande på . . . den
beväpnade freden.

Mina Åhörarinnor!

rogna eder vana, att med in-
tresse omfatta allt som rör ti-
dens »på dagordningen» stå-
ende frågor, hafven I talrikt
infunnit eder så väl vid före-
gående som vid detta föredrag.

Då alla mina föredrag i större eller mindre mån be-
röra ungdomens *fysiska uppfostran*, af hvilken det *gym-
nastiska* endast är en del och, enligt min uppfattning, ej
den viktigaste . . . äfvensom de alla framhålla vigten
af att åtskilliga gymnastiska och militära *hufvudbegrepp*
tidigt inpreglas i ungdomens sinne och minne . . . är det
ju *solklart* att jag ej skulle blifva särdeles belåten om jag
uteslutande eller hufvudsakligen hade *åhörare*

Men många af eder se så undrande ut . . . som om
de skulle vilja fråga: Hvarför är det der »solklart»?

För att tydliggöra för eder hvarför det synes mig vara »solklart», önskar jag nu uppläsa ett stycke ur en anteckning af vår folkskolelärare, den gamle och af oss alla välkända f. d. krigsmannen *Kask*, rörande ett af hans samtal med den af oss sammalunda välkända prostfars unge brefbärare, *Calle*.

(Här hafva ni en teckning, föreställande den vetgirige *Calles* besök hos veteranen *Kask* . . . Cirkulerar, cirkulerar!).

Sjelfva samtalet lydde, enligt *Kaskens* anteckning, ungefärligen så som jag nu uppläser. Jag har endast, med kändedom om hans sätt att uttrycka sig, omredigerat:

Calle. »God afton, herr konstapel! . . . Hur står det till?»

Kask. »Tack! . . . Bra! . . . Hur står det till med din *hund*?»

Calle. »Mår väl som herr konstapeln. . . . Men . . . hvarför just fråga efter hur *han mår*?»

Kask. »Hvarför just» just därför, att om du och flertalet pojkar hade lika mycket *förstånd* och voro lika *snälla* som din hund, så skulle det vara en enkel sak att sköta en *folkskola*; men nu är det emellanåt trassligt nog.»

Calle. »Ja' tror herr konstapeln är vid dåligt humör? Ja' bör kanske gå min väg, så han i fred får hålla på med sopningen? *Piggöra?*»

Kask. »Med *humöret* är det ingen fara. Både din snälla hund och du kunna stanna qvar Hvad mitt »*piggöra*» angår, säger ja' sak samma som ja' sagt dej förr: sorgligt göra nog för en gammal knekt med *officers-själ i komiss-kropp* men man får väl knoga och sopa efter pojkarne tills att *mannen med lian* sopar bort mej, den hedersmannen! Hvad är det för nyfikenheter, ursägte, *vetgirigheter* (ty fint och tidsenligt skall allt nu för tiden *låta*, förstås), som fört din snälla hund och dej så sent till mej?»

Calle. »Jo Det står i den här af prostfars tidningar så här: 'Svenska soldaten antages genom *frivilligt kontrakt* och därför kan man säga, att svenska krigsmakten *står på frivillighetens grund*'»

Kask. »'Grund!' Hvad pratar du om 'grund' Har svenska krigsmakten stött på 'grund'? 'Basis' säger man vid artilleriet, och kom i håg det till döda'r Vill du få en militärisk *hufvudsak* klarerad för dej, så, om din snälla hund lägger sej der på dynan och du sätter dej der på bänken, ska' ja', under fortsättning af sopningen efter de förb. pojkarne, försöka tydliggöra hvad som egentligen utgör:

Svenska krigsmaktens Basis.»

.....»Inom *Sveriges* urgamla, sjelfegande goda *bondestånd* har *Far* i vår tid vanligen så mycket hufvudbry i och för politiska och kommunala möten och bestyr, hvilka nog få allt större växtlighet i mån som tiden framskrider; med banker och andra yttre affärsförhållanden, med gödsling, såning, skördande m. m. i ett som annat, att det vore en ren orimlighet att af honom fordra annat än sådana der *distractioner* med afseende å barnungarnes tidsenliga uppfostran.»

»Med *Mor* är förhållandet helt annorlunda: hon behöfver ej lägga sej i politiken samt andra *yttre förhållanden*, och gör det ej heller. Då det är fråga om barnungarnes tillväxt i förstånd och kunskap, låter hon sej af intet förbrylla, af *platt intet!* Det är *hon* som lär pojkestackaren *gå*, ehuru ett upplyst befäl se'n lär honom göra det siratligare genom rekrytmarschen Det är *hon* som först lär honom *läsa i bok*, som se'n fullkomnas af folkskolans lärarinnor och lärare, hvilka tillägga åtskilligt vetenskapligt i räknekonst, geometri, historia, jordbeskrifning, naturbeskrifning i allmänhet m. m., och sist kommer ett upplyst befäl och kröner alltsammans med kurser af mångahanda slag. . . . Det är *hon* som pluggar i honom de första begreppen om *lydnad och förpligtelser*, hvilka sedan ytterligare indrifvas i folkskolan och slutligen för hela lefnadsloppet af ett upplyst befäl, med tillhjälp af reglementen, krigslagar och öfningar af mångahanda slag. I allt, allt utan undantag, är det endast ett utvecklande och krönande af hvad *Mor* så om-

sorgsfullt grundlagt i den lilla pilten samt i och för hans framtida väl, förstås.»

»Och utom allt detta bråkande för pojckstackaren, skall *Mor* hafva ett dylikt, emellanåt än värre, för den blifvande *jäntan* . . . och då hon blifvit färdig och fullt klar, just då börjar största bekymret för *Mor*, som ständigt måste passa på och bortfösa en mängd efterhängsna, hvilka svärma kring *jäntan* som flugor, mygg och knott. *Mor* får nog lära sej inse hvad det vill säga att hafva en dotter som ser någorlunda skaplig ut, . . . eller som ska' ärfva schaber . . . det är ej mycket att hurra för.»

»Vet du, *Calle*: jäntorna äro nog i grund och botten snälla och bra; men deras *liffullhet* orsakar, att de ofta nog blifva bråkiga och krångliga till den grad, att de skada svenska krigsmakten värre än sjelfvaste *muscowiten* och *kossacken* förmå. Tro mej, *Calle*! Du kan ej föreställa dej så mycket trassel som uppkommit för knektarne der nere i *Berzelii Park* och andra hufvudstadens trefliga ställen samt sedan afmålats i tidningarnas notiser såsom varande endast deras fel; men om desse *notisjägare* hade min erfarenhet och insigt i passagers bedömande, skulle de nog i de flesta fall upptäcka i sjelfva bottensatsen: *hattar* och *kråkor*»

Calle. »Hvad var det? Hvad menar herr konstapeln med: '*hattar* och *kråkor*'?»

Kask. »Det får du tids nog veta, se'n du gått in vid regimentet; ty det är det första en rekrytpojke *grundligt* lär sej . . . och det sista en gammal krigare *glömmmer* af krigarelifvet . . . Emellertid: lägg noga på ditt minne, *Calle*: i samma tempo som en *jänta* blifvit fäst, förändras hon, tvärt som man vänder om en hand;

blifver huslig, lugn och klok, som modern var eller är . . . och det vill mycket till, *Calle*, om hennes kära man kan på den stråten följa henne halfvägs.»

»*Svea rikets bondhustru* har varit och är, enligt min fasta tro, *Basis* för svenska krigsmakten . . . och det förblir hon nog tills att, det den *Högste* ej måtte tillstädja, hon vill tituleras *nådig fru*, vill att flickungarne ska' tituleras *fröknar* och pojckstackarne *småherrar*, ty, ser du, *Calle* . . . då ramplar fåfänglighetens sten och med den svenska krigsmaktens *kärna* i grönan dall!»

»Låt de kunniga organisera och omorganisera, det är nog bra; men *Basis* är och förblir *Basis*. Hufvudsaken är och blir, enligt min bergfasta tro, att *Svea rikets bondhustru* förblifver till tidernas fullbordan alldeles sådan hon varit och är till den dag som i dag är . . . åtminstone tills man kan säkert »sätta sej» på den så mycket omtalade och omskrifna s. k. »*Eviga freden*»

Jag instämmer visserligen i det hufvudsakliga af den gamle krigsmannens ord, naturligtvis med undantag för det som rör den ej fästa *jäntan*, hvilket förefaller mig uppkommet deraf, att han tycker sig hafva kommit på »*öfverblifna kartan*», som orsakat ett visst misshumor. Jag beklagar äfven denna hans besynnerliga ensidighet, hvilken orsakat att han endast inser och framhåller *bondhustruns* vigt för försvarsverket, då det synes vara solklart att han helt enkelt bort framhålla *quinnans*.

Hennes verksamhet i nämnda afseende synes mig egentligen och hufvudsakligen böra yttra sig i följande riktningar:

A. Genom att som *moder* ej låta sig »*distrahera*» då det är fråga om grundläggandet af piltens och foster-

landets framtida säkerhet och väl genom utbildandet af hans *förstånd* samt väckande af genom detsamma styrda, ej svamlande, hit och dit som kuriösa kometer farande *fosterländska känslor*.

Oafsedt vigten häraf i *medborgerligt* afseende, torde den i *militäriskt* blifva allt större i mån som tiden framskrider. Det synes nemligen ligga i tidens riktning att göra *krigslagarne* allt mera elastiska och mindre besvärande för individen. Dessa förändringar böra påtagligen betingas af säkert påräkneligt *förstånd* hos honom; ty eljest kan lätt inträffa, att det går rakt på tok med *framtidshävarne*. En trupp, bestående af utmärkt befäl och manskap, kan nära på reda sig utan krigslagar; ty *förstånd* och *pligtkänsla* kunna i betydlig mån ersätta dem. Ett *disciplin kompani* behöfver stränga därför, att dess underordnade hafva klipskhet i st. f. *förstånd* samt vanligen ej särdeles öfverflöd af varm pligtkänsla.

B. Genom att verka för den *levande kraftens* väckande och bibehållande i vaket tillstånd hos landets ungdom.

Hit hör i hufvudsaklig mån en *levande* samt *fysiskt* *hördande* uppfostran för all ungdom, *gymnastiskt-militäriskt* utförd med dess manliga del.

För att *qvinnan* skall kunna gifva allt det en lämplig riktning, hvilket upptagits under Lit. *A.* och *B.*, synes vara nödvändigt att hennes uppmärksamhet fästes på ett och annat som rör det *speciela*. Beklagligen nödgas jag nu, som nyss, erkänna min brist på specialkunskap och måste därför meddela eder åtskilligt ur det italienska vrakgodset från *Hammerfest*.

Det innehåller många s. k. *kontrapunkter*, medborger-

liga, gymnastiska och militära, eller sammansättningar af dessa hufvudriktningar. De italienska konstnärerna synas anse, att ungdomen ej endast bör *öfvas*, utan äfven meddelas *uppfattning* af öfningarnas natur och betydelse och därför författas och spridas nämnda små uppsatser.

Kom för all del i håg: jag svarar ej för *tankarnes* beskaffenhet, endast för *öfversättningens*. Då man frågade Sveriges utmärktaste *sjukgymnast*, hvarför han ej utgifvit något rörande konsten, svarade han: »Hvarför skall man köra hufvudet in i en *bikupa*, om man ej dertill är nödd och tvungen?» Icke kunna ni rimligtvis begära af mig, en simpel gymnastiskt-militärisk *kolportör*, att jag skall hafva ännu mera kurage och köra mitt hufvud rätt in i den *gymnastiskt-militära bikupan*?

Följande *kontrapunkt* är undertecknad: »*Giulio Castiglione*, fäktmästare», och i kanten står: »*Apr. Adina*», som å alla de andra.

Mätte vi få upplefva den dag då man å vår verdens nordligaste halfö följer det vackra exempel, som lemnats å dess sydligaste, nemligen: att allt som utarbetas för att väcka och underhålla ungdomens känsla för *fosterjorden* samt uppfattning af det *medborgerliga* i allmänhet och det *gymnastiskt-militära* som medel att uppehålla *lifskraften* och gifva den förmåga att verka för samhällets bevarande att allt detta betraktas med ett visst misstroende tills det approberats af *qvinnan*.

Italienerne äro mycket musikaliska och starka *kontrapunktister*. Troligen har denna omständighet inverkat vid nu omnämnda uppsatsers dop. För tillfället uppläser jag endast ett utdrag af:

»Medborgerlig och militärisk Kontrapunkt N:o I.»

»Drifvande kraft. . . . Lifskraften och dess apa. . . .
Framtidens och framtidshärarnes farligaste och
obehagligaste fiende.»

. »För att en sak, ett djur eller en människa skall kunna röra sig och verka erfordras en orsak, en *drifvande kraft*, hvilken kan vara mer eller mindre stark och lefvande, som vi dagligen äro i tillfälle att bemärka, så hos saker som djur och människor. En utmärkt konstruerad *väderqvarn*, utan tillräckligt väder; ett ypperligt s. k. *härordningsförslag*, utan tillräckligt lifvad påtryckning; en stor och stark *hund*, som genast lommar af med svansen mellan benen för hvarje liten etterpigg till byracka; en *Adonis-pojke*, som sömnigt och tungt släpar och drager på sina blytungor, välskapade ben; en utmärkt organiserad, klädd och född *krigshär*, der man ständigt hör bland så väl befäl som manskap: »Hvarför ska' just jag göra det der?» . . . »Hur ska' jag komma från detta trassel och besvärliga elände och till *Amerika*?» Alla dessa saker, djur, personer och personsamlingar kunna svårligen något särdeles uträtta.»

»Hvarje af människokroppens s. k. »*ledamöter*» har sin särskilda verksamhetsförmåga; men de hafva äfven en gemensam, ganska aktningvärdt *samverkande*. Om en död människas kropp utsättes för verkningarna af en galvanisk ström, frambringas visserligen rörelse, ryckningar; men det är ej *sprittande lif*, det är *döden som spritter* och någonting samverkande af vigt kan

svårligen frambringas. *Lifskraftens* verkan tager sig ut på ett sätt dess temligen skickligt efterhärmande *apas* på ett annat.»

»En krigshärs »*ledamöter*» benämnas: *vapenslag*. Hvarje af dem: fotfolk, rytteri, artilleri och ingenjörtrupper, har sin särskilda verksamhetsförmåga; men de hafva äfven en gemensam, *samverkande*, af den betydelse, att historien mångenstädes visar att den kunnat rädda ett samhälle, som stått vid randen af sin undergång, eller som ett korthus kastat öfver ända ett annat, som tyckts vara oomkullrunnligt. En krigshärs »*ledamöter*» kunna, alldeles som en människokropp, sättas i rörelse och verka, drifna af en *egendomlig lifskraft* eller af dess *apa*.»

»Alla tiders krigshistoria lärer angifva, att det är ett vilkor för att en härs »*ledamöter*» skola kunna utföra nämnde mandater, att hären ej endast drifves af en *utifrån* kommande kraft, utan att en sådan väckt en *inre*, en lefvande, hvars natur och verksamhet ej påfallande erinrat om *väderrqvarnens*, med brist på väder; *sömngångarehärordningsförslagets*; *hundens*, med svansen mellan benen; den för sina blytungta ben beklagansvärde *Adonis-pojkens*, eller den på sitt sätt utmärkta, men på sitt vis endast ett galvaniskt-militär-skenlif förande *härens*. Krigshistorien synes vilja påstå, att om en här skall kunna utföra större s. k. mandater, måste den besjålas af *lifvet* och ej af dess emellanåt ganska skickligt efterhärmande *apa*.»

. »Man jemför understundom och, som mig synes orätt, *krigets spel* med *schackspelet*. I det senare har ju hvarje pjes en gifven slagvidd, hvilken kan matematiskt kombineras med hans kamraters; men icke är

förhållandet sammalunda i det förra? En gifven trupp rör sig under en befälhafvare, endast lydande hans befallningar, d. v. s. någonting *utifrån* kommande . . . och så får truppen en annan befälhafvare, hvilken kan förstärka dess slagkraft genom att hos underordnade väcka *inre*, ditintills fridfullt slumrande känslor. Man har exempel på att desse nyvaknade emellanåt gifvit sin tillvaro tillkänna på ett sätt som varit egendomligt nog, t. ex.: att, då en fana påtagligen ej kunnat räddas, rifva sönder duken och uppäta bitarne; eller att, hvilket temligen mycket praktiserats på flottor och fästningar, spränga sig i luften, helst i sällskap med motståndare. Icke kan den skickligaste schackspelare uppväcka en motsvarande *inifrån* kommande kraftförstärkning . . . kan ej ens lifva en *bonde* så, att denne hoppar som en *häst*.»

»Alla tiders krigshistoria synes angifva, att de stora mästarne hyst ett visst misstroende för tillräckligheten af egna anordningar och s. k. *planer*. Det förefaller som om de ansett, att arbetet på *Den stora fäktaresalen* är för sammansatt och svårt att säkert kunna bestämmas af ett *menniskobarn*; att de rapporter m. m., som planerna grundats på, varit för osäkra att gifva stöd åt annat än en temligen tvätydig *sannolikhetsberäkning* . . . och därför hafva de bemödat sig om att förskaffa den osäkra byggnaden en stödförstärkning genom att hos underordnade väcka fridsamt slumrande, *inre lefvande krafter*. Detta deras bemödande har påfallande framträdt i de ord, som mästarne yttrat eller skrifvit vid särdeles kritiska tillfällen.»

»Vår *Julius* talade om sin *lycka*; *Guldkonungen* om *Försynen*; *Korsikanaren* om *ödet*. Sammalunda hafva alla

de store mästarne gjort: talat om någonting hufvudsakligen bestämmande utom dem då deremot de flesta medelmåttor med tur hufvudsakligen talat om *sig sjelfva!*»

»Det ligger någonting egendomligt och vackert deruti, att de största mästarne sökt den hufvudsakligast verkande orsaken utom egen personlighet. De tyckas tydligt insett och erkänt: att *menniskobarnet* är för klenk utrustadt att säkert kunna bestämma i så invecklade spel som de, hvilka röra folkstammarnes täflingsstrider med hvarandra, samt att, af denna orsak, ett stöd måst sökas genom väckandet af *inre*, emellanåt hos en folkstam djupt inslumrade känslor.»

»Alla större fältherrar hafva varit *stora kujoner* d. v. s. att de hyst en panisk förskräckelse för att den paniska, *blinda förskräckelsen* skulle gripa deras krigskamrater. Att så varit förhållandet finner man tydligen af deras vid kritiska tillfällen yttrade ord, hvilka aldrig innehållit *manöver-recepter*, erinrande om vår ryktbare underdoktors *kärleks-recepter*, utan recepter emot nämnda åkomma.»

»På *Romas* kampagna beta stora hjordar ståtliga och starka bufflar, med långa horn. Plötsligt inträffar att en buffel stannar, vädrar, råmar, sätter svansen rätt i vädret och ger sig af i den vildaste fart. Genast följer hela hjorden exemplet: bufflarne råma, sätta svansen rätt i vädret och följa kamraten. Orsaken till *paniken* har mången gång endast varit en liten *fluga*, hvilken behagat sätta sig till bords på något ömtåligt ställe å den först retirerande buffeln.»

»Fältherrarne hafva påtagligen befarat, att någonting motsvarande möjligen skulle kunna inträffa och deras

krigskamrater, oroade af någon fluga, öfvergifva dem, ungefärligen som bufflarne deras herde.»

»Vi, d. v. s. Italias fäktmästare af den *skola* jag tillhör, betrakta oss helt simpelt som *rekryt-instruktörer* åt mästarne på *Den stora fäktaresalen*, och taga därför som hufvudföremål för vårt arbete å *Den lilla*: att försöka inverka på ungdomen så, att den i kritiska ögonblick ej förfar som bufflarne åtminstone ej låter förleda sig dertill af den förstnämnda salens helt *små flugor*.»

»Bufflarne sakna visserligen ej denna *kroppsstyrka* och dess jemna fördelning, som menniskan genom gymnastisk behandling försöker vinna. De sakna ej heller *kurage*; men hafva beklagligen ett *hjernfel*, en betänklig åkomma, hvars verkan vi bruka uttrycka med en från *Germania Magna* lånad benämning: »*wunderbar uppfattning*». Det var detta fel som orsakade, att den första redliga buffeln ej närmare undersökte det honom oroande förhållandet samt att hans redliga kamrater ej misstänkte honom för denna försummelse. Krigshistoriens blad innehålla många beskrifningar öfver passager, som tydligen ådagalägga, att *Den stora fäktaresalens flugor* mången gång haft samma verkan och vi hafva emellanåt mycket besvär för att skydda våra älskade elever för *Den lillas* och genom dem framtrollade *wunderbara vapen*, stötar, hugg, parader, metoder m. m. i oändlighet. Vi bemöda oss emellertid om att, genom lämplig kurativ *hjernbehandling* dels bota dessa åkommor, dels att underlätta *Den stora salens* mästars bemödanden att förekomma dylika, orsakade af *dess flugor*.»

Men mina ärade åhörarinnor börja se så undrande, trötta och långrandiga, nära på galvaniserade ut!

Det förefaller mig som om ni skulle fundera så: *annonsen* talar ju om: »*Den s. k. 'Eviga freden'*» och *han* har ju hela tiden talat om *krig!* Skall denna »*Kontrapunkt*» likna »denna evighet oss fast förskräcka kan»? Hvad hafva vi att skaffa med alla dessa »*ledamöter*», »*levvande krafter*», »*galvaniska d:or*» samt med de der herrarne på den der högtidliga »*stora fäktaresalen*»?

Hvad *annonsen* angår önskar jag upplysa: liksom det finnes tvenne slag af *neutralitet*, beväpnad och obeväpnad, sammalunda finnes tvenne slag af *fred*, som motsvara dem, af hvilka det första brukar vara *evigast* och det är just af denna orsak jag önskar att *qvinnan* vill verka för detsamma.

Hvad öfriga edra tysta anmärkningar angår, önskar jag nämna: Jag kan visserligen misstaga mig, men har den fasta öfvertygelsen, att »*vi*» kunna verka högst betydligt för att vår härs »*ledamöter*» vid möjligen inträffande kritiska tillfällen samt att medborgarne i allmänhet vid hvardagliga besjålas af *levvande kraft* och ej af en galvanisk *döddansare*, om »*vi*» endast föresätta oss att tidigt hos ungdomen väcka och sedan hos äldre underhålla en ej svamlande *fosterlandskänsla* och verka för en stärkande *fysisk uppfostran* samt att »*vi*» härigenom kunna göra både fäderneslandet och »de der herrarne på den der högtidliga *stora fäktaresalen*» en reel tjenst om och då farliga tider inträffa.

Jag beklagar eder trötthet; men ni måste höra *Kontrapunktens* slut rörande »*Framtidens och framtidshärrarnes farligaste och obehagligaste fiende.*» *Castiglione* skriver: »Emot hvem är det som vi, Italijs fäkthemästare af vår *skola*, egentligen och oupphörligen fäkta kontra?»

»Bland alla dessa otaliga rörelser, politiska, religiösa, statsekonomiska m. fl., som, erinrande om *kometer*, i otaliga riktningar genomkorsa vår tid, hvarje försedd med en lång svans hängifna människobarn, förefaller det som om de flesta verkligen ega en så beskaffad *kärna*, att menskligheten lämpligen bör egna densamma ett praktiskt experiment; men en synes, äfven efter noga betraktande genom utmärkta fjerrglas, hafva en så ihålig och obehagligt grådaskig *kärna* och kuriös svans, att människovännen bör önska att kärnan snarast möjligt måtte brista med en väldig knall . . . och dess urmaterialistiska atomer spridas i rymden.»

»Den *gymnastiska rörelsen*, väl uppfattad och ledd, synes vara ett af de medel, som lämpligen kunna och böra användas i och för den önskvärda katastrofens påskyndande.»

»Att den tröstlösa, grådaskiga *pessimistiska uppfattningen*, framtidsarbetets och framtidshärarnes farligaste och obehagligaste fiende, ej endast uppkommit af svåra *ekonomiska* förhållanden, det finna vi lätt: hit till *Napoli* »lustfarande» *Albions* söner se ofta hängfärdiga ut, ehuru egare af millioner . . . under det att våra *lazaroni* helt förnöjda ligga och gassa sig här och der vid hamnen, utan ens en *baiocco* i fickan.»

»Hvad är manne egentligen meningen med hela den *gymnastiska rörelsen*, tagen som ett helt . . . med hela det gymnastiska baket? Är meningen endast att befordra *kroppsutveckling*, bör människan beklagas; ty med afseende å vighet blirver *apan* dock hennes *padre* och, med afseende å föreningen af *styrka* och *vighet*, *gorillan* hennes »*grand papa*», som de franska barnen så behagligt ut-

trycka sig. Förhållandet är högst beklagligt, men kan ej ändras, menniskan må nu öfva sig huru mycket som helst och efter den utmärktaste s. k. metod.»

»Vår *skola* tager saken något annorlunda: den anser att hela det gymnastiska bakets hufvudändamål är, att stärka denna underbara *förening* emellan själskraft och kroppskraft, som synes vara mindre beroende af åldersår, än af åtskilliga andra förhållanden, och hvilken vi benämna *lifskraft*. I detta afseende tro vi att man, ej endast genom användande af gymnastiska öfningar, utan af hvad vi förstå med uttrycket *lämplig fysisk uppfostran*, kan höja menniskans förmåga att verka gemensamt med *själ och kropp* t. o. m. utöfver förmågan i detta afseende hos hennes aktade gymnastiska *padre* och '*grand papa*'.»

»Låtom oss ett ögonblick tänka på denna ungdom, som rör sig, surrar och stimmar på dessa stora *Stadsgymnastiker*, hvilka liksom framtrollats af vår *Kommunalstyrelses* känsla för det uppväxande släktet och säkra blick för hvad framtiden behöfver. En mindre del af ungdomen blifver *sjömän*; flertalet ingår i andra yrken af många olika slag; men alla, troligen utan undantag, råka nog förr eller senare ut för byar och stormar af den beskaffenhet, att deras öfvervinuande erfordrar *själs- och kroppsspänstighet* af sådant slag, att vår *skola* ej kan fatta dess lämpliga uppsökande genom att använda som slagruta endast allt detta, som våra aktade *pedantuzzi, gladiatorer* och *krabbsaltare* så omsorgsfullt uppmäta och derefter nedskrifva under titeln: *signor N. N:s metod*. Allt detta rör väl egentligen konstens form, *kropp*; men för att kunna verka på menniskans *själ och kropp*, bör

väl äfven konstens anda, *själ*, få den äran att vara med på ett hörn?»

»För väl att vi, d. v. s. vår *skolas* fäktlärare, ej hafva endast motståndare. Vi hafva visserligen stora bekymmer, särdeles för desse aktade gymnastiska och militära *pedantuzzi*, med alla deras galvaniska experimenter; men vi hafva äfven många angenäma stunder, orsakade af våra talrika och hängifna bundsförvandter.»

»Alla för större skicklighet kända militärer och gymnastiska konstnärer komma sams derom, att *soldater* och *skolungdom* fördraga nära på hvad som helst, finna sig undergifvet i sitt öde endast de förskonas för den något bättre eller sämre maskerade *döden* och hans *galvaniska strömmars* söfvande och plågsamt tryckande inverkan på *själ* och *ögonlock* tyckas tänka: *sofva i ro, det få vi tids nog i grafven!* Från både exercis- och bataljfalt hafva vi säkra underrättelser härom med afseende å soldaternas *privat-tanke* och sammalunda från universiteter, instituter och klosterscholor rörande den studerande ungdomens. Befälhafvare och instruktörer, hvilka påtagligen representera *lifvet* och dess stora fordringar på ungdomen, förstås och vinna hängifvenhet af densamma; men de, som lika påtagligt representera *mullen*, den något bättre eller sämre maskerade *döden*, hafva soldater och skolungdom visserligen och egentligen ej hat till, men deras tysta *privat-tanke* är: *vi träffas ju tids nog?»*

»Nämnde bundsförvandter äro ej att förakta; men vi hafva de som äro än bättre! Alla *signoror* och *signorinor* hjälpa oss så troget och snällt under vår kontrafäktning med materiens, mullens och dödens *representant* samt i våra bemödanden att demontera hans emellanåt

både talrika och ytterst starka *galvaniska batterier* på exercis- och bataljfält, gymnastiker och fäktsalar.»

»Tänk! . . . om vår aktade *pessimistiska och materialistiska motståndare* slutligen skulle fullständigt segra. En af de rysligaste och beklagligaste följderna blir troligen: att dessa nutidens älskliga varelser, dessa *englar* utan vingar (d. v. s. för *tillfället*, under deras korta vandring i jordelivets jämmerdal), de komma att aflösas af varelser tillhörande ett helt annat slag . . . *kuriösa varelser*, som, ehuru de ej hafva minsta tillstymmelse till blifvande vingar, säkerligen komma att annektera benämningen *signorinor!* . . . Dessa *kuriösa varelsers hjerta*, om det lämpligen kan benämnas så, kan säkerligen sympatiskt klappa endast för ett, sammansatt af kugg- och drifhjul samt häfstänger, af hvilka *egoismens* är dominant samt i ständig och feberaktig verksamhet . . . Dessa *kuriösa varelser* höra med förtjusning på det i *automaten* surrande maskineriet samt på de genom detsamma framkrystade känslouttryckande ord, och de följa med spänd uppmärksamhet *automatens* af den dominerande häfstången styrda företag . . . Då en af dessa *kuriösa varelser* blir signora, utmärker hon sig säkerligen för förtänksamhet i allt, som under tidsperioden anses vara *förständigt och klokt*: om, t. ex., hennes son kallas att strida för *Italias väl*, råder hon honom säkerligen i afskedets stund ifrigt så: Käre! . . . Glöm för all del ej att efter bataljerna noga efterse, undersöka och betänka, om det för vår *Firma* är skäl att der anlägga en *benmjölqvarn!*»

.....

»Om man uppmärksamt följer det stora *civilisationsarbetet*, kan det emellanåt orsaka förvåning: ena ögon-

blicket förmärkes en till den grad ädel och harmonisk *stämning*, att man kan tro sig förflyttad till *Arkadiens lundar*, med dess å ljusgula pipor blåsande herdar samt i blåa band lamungar ledande herdinnor . . . och plötsligt höres ett rytande, tjutande och knastrande, erinrande om ett *Menageri vid utfodringstimmen*. Dessa plötsliga scenförändringar på världsteatern synas angifva, att uppfostringsmetoderna ej ännu lyckats säkert fästa människobarnens alla *skrufvar* och affila deras till hälften på rofdjur tydande *tänder*.»

»Vi betvifla att detta fästade och filande kan någorlunda fullständigt utföras på endast *studievägen*. Vi beundra desse talare och skribenter som, t. ex., vilja *bekriga kriget*; men då de föreslå att helt simpelt afskaffa det samma, eller undvika det genom kompromisser, utan att allt detta föregåtts af en bortsofring af denna *råa slagg*, som *Menageri-ljuden* tydligen angifva ännu orenar människoslägtet, så blandas vår beundran med förundran öfver att desse män på *studievägen* kommit till ett sådant resultat.»

»Vi tro att, under antagande af att nämnda *skrufvar* och *tänder* verkligen kunna tillräckligt fästas och affilas, måste arbetet i denna väg börja tidigare än den egentliga studietiden, i *hemmet* och utföras af barnens *vårdarinnor*; men för att dessa skola kunna utföra deras viktiga mission är nödvändigt, att de sjelfva erhålla en helt annan uppfostran än den, som våra lyckligt lottade klassers *signorinor* hitintills erhållit.»

»Om *signorinan* i klostret uppfödes till en sorts *ad-nokat*, hvilken ständigt spekulerar och funderar på klipska utvägar att kunna försvara sina mer eller mindre

tvätydiga *privat-tankar*, utan att få blicken det minsta riktad *utåt*, få en aning om världen samt om den viktiga inverkan på densamma som kan åstadkommas af *qvinnan*, om hon med hängifvenhet egnar sig åt *skrufvarnes* fästade och affilande af det der på rofdjur tydande å *tänderna* hos de små hur kan man då rimligtvis begära att hon framdeles, som *moder*, skall ens komma att tänka derpå? Hon bör väl i allmänhet blifva hvad man tycks önska uppfostra henne till: en liten engla-from *sjåpa-gås*, utan vingar och flygt med afseende å annat än försvaret af egna *privat-tankar*.»

(Der hafva ni en teckning, hvilken väl skall föreställa en liten sådan der *kloster-fröken* som, i likhet med våra ärade bränvinsadvokater, försöker att förvandla svart till hvitt och dölja sina allra innersta *privat-tankar*? Då detta emellanåt faller sig kinkigt nog för desse gamle fäktare, bör det vara än svårare för en liten *fröken*. Måtte hon lyckas i sina parader, stackars lilla unge! Ritningen cirkulerar, cirkulerar!).

Signor *Castiglione* fortsätter så: »men, *S:ta Maria* vare lofvad! vår halfös signorinor äro ej så beskaffade, att en förvänd uppfostran kan hindra deras blick från att tränga tvärs igenom klostermurarne och få en tydlig föreställning om verlden samt om *qvinnans* viktiga mission i densamma»

Signor *Castiglione* gör, efter avslutandet af *Kontrapunkten* och dess undertecknande, följande meddelande, som synes vara af privat natur:

»Då denna *Kontrapunkt* är den första jag författat för ungdomen å denna *Stadsgymnastik*, önskar jag förklara hvarför den är försedd med attesten: '*Apr. Adina*'.»

»Jag har redan nämnt för eder, att fäktmästarne af vår skola betrakta sig såsom varande en sorts kommissionärer, eller *rekrytbildare* åt mästarne på *Den stora fäktarsalen*. Då arbetet rör nutidens och framtidens *härar*, d. v. s. är en sak som skall vara till nytta för i bildning stigande samhällen, anse vi det ej vara nog att man fäktar och fäktar, utan önska att det må ligga en *tanke*, ett *begrepp* af någon betydelse under och i fäktandet. Vår uppfattning rörande denna tankes lämpliga beskaffenhet skall jag framdeles försöka framställa i några *Kontrapunkter*.»

»Under arbetet i vår konst kan man lätt trassla in sig och derigenom ofrivilligt understöda denna '*wunderbara uppfattning*', som vår mening är att motverka. För oss är derför af största vikt, att hvad som utarbetas för ungdomen undergår en skarp kritisk granskning, en ordentlig skärseld.»

»Redan som helt ung flicka visade signora *Adina* ovanligt stora anlag för detta *orubbliga sunda förnuft*,

som *vår skola* anser vara af så stor vigt för nutidens och framtidens lärar samt deras öfningar. Den spanska flickan stod i detta afseende pyramidaliskt öfver hela sin omgifning . . . och sin *fästman!* För väl att hon flyttade öfver till oss!» *

»Vi öfverlemna med fullt förtroende till hennes bedömande allt hvad vi skrifva för ungdomen rörande vår konst. Tecknar hon på en *Kontrapunkt: 'Cas. Adina'*, blifva vi snopna, rifva sönder och skrifva om. Tecknar hon: *'Apr. Adina'*, blifva vi glada och utlemna vårt opus till ungdomen, förvissade om att åtminstone hufvudriktningen ej är på tok, strider emot ett enkelt *sundt förnufts* fordringar.»

»Hennes man tillhör en annan *skola*, den så särdeles utbasunade *Pedantuzzi-skolan*. ** Äfven han har skrifvit mycket för framtidshärrarne och ungdomen samt lemnade förr åtskilliga uppsatser till hustruns bedömande; men då hon oupphörligen tecknade på de vanligen särdeles

* De af herr *Petter Lappman* vid strandningsauktionen i *Hammerfest* inropade manuskripter äro mycket gamla, förskrifva sig från den välkända s. k. *gamla italienska skolan*. Åtskilliga *Kontrapunkter* lära hafva tillsatser af yngre dato, troligen utförda af en senare tids fäktmästare, hvilka, öfverensstämmande med de äldre författarne, velat sprida deras uppfattning med tillämpningar på en nyare tid.

Tvenne italienare, *F. Romani* och *G. Donizetti*, hafva gemensamt och särdeles förtjenstfullt komponerat en opera: *«Lelisire damore»* (*Kärleksdrycken*). I operan förekomma: det *enkla sunda förnuftet*, den *godtrogna enfalden*, *humbugen* samt den något grofhyflade *militarismen*. Operans slut har den ofullständighet, att den tredje af hufvudpersonerna bortreser, utan att man får veta hvart. Han reste till *Italien* och de andra reste äfven, ehuru något senare, dit. *Vrakgodset* upplyser härom, äfvensom om deras verksamhet der.

** Det italienska ordet *pedantuzzi* betyder *lärd*. Om ordet fått en annan betydelse, är det möjligen orsakadt af några lärde mäns uppfattning af lärdomens *lämpliga uppträdande?*

digra luntorna: 'Cas. Adina', blef han slutligen ledsen (egentligen ingenting att säga om det) och lemnade dem till införande i *Diario Ginnastica*, organ för nämnda skola.»

»Nyligen yttrade han till mig helt svärmodigt: 'Man bör beklaga min *position*, som nödgas ständigt bo under samma tak med en inkarnerad *opposition!* Jag har länge undvikit att visa min hustru något af mina arbeten; men då jag härom dagen gjorde ett undantag, visade henne ett, som kostat mig många nätters arbete och grubbel och säkerligen är lyckadt, ty det har sedan särdeles framhållits för dess grundlighet af *Diario*, hur gjorde hon, hur skickade och bar hon sig åt? Jo hon började skratta och gnolade på den der försmädliga visan, som erinrar mig om det ledsamma äfventyret i hemlandet med *Farbror* och kastat en slagskugga öfver hela mitt lif den der visan, som hon aldrig vill glömma:

»Kärleksdryck du *wunderbara*
Den som egde dig ändå!
Tänk hur vigt det skulle vara
Att en *sådan* flaska få!»

Det förefaller mig nu, som om mina ärade *åhörarinnor* blifvit uppiggade och sympatiskt följt skildringen rörande denna unga *flicka*, hvars förstånd pyramidaliskt höjde sig öfver hennes fästmans och desse italienske *fäktmästare* som, ifrigt arbetande för att inverka på ungdomens samt framtidshärarnes *uppfattning och tankeriktning*, visserligen blefvo snopna, men dock undergifvet underkastade sig domslutet af ett pröfvat *sundt förnuft*, äfven då det saknade kunskap i det speciela och uttryckte sig helt lakoniskt, genom: »*Cas. Adina.*» Ni se nu helt vetgiriga nära på nyfikna ut!

I likhet med dessa berömde *tankeläsare*, tycker jag mig nu tydligen läsa i edert inre, att ni i tysthet fråga:

»Hvarför skall detta lyckliga förhållande förefinnas å vår verldsdel *sydligaste halfö*, men ej ett spår af det-samma upptäckas å dess *nordligaste*? Det borde väl förekomma litet hvarstans?»

»Finnes det väl någon rimlig orsak hvarför vi ej böra noga studera dessa intressanta *tabeller och grafiska skildringar* rörande flickors och gossars utsträckning i tre s. k. dimensioner: längd, bredd och tjocklek, samt rörande deras vikt, närsynthet, bleksot, hjertlidande m. fl. *kroppssjukdomsformer*; utsträcka forskningarna äfven till högre åldrar samt göra våra slutsatser rörande möjliga små fel, som insmugit sig i *uppföstringsmetoderna*? Rör allt det der endast *herrarne*?»

»Finnes det väl någon rimlig orsak som bör förhindra oss från att göra motsvarande undersökningar med afseende å åtskilliga allmänna *själs-åkommor och svagheter* samt från att, i samband härmed, spana efter möjliga fel i *uppföstringsmetoder* och försöka så inverka på de *starka*, att de ej hufvudsakligen i detta afseende blifva *idealer*, utan äfven i åtskilligt annat *idealiska*?»

»Alla *qvinnor* på hela jordens ring böra väl instämman i den trefliga spanska visan 'unison', som herrar kappellmästare lära uttrycka sig?»

Jag tycker mig äfven läsa i edert inre en önskan om att erhålla några närmare upplysningar om huruledes *qinnan* i praktiken bör förhålla sig med afseende å nämnda *idealiserings-arbete* någonting om den s. k. *metod* hon bör följa.

Det förefaller mig att hon bör följa ungefärligen

samma *metod*, som med fördel användes af alla *konstnärer*, de må i öfrigt tillhöra olika skolor. De bilda först inom sig samt med tillhjälp af fantasien ett bättre eller sämre *ideal*, hvilket de sedan bemöda sig om att gifva en sådan *kroppslig form*, i toner, färger, lera, ord eller på annat sätt, att bilden blir uppfattbar för andra människobarn.

Det synes mig vara väl storartadt, om ni lägga an på *verlds-ideal*. Ni kunna gerna nöja eder med några *skandinaviska*, t. ex. en gosse, en yngling och en ung man. Sedan *idealbilden* är klar böra ni noga och *snällkritiskt* betrakta de af edra anhöriga eller närmare bekanta som äro motsvarande ålders-typer, och om ni då finna att, t. ex., en gosse ej med afseende å håg, tanke-riktning m. m. öfverensstämmer med den *ideela skandinavpojken* (kanske förefaller vara dennes *antipod*), så följ den konstnärernas exempel: bemöden eder om att forma och omforma honom, släppen honom ej förr än åtminstone några af de *ideela dragen* börja framskynta.

(Der hafva ni en teckning, föreställande en *skandinavpojke*, som torde behöfva omformning i ett och annat afseende, innan dragen af en ideel sådan komma på det klara. . . . Cirkulerar, cirkulerar!).

Sammalunda med afseende å hvad ni vilja vinna genom inverkan på ungdomens *fysiska uppfostran*. Man måste göra för sig klart hvilket mål som skall sökas. Betänken noga om *qvinnan* bör ifrigt verka för frankallandet i verkligheten af den så länge eftersökta »*Darwinska länken*» emellan människan och djuret, eller för denna *jemnvigt* emellan människans önskvärda *själs- och kroppsegenskaper*, hvilken medgifver ett treffligt samarbete emellan dem, bilda edert andliga *gymnast-ideal* derefter . . . och inverka sedan på bästa sätt med afseende å dess framställande i verkligheten genom att visa en måttlig förtjusning för nämnde *sammanlänkning*.

(Här ha' ni en teckning, som synes mig framställa en lyckad och stark sådan der »*Darwinsk länk*» . . . Cirkulerar, cirkulerar!).

Qvinnan har visserligen i senare tider betydligt utsträckt sin verksamhet utom den husliga härden; men det har i allmänhet skett, dels för att hjälpa andra, vanligen personer som velat arbeta men saknat arbete,

dels för att sjelf förskaffa sig utkomst på af henne ej förr pröfvade vägar. Åtskilliga nutida skrifter hafva yrkat på hennes ingripande i frågor af allmännare betydelse och af denna orsak synes vara af vigt att närmare bestämma huruledes detta ingripande bör, eller icke bör ske.

Jag har nyss framställt åsigten, att hennes inverkan på allmänna frågor lösning synes mig hufvudsakligen böra afse deras grundläggande på *uppfostningsvägen*, en sorts komplettering af det, som läroverk och skolor kunna meddela.

Denna uppfattning har jag egentligen lånat af en ung släktling, bosatt der nere i hufvudstaden, fröken *Léonie* Hennes förnamn är egentligen: *Lina*; men då hennes pensionskamrater kallade henne: »*lilla lindanserskan*», blef hon förargad och försedde sitt namn med en gentil fransk s. k. »*Tournure*». Hon drogs dertill troligen af en aning om blifvande lefnadsyrke. Hon skriver ofta: »*vi tre*», dermed menande sig sjelf, *Hulda* och *Amanda*, trenne goda vänner och modister, hvilka lifligt intressera sig för allt som rör »*Stockholms yttre och inre människa*» samt därför förekomma litet hvarstans, särdeles vid allmänna fester och s. k. uppvisningar. Med anledning af deras yrke hafva de naturligtvis kommit i tillfälle att göra åtskilliga iakttagelser, hvilka ej förunnats flertalet människobarn.

> Att det täcka könet der nere i hufvudstaden förr ifrigt intresserat sig för ungdomens *gymnastiskt-militära* utbildning, det lär påfallande visat sig i början af *Skarp-skytterörelsen*, då dess ekonomi hufvudsakligen uppehölls genom af fruntimmer anordnade bazarer, lotterier och

auktioner och att intresset sedan dess ej svalnat, det lär tydligen förmärkas vid alla s. k. uppvisningar, d. v. s. enligt hvad man för mig uppgifvit. Ej underligt att *Léonies'* bref till mig innehålla så mycket i denna väg samt uppgifter om hvad »*vi tre*» tänkt och känt (möjligen *drömt?*) med anledning af det betraktade.

Jag vet ingenting med säkerhet derom men misstänker att »*vi tre*» tillhöra en stor och täck *Förening*, hvilken bildat sig der nere i hufvudstaden för att visa: att *qvinnan*, som nyligen inträdt i en förändrad ställning, verkligen kan utföra mycket mera än man i allmänhet föreställer sig, samt att *Föreningen* hufvudsakligen vill verka emot åtskilliga *sjukliga själs- och sinnesströmningar*, särdeles om och då dessa »påtagligen och beklagligen uppenbara sig hos *skapelsens ungherrar*» som *Léonie* skrifer i ett bref, hvilket föreföll mig betydligt misstänkt. Hon nämner i samma bref: »*Vi tre*» arbeta nu mycket ifrigt på att få i viften ett nytt slag af fruntimmershattar, visserligen erinrande om herrarnes, men utan jemförelse smakfullare hvartill ej fordras särdeles mycket.» Jag vet naturligtvis intet; men misstänkte genast: den der hatten är troligen ett *Föreningens* igenkänningstecken, svarande emot bandet i knapphålet för *Föreningen*: »*Blåa bandet*».

Nämnde supponerade *täcka Förening* synes mig, hvad ungdomens *fysiska uppfostran* angår och att döma af *Léonies* bref, ifrå för att den blifver härdande och, särdeles i de stora städerna, tidigt förbindes med gymnastiska öfningar, anordnade för båda könen. *Léonie* framhåller ofta sin åsigt om hvad den till de lyckligare lottrade klasserna hörande *qvinnan* kan i denna väg åstad-

komma (om hon riktigt trilsket vill), genom inverkan på anhöriga och bekanta, särdeles *riksdagsmän* och *stadsfullmäktige*, i och för anordnandet af öfningslokaler m. m. som erfordras för drifvandet i stor skala af öfningar, anordnade så att de verka med starka slag. Min unga släkting synes mig klart och tydligt inse hvad den, af vår folkskolelärare så ofta omordade »*qvinnolisten*» kan utföra. *Kask* säger emellanåt: »Våra ärade riks-dagsmän och stadsfullmäktige i all ära, men nog finnes det i den dag som i dag är åtskilliga älskliga varelser, som kunna få dem att bita i *Eva-äpplen*».

Denna supponerade *täcka Förening* synes mig ej endast tänka på det som rör den *gymnastiskt-militära* undervisningen vid läroverk och skolor, utan äfven för att *qvinnan* skall verka lifvande med afseende å all frivillig täflan af *ädelt slag*; men deremot, särdeles i stora städer, försöka envist motverka, eller åtminstone bemöda sig om att få en bättre *estetisk pregel* å en del af deras ungdoms förlustelser och öfningar. Hon tror att *qvinnan* i detta afseende kan i stora städer få ett rikt och tacksamt fält att bearbeta.

(Der hafva ni en teckning, föreställande några kur-rar, hvilkas »förlustelser och öfningar» måhända behöfva, för att utbytas emot andra med en »bättre *estetisk pregel*», hjälp af *qvinnan* och *täcka Föreningar*. *Léonie* har bestämdt rätt deruti, att fältet är »rikt» i stora städer.... Huruvida det blifver så särdeles »tacksamt att bearbeta», det är måhända mindre axiomatiskt! Ritningen cirkulerar, cirkulerar!).

Hvad nu vår sköna *hufvudstad* särskildt angår, anmärker *Léonie* med hänförelse och förtjusning denna storslagenhet och frikostighet som »våra så innerligt snälla *Stadsfullmäktige*» visat genom en nyligen anordnad storartad *Siminrättning*, som hon tror både länge och väl får söka efter sin make . . . och därför benämner »*Makalös*».

Léonie . . . eller, måhända riktigare, denna *täcka Förening* jag supponerar henne tillhöra, synes mig anse: att det vore särdeles väl om nu, sedan »*Makalös*» är klar, den nämnda storslagenheten och frikostigheten ville anordna någonting *makalöst* för i stor skala drifna, dels obligatoriska och dels frivilliga *gymnastiska öfningar*. Hon uppgifver, troligen enligt hvad hon hört inom *Föreningen*:

att *Stockholm* har ett *Gymnastiskt central-institut* som, ehuru ganska stort, dock visar sig blifva för trångt för den växande rörelsen. Hon skriver: »Hvart skall detta i längden taga vägen då det redan *nu* är svårt att förekomma knuffningar emellan alla dessa *frökisar, officerare och civila*, som *kursa*, samt alla dessa beklagansvärda sjuklingar, som *behandlas?! Vet Farbror*, att i senaste tiden har *Direktionen* ej kunnat antaga mer än *en af fem*, knappt det, af de *fruntimmer* som anmält sig att *kursa*. O! hvad det måtte vara rysligt att vara *direktör* och nödgas uppsöka alla möjliga fel på varelser, som egentligen ega det: att känna sig lifvade för den *gymnastiska vetenskapen* och dess användande och se'n bara kassera och kassera så rysligt det måtte vara!»

att hufvudstadens *läroverk och skolor* (med undantag för flertalet af de *privata*, särdeles för *flickor*) hafva gymnastiklokaler, hvilka i allmänhet äro tillräckligt stora för öfningar i gymnastikväg; men för små om militäröfningar skola utföras, eller flera skolor öfvas tillsammans i gymnastik, samt

att »*vi tre* hafva ej här i *Stockholm* sett någonting i *gymnastikväg*, som på minsta sätt motsvarar rörelsen i *Makalös*: gemensamma öfningar för äldre och yngre, af olika stånd och vilkor, kommande och gående, dagen i ända.»

Då *Léonie* önskade att jag, med ledning af de lemnade uppgifterna skulle göra några anmärkningar samt angifva, hvilka »*kategorier*» inom hufvudstadens befolkning som syntes mig vara i största behof af nya och ända-

målsenliga gymnastiklokaler, svarade jag henne ungefärligen så:

»Anmärkningar.»

1:o. Det är visserligen ett i hög grad beklagligt förhållande, att det nämnda *Institutet* ej kunnat som elever emottaga mer än en knapp *femtedel* af de landets döttrar, som anmält sig till kursens genomgående, särdeles då det är ett påtagligt och vackert tidstecken, att gymnastiken allt mera beaktas vid den unga kvinnans uppfostran; men, då *Staten* upprätthåller detta för lärare- och lärarinnebildning hufvudsakligen afsedda *Institut*, böra vi äfven med full förtröstan hoppas och tro, att *Statsmakterna* i sinom tid taga det i hög grad behjertansvärda förhållandet i öfvervägande samt i möjligaste mån minska den der ledsamma bråkdelen af det fullkomligt riktiga förhållande, som landets *döttrar* så lifligt önska.

2:o. Hvad *läroverk och skolor* angå förefaller det mig att de, möjligen med undantag för *privata*, särdeles för *flickor*, äro i vår hufvudstad bättre försedda med lämpliga gymnastiklokaler, än händelsen lär vara i de flesta stora städer.

3:o. Så stora lokaler, som äro nödvändiga för militäröfningar eller olika läroverks och skolors gemensamma gymnastiska, synes hufvudstaden nu sakna; men de komma nog framdeles »på dagordningen»; men måhända först i samband med åtskilligt, som nu i omkring 70 år funderat och yttrat sig ungefärligen så: »Kommer jag inte i dag så kommer jag väl i morgon eller någon annan dag.»

4:o. Hvad dessa beklagansvärda individer angå, som behöfva *sjukgymnastiskt* behandlas, så, om man får tro

tidningarnes annonser, vill det synas som om antalet inrättningar, hvilka för dem öppna sin famn, snart nog vill börja konkurrera med *Caféer* och *Cigarrbutiker*. Hvarken *Staten* eller *Staden* synes behöfva understöda en rörelse, som stödes af en så stor och säkert påräknelig kraft som *den lidande menskligheten*.

»Kategorier.»

Du har troligen kommit att tänka på dem under och genom betraktandet af rörelsen i »*Makalös*»? Jag antecknar nu några:

A. Alla dessa fruntimmer, äldre och yngre, hvilka sommartiden besöka »*Makalös*», men om vintern ej äro i tillfälle att besöka en någorlunda nära belägen samt hemtreflig *Friskgymnastik*, utan måste traska i mådd och smuts en mil och, framkomna, finna någonting som ej på minsta sätt är *hemtrefligt*, snarare *antipodiskt* emot allt hvad med hemtrefnad förstås.

B. Ett större antal yngre militära och civila tjänstemän till en del för att *en del* af dem ej, som orsak för bristande håg för kroppsöfningar må kunna rättvisligen anföra: olämpliga och otidsenliga lokaler och anordningar.

C. Ett större antal yngre personer från landet, som kommit till *Stockholm*, ej för att taga staden och dess förlustelseställen i betraktande, utan för att genomgå kurser vid tekniska- och andra läroverk. Denna ungdom lär vara särdeles lifvad för kroppsöfningar; den lär, före ankomsten till staden, varit van vid mera kroppsrörelse än den der får genom promenader på gatorna, och lär sakna någonting lifvande, som »*bryter*» arbetet i annan väg.

D. Ett ganska stort antal *kontorister*, af många olika slag. Hågen lär variera: delvis starkt luta åt kroppsöfningar och för dem anordnade lokaler, delvis åt sådana der man får höra musik, eller studera tidningar och derigenom få del af underrättelser från Börser och om Kursförhållanden m. m. som yrket rör och, naturligtvis, måste intressera. Rätt många af denna »*kategori*» lära anse sig kunna medhinna båda delarne och önska få någonting lifvande, som »*bryter*» emot arbetet i yrket.

E. Ett mycket stort antal personer, hörande till den s. k. *bodbetjeningen*, men egentligen betjenar den stora allmänheten. Jag har hört uppgifvas att de flesta af denna »*kategori*» äro mycket lifvade för kroppsöfningar; men att det är svårt att dem lämpligt ordna (dock mindre nu än förr), ty boden skall tidigt ordnas för dess gäster och sent efter dem. Flertalet lär emellertid önska något lifvande, som »*bryter*» emot verksamheten bakom disken.

F. Ett ännu större antal unga *arbetare, lärlingar* och *gossar* vid en mängd fabriker och verkstäder af många olika slag. Samma anmärkning, som framställdes med afseende å »*kategori*en» E.

I samband härmed sändes *Léonie* ett urklipp ur en tidning, som jag gjorde för omkring 24 år sedan. Der nere i hufvudstaden anordnades i början af *Skarpskytte-rörelsen* ett stort möte, med uppgifvet ändamål: att *befordra skolungdomens gymnastiskt-militära uppfostran*. Vid mötet lär hållits föredrag »i långa banor»; men egentligen endast väckts ett för praktiken direkt afsedt *förslag*, utgående på anordnande af ett gymnastiskt *Institut* i hvarje af hufvudstadens fem hufvuddelar. Jag skref till

Léonie: »Då du synes vara lifligt intresserad för dina »Kategorier» och deras fysiska uppfostran, bör du äfven vara det för ett af hufvudvilkoren för den senare, och jag sänder därför härmed ett utdrag ur en plan för:

Stadsgymnastiker för staden Stockholm.

1:o. I hvarje af stadens *fem* hufvuddelar anordnas ett gymnastiskt *Institut*, stående under en *Direktion*, tillsatt af *Stadsfullmäktige*, om de bekostat hela utgiften; af denna myndighet och aktieegare, om biträde af sådana erfordrats.

2:o. Dessa instituter benämnas: *Stadsgymnastiker*, för att genom namnet skiljas från *Statens* anläggningar i samma väg.

3:o. Hvarje Institut afser hufvudsakligen: dels emellanåt anordnade *gemensamma* öfningar för stadsdelens läroverk, privata och folkskolor, hvartill deras egna lokaler äro för små, eller till ofta förekommande för sådana, som sakna egna; men, dessutom, all annan gymnastisk och militärisk verksamhet, hvarigenom utväg kan beredas att betäcka det mesta af kostnaden för lärare, lärarinnor, materiel, uppvärmning, upplysning m. m.

4:o. Vinterrörelsen i dessa *Instituter* skulle motsvara sommarrörelsen i stora *Siminrättningar*, d. v. s. att ungdom och äldre personer, tillhörande olika stånd och vilkor, skulle der sammanträffa, hvilket *möjligen* kunde i någon mån leda till en, *möjligen* i tidens riktning liggande s. k. »*kanthyfting*».

5:o. Hvarje *Institut* skulle hafva en *sal*, hvad storleken angår erinrande om ett *Exercishus*; men i öfrigt

prydligare anordnad: långa och breda *läktare*, utåt byggda och hvilande på pelare, dels afsedda för åskådare, dels för att skolungdom, som väntar på lektions början, ej skall behöfva stå ute i alla väder. *Boningslokaler*: för en *ogift lärare* och för en *gift vaktmästare*. I öfrigt: mot-tagningsrum samt lokaler för omklädnad och dusch. Nämnde stora *sal* skulle afse i *fredlig tid*: hufvudsakligen militära och gymnastiska öfningar, skjutning med salongsgevär och pistoler samt båge; lanskastning m. m. Dessutom: föredrag samt musikaliska och andra lifvande fester. I *krigstid*: att användas till *kasern* eller *exercishus*.

6:o. Hvarje *Institut* bör hafva en stor gård lämpligt anordnad för öfningar i det fria.

7:o. Inom dessa *Instituter* anordnas *enkla kurser* för bildande af lärare och lärarinnor af lägre grad, t. ex. för *Folk- och Flickskolor*, om och då det i en framtid möjligen visar sig att behofvet i denna väg ej kan på annat sätt fyllas för den i stor tillväxt varande *hufvudstaden Stockholm*.

Anmärkningar:

a. *Anläggningskostnaden* beräknades till 300,000 kr., utom *tomtplatser*. (För nämnde summa kunde man då utföra mer än nu. Ett gymnastikhus, utan *boställsvåningar*, består egentligen af fyra väggar och ett tak samt behöfver derfor ej en dyrbar grund, tjocka murar m. m. Ganska rymliga gymnastikhus af *sten* äro uppförda för 20, 25 à 30,000 kr.

b. *Planen* skulle utföras successivt, under loppet af 10 eller 20 år, d. v. s. att den nu, under båda dessa förutsättningar, varit utförd.

c. *Ritningar* uppgjordes och *tomtplatser* utsågos: de

förra lära vara kvar, temligen oförändrade; men de senare lära förändrats i det afseende, att å dem står nu stora hus, alla visserligen utan *gymnastiksal*, men de flesta välförsedda med *Caféer* och *Cigarrbutiker*.

d. För att få en *levande kraft*, som förtydligade planens mening, bildades frivilliga *Gymnastik-sällskap*, i början bestående af medlemmar ur det af *skarpsskyttekårens* kompanier, som hade lägsta medelåldern, sedan hufvudsakligen af elever vid *Teknologiska institutet*. Dessa sällskap drogo, erinrande om en skara *flyttfoglar*, från den ena lokalen till den andra under loppet af några år, ibland skrämnda af *sura miner* för orsakadt *oväsen*, eller d:o d:o uttryckande att en gentil lokal ej passar för *sådant der*, eller att ett värdigt tempel vanhelgas genom *lösa lärors* förkunnande, eller att *hyran* ej medgaf fortsättning m. m.

I samband med meddelandet af detta utdrag ur den gymnastiska *planen*, skref jag till min unga släkting ungefärligen så:

Inom hvarje af dina »*kategorier*» anträffas nog här och der personligheter, hvilka ej äro lifvade för *egentligt* gymnastiska öfningar (t. o. m. särdeles *älskliga*, som äro ytterligt lifvade för utförande af *oegentliga* under *olämpliga tider*); men hvilkas framtida väl erfordrar en lämplig gymnastisk behandling. Jag har talat om detta stora flertal, som är lifvadt för att få någonting som »*bryter*» emot ett långvarigt och enformigt arbete.

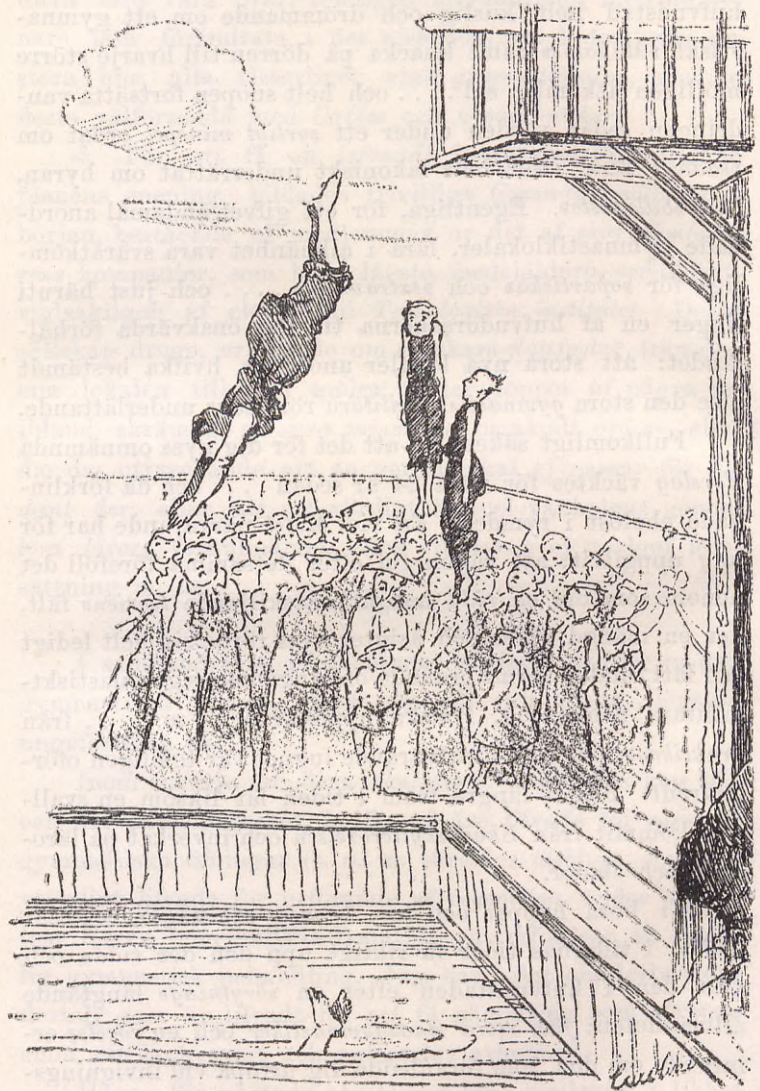
Hågen för nämnde »*brytning*» lär emellanåt, i likhet med »*Gymnastiksällskaperna*», d. v. s. erinrande om vildgäss, svanor m. fl., gå omkring der nere i vår sköna

hufvudstad helt kuslig och drömmande om ett gymnastiskt »Makalös» samt knacka på dörren till hvarje större möjligen åtkomlig sal . . . och helt snopen fortsätta vandringen sedan värden under ett *syrligt minspel* ordat om »sådant der», eller helt lakoniskt underrättat om hyran, den »billigaste». Egentliga, för ett gifvet ändamål anordnade gymnastiklokaler, lära i allmänhet vara svåråtkomliga för »partiska» och »extranäsor» . . . och just häruti ligger en af hufvudorsakerna till det önskvärda förhållandet: att stora nya lokaler anordnas, hvilka bestämdt afse den stora *gymnastiskt-militära* rörelsens underlättande.

Fullkomligt säkert är: att det för dig nyss omnämnda *Förslag* väcktes för nära 24 år sedan . . . och då förklingade ekolöst i rymden. En vid *Mötet* närvarande har för mig uppgifvit: att någon tid efter detsamma föreföll det honom som om en *ridå* nedgått, åtskiljande *teoriens* fält, der en mängd idéer och åsikter nyss rörde sig helt ledigt och lätt, under varmt ordande om ungdomens gymnastiskt-militära utbildning, fysiska uppfostran m. m. . . . från *praktikens*, der det förutvarande lugnet var temligen oförändradt. Något längre fram i tiden lär liksom en svallvåg kommit från *Skarpskytterörelsen* och inverkat på läroverk och skolor.

Vi böra hoppas och tro, *Léonie*: att någon regissör lyckas i tidernas tider få riktigt upp den der *ridån* och visa den i hufvudstaden efter en »brytning» långtande allmänheten: *fem stora stadsgymnastiker* och en *rörelse* erinrande om den, som föranledde dig utropa vid invigningsfesten: »O! . . . hvad Makalös kommer att göra många små lungsotsfröknar godt!»

(Der hafva ni en teckning, som väl skall föreställa

en s. k. »episod» från den dag då »Makalös» invigdes.
Ni se der *tvenne små fröknar*, som se helt häpna ut,

stackars barn! och *en större fröken*, som tycks vara »gammal och van» och *många fruar*, som tyckas tänka: »Herre min! inte' bar ja' mej så der åt och kastade mej så der och *klädde* mej så der! Så tiderna *förändras* och vi med dem!» Cirkulerar, cirkulerar!).

Derefter fortsatte jag ungefärligen så:

Om *Léonie* ej har någonting deremot, skola vi nu något närmare betrakta några ur dina »*kategorier*» tagna individer, för hvilka det måhända vore särdeles väl om nämnde *ridå* snart höjde sig. Vi kunna nu, exempelvis, taga några ur den första och en ur den sista.

»Kategorien» A.

I en stor, vacker och fint möblerad våning, belägen i en af hufvudstadens förnämsta delar, öppnas en dörr helt varligt och en särdeles vänlig stämman frågar: »Skulle det inte' behaga *fröknarne* att stiga upp? Solen står högt på himmelens fäste!»

»Kära *Lisa!* Var så snäll och kom igen om en liten stund, *en helt liten stund* Var så innerligt snäll!»

Kort derefter öppnas dörren mindre varligt och en något mindre vänlig stämman yttrar: »*Flickor!* Ska' ni då aldrig i tiden stiga upp och klä' er? Pappa kommer snart från verket och vill då ha' middag Det der är följden af att dansa och flänga nätterna i ända! Ja' ska' säja er, flickor, en sak så god som två: man dansar och flänger sej *till*, men hvarken flänger eller sminkar sej i längden *från den osminkade hvitsoten!* Upp och klä' er nu, flickor!»

»På *eviga minuten*, mamma lilla! Mamma bör

för all del ej tro, att vi äro hvarken trötta eller sömniga efter balen, utan saken var bara den, att vi råkade vakna och språkade»

»Om *balen*? och *löjtnanter* och alla *tokerier* som de, som vanligt, pratade om och i er, *honor!*»

»Nej, för all del, mamma lilla! Vi bara pratade en stund om en *Bazar* för de beklagansvärda *idioterna*»

»Det har ju redan varit en *Bazar* för dem?»

»Ja men de behöfva *en till*, mamma lilla och så råkade vi sofva öfver morgonqvisten men vi ska' nog vara klädda och i ordning på *eviga minuten!* Bara inte' mamma är ond, eller ledsen, som både *smärtar* och *sinkar* oss, så rysligt Vi ska' nog bli' klara på *eviga minuten*, mamma lilla!

»Om *Léonie* ej är nöjd med denna skildring, mig lemnad af en *stockholmare*, så klandra honom egentligen och mig endast därför att jag, fruktande för att älskliga varelser möjligen skulle blifva sminkade af den *hvitsminskande hvitsoten*, refererat. Min enskilda åsigt är den: att om det finnes en trefflig *Stadsgymnastik* i närheten af dessa fröknars bostad, skulle de sällan gå på baler, tidigt återvända och ej glömma den påminnelsen: Snälla *Lisa!* Glöm för all del ej att väcka oss i god tid, så att vi ej komma för sent till den nyttiga *Stadsgymnastiken*.»

»Kategorien» F.

En 15-årig lärgosse har kl. 8 en vinterafton slutat arbetet för dagen. Han är visserligen trött, men ej på sådant sätt att han vill lägga sig och sofva, utan ett långt och enformigt arbete har hos honom uppväckt en önskan efter omvexling, en s. k. »*brytning*».

Under det att han tvättar och kammar sig samt försöker att lägga sitt hår så smakfullt och gentilt som möjligt, funderar han ungefärligen så:

»Se'n ja' nu kilat hela da'n i ända . . . trappa upp, trappa ned; trappa ned, trappa upp . . . här och på de förb. *Malmarne* med *Sta'n* på köpet, blir frågan: hvilketdera är mest *stilig*, att agera *vindthund*, eller att stå vid *kasten* och kasta *typer* åt h—e? Ja' har nu pröfvat . . . och båda lifna ha sina sidor och kunna vara *stilia* och bra nog, om man bara hade en *ordentlig brytning* på af-tonqvisten om vintern . . . Hvart ska' ja' nu ta vägen? Om det vore sommar, vore saken klar: först till *Simskolan*, der man nog träffar efterliggare-pojkar, och se'n till *Parterren* och *Österrikiska gossarne*, eller *Tivoli* och *elefanten*, eller nå'n an' stans; men nu? . . . Går ja' hem, så får ja' höra det der evinnerlia: »*Vyss, vyss, lilla engelen min, vyss, vyss*», under det att den förb. »*lilla engelen min*», bror-min, tjuter och gastar som en varg! . . . På föredraget i *Föreningen*? men ja' hörde ett här-om-da'n om »*statskonomi*», tror ja' det hette och var väl bra, efter så stod om-et både i *Nyheterna* och *Dagbladet*; men inte' var det någon *ordentlig brytning*, »luft i luckan!» . . . Om vintern ha vi ingen an' att vända oss till, än *Nybroviken*; men nu ä' hon trilsk och omöjlig för den förb. snön! . . . På *bolagskrogen* får ja' inte gå, och det betyder mindre, då ja' aldrig har några schaber. Konstia fickor! som om det vore *slant-hål* i hvar endaste en! Läger ja' en slant i hvilken som helst, trillar han så gladt all verdens väg och ja' får aldri' se skymten af-en, ej ens minsta rök! . . . Får väl lof ta råd, så'na de nu må bli, af fabriksfickorna, som bruka vara påhittia . . . utom i bot-

ning af *slant-hål*, som de med sina påhitt snarare förstå
peta upp, värst de som se bäst ut och ä' munvigast . . .
förb. ungar!»

Om det i stadsdelen finnes en *Stadsgymnastik*, dit
ungdomen från olika arbetsställen kunde begifva sig ef-
ter slutadt arbete för dagen, vore det »klart» att vår
15-åring gick dit, ej egentligen för den *gymnastiska ve-*
tenskapens skull, utan af samma orsak som om sommaren
leder hans steg till *Simskolan*: att han är säker om att
der träffa jemnåriga bekanta, få prata med dem samt
dels se på och dels deltaga i öfningar.

Om *Stadsgymnastiken* bjuder honom på öfningar i
gymnastik, fäktning, skjutning af många olika slag, lans-
kastning m. m., dagligen på gifna å affischer och i tid-
ningar bestämda tider samt, dessutom, emellanåt på före-
drag, sång och dramatiska föreställningar m. m., så får
han ju en efterlängtd »ordentlig brytning».

Om *Stadsgymnastiken* äfven har för äldre personer
anordnade *passiva rörelser* till billigt pris, synes troligt,
att äfven mästare och äldre arbetare skulle besöka den-
samma, dels för att erhålla en uppfriskande kroppsrörelse
och dels för att se på ungdomens öfningar. Ingenting
synes hindra sådana anordningar, att äfven deras hustrur
der kunde finna trefnad . . . t. o. m. att vår 15-åring
der stötte på »*förb. ungar!*»

Man kommer väl svårligen till samma lifvande re-
sultat om ett parti unga, i yrkena arbetande personer
göra upp med en sång- eller gymnastiklärare om lektio-
ner då och då? En gymnastikinrättning, afsedd för *fri-*
villiga öfningar åt många personer, för hvilka lämplig tid
är mycket olika, bör vara öppen alla dagar och under

hvarje så många timmar som möjligt, ungefärligen som en *simskola*. Många instruktörer böra tjenstgöra vid densamma, somliga underkunniga i en sak, andra i en annan. I *hufvudstaden* synes det böra vara lätt nog att få instruktörer för billigt pris ur garnisonen. En *Stadsgymnastik* bör vara ett verk, som bjuder på omvexling och verkar med starka slag.

Då vår *15-åring*, efter att hafva i den antagna *Stadsgymnastiken* fått sig en »ordentlig brytning», hemkommer, har troligen »den förb. 'lilla engelen min', bror min», inlumrat och han följer snart exemplet, möjligen drömmande om ett och annat af det han i *Stadsgymnastiken* sett och erfarit, ehuru alltsammans framställande sig i denna behagliga oordning, som synes tillhöra drömmarnes värld, samt i denna *mara-bakvändhet*, som vanligen åtföljer den slumrandes handlingar i densamma, då sinnet, eller magen, före inträdet blifvit fullproppadt. *Drömspelet* framställer måhända, bland åtskilligt annat:

Att *kung Erics hufvud*, som sitter i en förgyld ram längst bort i salen, omgifvet af troféer, nickar helt vänligt då någonting går särdeles bra; men rynkar ögonbrynen, grinar och ser argt ut om och då något går rakt på tok.

Att alla dessa ädla *stadsfullmäktige*, som »klädt så mången våt skjorta» för att vid sammankomster och i komitéer öfvervinna *stadsgymnastikernas* bittra motståndare, skaffa tomter, anslag m. m. . . . äfvensom alla dessa ädla *aktietecknare* som, ej tänkande på »snöd vinning», utan endast på ungdomens väl, sammanskaffat det felande alla dessa män, af hvilka somliga ingått i *direktionen* för att kunna bättre vaka öfver rörelsens

gång, de sitta nu i förgyllda ramar utefter ena långväggen och nicka emellanåt helt vänligt till damerna på motsatta läktaren, äfvensom till alla dessa ädla damer, som dels anordnat bazarer och lotterier till *Stadsgymnastikens* fördel och dels som *direktriser* ingått i *direktionen* för att bättre kunna vaka öfver den del af rörelsen, som rör deras kön, och nu sitta i förgyllda ramar på andra långväggen, nicka tillbaka, mysa och skratta. Alla dessa damer och herrar se helt förnöjda ut, synas tänka: »*Vi hafva utfört en sak, som Stockholm har heder af*».

Först deltagar vår *15-åring* i dessa öfningar, som pågå innan många blifvit samlade: *lanskastning*, på gubbar som räcka ut tungan då de ej träffas, och en *tjufgubbe* satt oupphörligen och spelade med tungan emot honom Skjutning med *salongs-pistol*, *gevär* och *båge* emot taflo samt luffande björnar. Vid tafloarna markerades för honom oupphörligen med *nollar*, som räckte från golf till tak. Han ville då försöka sin lycka emot björnarne; men de bara luffade och skrattade åt hans bommar. Blef förargad, kastade sig på alla fyra och agerade björn; men fick då den ena kulan efter den andra, så att det sved i skinnet och *björn-kamraterna* skrattade än värre.

Derefter kom en herre, som höll ett *föredrag*. En kamrat hviskade honom i örat: »stor talare och blir allt större». Herrn blef allt längre och längre, växte genom taket och slutligen kunde publiken endast uppfatta hans stöflar.

Nu började *fäktning* med kritade florettbollar och så kom en af de förb. flickungarna, såg genomförsmädlig ut och sa: »Men så se då på ditt bröst du

ser ju ut som en *mjölnare-pojke*. Han såg på sitt bröst och lomade bort.

Derefter uppstämades *fosterländska sånger*, men kamraterna i hans stämman knuffade och buffade honom till salens andra ända, påstående att han skrek och gastade som »*den lilla engelen min', bror-din*».

Så kom en lång rad *gymnastiköfningar*. Allt gick bakvänt, hela bundten. Slutligen utfördes: »*ström öfver hästen*» Han slant på ett spikhufvud, »*satte en rofva*» *Kung Eric* samt alla dessa ädla damer och herrar skratta och applådera, så det dånar i salen han vaknar och skriker: »*Det var då en förb. genomgående otur!*» Fullt vaken tänkte han: »Betyder mindre. Hufvudsaken är: att det i *Stockholm* finnes någon mer, som bryr sej om en *vinter-pojke*, än *Nybroviken!*»

Det jag meddelade *Léonie* om den *15-åriga lärgossen* var endast ett fantasispel. Då jag önskade kunna lemna henne något ur verkligheten, som tydligen bevisar att arbetsklassens ungdom i stora städer har håg för gymnastiska öfningar och hört, att vår gamle folkskolelärare berättat för *Calle* åtskilligt härom, från den tid *Kask* tjänstgjorde som instruktör vid en gymnastik i hufvudstaden, bad jag honom uppteckna samtalet så troget och ordagrant som möjligt.

Han lemnade mig denna uppsats, som jag i afskrift sände min unga slägting. Den lyder så:

Ett och annat om Tyskbagarebergs-gymnastiken.

Kask. Du önskar, nyfiken — d. v. s. *vetgirig* som vanligt, förstås —, få kännedom om ett och annat rörande

denna gymnastikinrättniag, som i dopet fick namn efter dessa berg der, i fordom tima, *tysken* säkerligen bakat, om ej franska bröd, limpor, knäcke- och spisbröd . . . så, af åtskilliga sorter, som då ansågos vara tidsenliga och smakliga.

Du frågade nyss: »Gick det många *pojkar* på den der *Gymnastiken*?» Jag svarar nu: »På sitt sätt, *ja* . . . på sitt vis, *nej*; ty det beror på huruledes man betraktar åtskilliga å densamma förekommande *pojkar*.» Hör nu på, så ska' du få klareradt för dej huruledes det förhöll sej med ett och annat, som rörde *Gymnastiken*, *pojkarne* och det forna *Ladugårdslandet* . . . allt detta, som nu ligger insvept i det förgångnas dimma.

I den tiden, då *Konung Carl XIV Johannes* regerade öfver den *Skandinaviska halfön*, regerade på *Tyskbagarebergen* en mamsell *Brandel*. Hon hade på gamla da'r otur, stackars menniska; gick ur tiden innan *frökenfrågan* var fullt klarerad . . . och dog därför som *mamsell!*

Mamsell'n hade på bergen en *vädervarn*, som för det mesta öfvade: *på stället hvila!* . . . ej underligt; ty den hade vanligen ej mer än tvenne vingblad, och båda trasiga. Nära bergen hade mamsell'n tobaksplantager, der det vanligen växte potatis.

I närheten af bergen, åt staden till, såg man mestadels långa, röda och trasiga plank, med en och annan smånätt röd koja här och der, hvars fönster delvis lågo lägre än gatan . . . och i dem lekte en och annan *kogubbe* eller hans gumma, eller deras afkomma »*titt-ut!*» Växtligheten var i dessa trakter stark, troligen som följd af den myckna kospillningen: utom hus växte ett högt, saftigt gräs, som kom bra sams med den tidens kantiga

gatstenar; inom hus växte barnungar i långa banor
och de erinrade vanligen om små söta *morianer*; ty, ser du, *Calle*, vattenledningen hade ingen ännu drömt om, det var långt till *Nybroviken* och, då det ej ansågs nödvändigt att de små englarne pallrade till skolan, så tyckte man att det ej låg någon *idé* uti att de tvättade sej, förstås.

Det var i allmänhet ett fridsamt lif i närheten af bergen. Om knektarne önskade få »*luft i luckan*», kände sig livvade för att få slåss, gingo de till krogarne vid *Träsktorget*, som de kallade: »*Kopparmattes krogar*», eller till de trånga gränderna i *sta'n*, väl kännande att på dessa ställen brukade det gå lifligt till och när unga officerare, diplomater, sjökaptener och annat livvadt fint folk kände samma håg, styrde de kurs till *maskerader* och andra ställen, der man lätt kunde få ett gurgel i gång

.....
Calle. Var folket under den der tiden så der argsint?

Kask. Nej, för all del. Sådant der togs som en *muntration*. Alla hade fått mycket stryk som pojkar, och deraf uppkom en håg att slå *någon annan* stackare, förstås. Alla våra officerare hade fått mycket stryk vid *Carlberg* eller andra läroverk. Lärpojkar ville gerna in till regimentet därför, att de fått i sitt hufvud, att det var mera *ordning* i stryket der än på verkstäderna. Det ansågs ej skamligt att få stryk; men som en stor heder att kunna tåla mycket utan att »*ge sej*», klaga. Ja' kommer väl i håg *Stark* på 4:e batteriet, som när som helst tog 10 prygel för ett kvarter bränvin och hur kamraterna salade och pröfvade honom. Längre bort i tiden

kunde man i *Tyskland* ej vinna befordran i ett handtverksyrke genom att endast afgifva prof på *skicklighet*, utan man skulle äfven visa sej kunna uthärda mycket stryk, utan att *ge sej*. Menniskobarnen hafva sina idéer hit och dit, än si och än så.

Att de, som under min tid bataljerade, ej alltid hade hat till hvarandra, det bevisas t. ex. tydligen af det om-döme, som afgafs inför Rådhusrätten efter ett stort slagsmål å *Malmens källare*, af största slagskämpen på ena sidan om den på andra: »*Boettmakaren* gaf mej sådana slag, att han kan påräkna min högaktning under hela sin återstående lefnad.»

Den tidens knektar togo som en hufvudsak: att en befälhafvare var *lifvad* om en sådan »*dängde*» dem, det frågade de ej efter; men om en befälhafvare var småaktig, kitslig i småsaker, försmädlig, eller föreföll dem som en *krake*, då kallade de honom sins emellan: »*litens*» det har jag många gånger hört om reklar, långa som majstänger

Calle. Men hvad har nu allt det der att göra med *gymnastiken*?

Kask. »Hvad har?» Hvad ja' nu berättat för dej om folkets humör och lefnadsvanor, det var just sjelfva *basis* för rörelsen, och i synnerhet *fäktningens* natur på *Gymnastiken*. Strunt till *gymnastikofficer*, som ej rättar det ena efter det andra.

För resten erinrade lifvet på *Ladugårdslandet* om ett fridsamt småstadslif nu för tiden *söp*, det gjorde litet hvar, förstås; men ej på långt när så fina varor, som den nuvarande tiden bjuder på. Hvarken knektarne eller det fina folket hade ens drömt om »*tiodubbelt renadt*», det blef

L. O. förbehållet i en långt senare tidsperiod; vi kände endast till: *ren finkel!*

Det märkbaraste som tilldrog sej under mamsell'ns regimente var då, anno 34, fru *Cholera Morbus* kom dängande från *Jönköping*, i sällskap med aktören *Collberg*

Calle. Men nu börjar herr konstapeln, som vanligt, att spela, precis som en *orrstupp* och kommer aldrig till *Gymnastiken*.

Kask. Om ja' spelar som en »*orrstupp*», så spelar ja' kanske bättre än en och annan sångare, både i skogen och på Kongl. Operan? till *Gymnastiken* kommer jag nog i sinom tid.

Emellertid: när fru *Morbus* kom dängande, var platt intet i ordning för hennes emottagande. Så kom, midt i natten, en order från *Excellensen Magnus Brahe*, som var *General-adjutant för armén*, innehållande: att en kapten skulle genast beordras att sätta sej i tête för 100 korrektionister från *Långholmen* och 40 flickor från *Norra korrektionsinrättningen* och så, med biträde af alla verkstäder på *Skeppsholmen* och vid *Artillerigården*, förändra det hus, der regimentet hade matinrättning, skola och gymnastik, till ett *Cholera-sjukhus* för garnisonen

Calle. Hvar låg det huset?

Kask. Det skall du nog få veta, d. v. s. i sinom tid. *Geijerstamen* beordrades som befälhafvare och det gick som en dans att få *Sjukhuset* klart. Fru *Morbus* satte genast åt honom och han, som var »*en tyklivet Mand*», som dansken säger, blef efter några timmar så smärt, som en liten väl snörd *fröken*; men liknade ej en sådan

i det afseende, att hans anlete var svartblått. Slutligen var frun så snäll och släppte vår kapten.

Då verket blifvit fullständigt i ordning och satt i full gång: *sjuka* oupphörligen strömmade in, *halffriska* emellanåt afpolletterades till *Garnisons-sjukhuset* och en mängd *döda* till *Cholera-kyrkogården*, der mulden kastades i ett tag öfver en lång rad tättpackade kistor, hemsändes flertalet korrektionister; men *flickorna* stannade qvar som *sjuksköterskor* och tycktes tvifvas bra i sjuksalarne, der stämningen emellanåt var lika *lifvad*, som då gymnastik-öfningar pågingo i dem

Calle. Var stämningen »lifvad»?

Kask. Visserligen . . . man ville så ha, och det var särdeles klokt af tvenne orsaker: 1:o. Från *Ryssland* hade kommit hit den opinion, att de *finare* folkklasserna förgiftade brunnarne för att bli af med en del af de *gröfre* och derigenom få mindre fattigskatt på halsen. Det var ej utan att folket i hufvudstaden tyckte att det var troligt nog; ty fru *Morbus* instälde sej vanligen om man drack mycket vatten. Sedan lära de lärde kommit under fund med, att det orsakades af små *cholera-kräk*, som under farsotens gång bilda sej i vattnet, man vet ej säkert huruledes. 2:o. Läkarne hade bestämdt märkt, att fru *Morbus* företrädesvis ville åt och tog dem, som gingo och grubblade på henne, d. v. s. gjorde som allt annat *qvinfolk* brukar göra, förstås. För att nu få *stämningen* inom sjukhuset högre än den var utanför, vidtogos tvenne mycket kloka anordningar: 1:o. Att flickorna fingo koka kaffe åt sej, så mycket de ville hvilket de grundligt utförde, särdeles om nätterna. 2:o. Att om någon tyckte sej ha ondt i magen, som kallades »pro-

drom», vill ja' minnas, fick han eller hon portvin, eller tilemanska droppar, eller dubbla malörtsdroppar, eller litet af alla slagen . . . och som »*prodromer*» förekommo mycket ofta, var det ej underligt att stämningen emellanåt »*gick i gasken*» och att en och annan derigenom glömde att fundera på fru *Morbus* och lyckades kila undan hennes famntag.

Jag kommer så väl i håg en af patienterna, artilleristen vid 1:a batteriet *Fredrik Dahlberg*, en fromsint och snäll 20 års pojke och så rysligt stark att kamraterna, som naturligtvis kunde bäst bedöma den saken, påstodo, att han kunde klå hela batteriet, om han bara *ville* och kunde bli arg men den, som var starkare, det var fru *Morbus*, som tog honom med sej, till fördel för sej, men stor skada för regimentet!

Fredrik berättade för mej: att då *ronden* kom om natten och visiterade, stälde sej *flickorna* så heliga och skepade sej så, som *Evas* små döttrar så väl förstå sej på; men då *ronden* säkert kommit utför alla trapporna, då började ett annat lif: de bjödo knektarne på kaffe, hoppade och dansade. Ej underligt att flickorna, som antingen skulle följa med fru *Morbus* eller återvända till *Inrättningen*, först önskade få sej en glad stund och en liten sväng.

Sedan fru *Morbus* sopat och stökat en tid i hufvudstaden, gaf hon sej i väg till andra länder, hvarefter *Matinrättning*, *Vexelundervisningsskola* och *Gymnastiken* å nyo började sin verksamhet, som om ingenting passerat.

Längre fram i tiden gjorde fru *Morbus* nya besök här i landet, dervid aldrig förglömmade hufvudstaden; men var aldrig så sträng som första gången. Det kom

sej dels deraf, att man kommit underfund med hennes egenheter, dels att allt som erfordrades för emottagandet var mycket bättre i ordning, än första gången, hvilket verkade lugnande på sinnesstämningen, som är hufvudsaken.

Emellertid: förmodande att frun ofta ville hedra *Stockholm* med besök, ville man ordna ett särskildt *hotell* åt henne, och regimentet, som länge önskat att få både själs- och kroppsutvecklingen nära dess dåvarande centrum, *Artillerigården*, passade på tempo och fick sin önskan uppfylld sålunda, att den gamla lokalen blef ett s. k. *permanent kolera-sjukhus* och hela den dåvarande rörelsen der flyttades till *Kronobageriets* norra del.

Då alla knektar egentligen hade sin varelse på *Ladugårdlandet*, var klart att den först upprättade *militär-gymnastiken* skulle drifva fäktöfningar ungefärligen i enlighet med bland dem rådande föreställningar, och de voro derfor äfven betydligt starkare än å andra fäktsalar; men att man ville undvika ytterlighet bevisas bäst deraf, att vid kontrafäktning med sabel användes som skyddsvapen endast en öppen *kask*, d. v. s. utan galler (som menligt inverkar på förmågan att skarpt se), ett par *kraghandskar* samt en s. k. *placedron*, af stoppadt skinn. Sabelns *fäste* hade dels byglar, dels en mindre plåt. (En sabel »*hugger bättre*», som vi uttryckte oss, i mån som utspringande skydd minskas.)

Den våldsammaste fäktningen drefs i *nya lokalen* och gick ej, som den i gamla och enligt gymnastikofficerns sätt att uttrycka sej »*medströms*», utan »*motsströms*», för att få bugt på tvenne strömmar. Ser du, *Calle*, rörelsen på dessa tvenne gymnastiklokaler lär drifvits efter några

gamla *italienska recepter*, grundande sej derpå, att det finnes ett sammanhang emellan rörelsen på »*Den stora*» och rörelsen på »*Den lilla fäktaresalen*», som det lär stå i recepterna och när det kommer strömmar från den förra till den senare, som läraren tycker äro mer eller mindre förnuftsensliga, så manövrerar han med sin fäktningsrättning *med* eller *mot*, ungefärligen som en kapten med sin *Ångpotta*; i förra fallet lära recepterna föreskrifva att *ventilerna* böra hållas något mera eller mindre öppna och att maskin emellanåt kastas *back* i senare, att *ventilerna* böra hållas nära slutna samt att det brassas på så, att maskin arbetar för brinnande lifvet och *Ångpottan* antingen rör på strömmen, eller går i luften.

Den manöver med *ytterligt våldsamt kontrafäktning*, som utfördes dels i den nya lokalen och dels å många andra ställen i hufvudstaden, lär ej varit föranledd, som händelsen till en del var med den *passabelt våldsamma* i den gamla, af den stora allmänhetens stämning för någonting som erinrade om *verklig strid*, hvilken nu snarare var på återgång, utan af en mindre publiks, en sådan der »*allmänhets-unges*» uppfattning af och slutsatser med anledning af ett pågående krig åtminstone utlade vår gymnastikofficer förhållandet så för oss, instruktörer. Han yttrade sej ungefärligen som så:

Från kriget har kommit de gräsligaste underrättelser, uppskakande så, att håret vill resa sej rätt på ända om afhuggna *hufvuden*, som, hemskt grinande, rullat på marken som kugelklot och nära på slagit benen af fredliga vandrare, hvilka ej haft med kriget det minsta att skaffa om afhuggna *armar*, som sväfvat och

singlat med vinden, och af hvilka somliga troligen med *sydvest till vesten* kommit till vår halfö. Den *stora allmänheten* synes obetydligt tänka på alla dessa gräsligheter; men en mindre publik, en sådan der *allmänhets-unge*, så mycket mer och den har nu kommit till tvenne slutsatser, som ytterst envist försvaras: den ena, att svenska *fäktsals-fäktningen med sabel* endast är »ett *bosch*, ett intet», som turken säger; den andra, att våra *fäktsalar* genast böra antaga och följa denna utländska *rytterifäktning*, hvilken åstadkommit så märkliga resultat

Calle. Den der »*allmänhets-ungen*» herr konstapeln talte om, det var väl en hop *krigsfolk* å sådana der, som lär folk kriga, gymnastisera och fäkta?

Kask. Tycker du det? Nej, för all del! Det var naturligtvis endast sådana som ej hafva med det militära, med gymnastik och fäktning, något att skaffa kallades af oss »*opartiska*», d. v. s. skraddare och skomakare m. fl.

I stället för att genast vexla en af oss länge pröfvad *fäktsals-fäktning* mot en opröfvad *rytterifäktning*, hvilket ifrigt yrkades af de »*opartiska*», börjades genast en liten *manöver*, som vanligt enligt italienska recepter (nu med nära *slutna ventiler*), emot de tvenne slutsatserna. Lägg noga på ditt minne, *Calle*: från manövernens början och till dess slut sade vi till alla, som ville höra på oss: »Denna utländska metod är utmärkt i sitt slag och för sitt ändamål, *rytteristrid*, och den bör genast antagas af vårt rytteri, som, enligt hvad det förefaller oss, nu har en mindre *praktiskt lämplig*.»

Du känner, min kära *Calle*, att ja' ej har någon öfverdrifven hög tanke med afseende å din förmåga att

fatta; men så mycket tror ja' dej verkligen om i den vägen, att du bör kunna lära dej inse, att *rytteri-fäktning* är en sak och *fäktsals-fäktning* en annan sak, samt att man ej bör försöka jemföra dessa saker därför, att de äro af *olika slag* och ej mäta hvarandra, som styckjunkaren *von Schéle*, salig menniskan, i *skolan* undervisade oss att man ej bör försöka göra med ett kvarter bränvin och ett skålpund smör, förstås.

För att nu försöka närmare klarera för dej hvad som är *rytteriets* ensak och *fäktsalens* ensak i fäktningsväg, skall jag uppläsa några stycken ur en skrift, som herr *Petter Lappman* tagit ur sin stora italienska samling, öfversatt och lemnat mig till renskrifning. Författaren skrifer sej: *Giovanni Bellmare*, fäktmästare i *Napoli*. Fäktmästarne der nere lära hafva den kloka sed, att när ungherrarne, som benämnas »*signorer*», komma i tvist om någonting som rör konsten, så höra de helt lugnt på och uppsätta sedan en liten skrift, hvilken behandlar det omtvistade och utlemnas till eleverna. Troligen hafva några signorer varit i hop, som hetlefrade *tupp-kycklingar*, om ungefärligen sak samma som vi bråkade om med de »*opartiska*», alla dessa skräddare, skomakare m. fl. och det gaf herr *Bellmare* anledning till att skriva följande:

»**Stadsgymnastiken N:o V.**» »**Militärisk Kontrapunkt N:o XX.**» »**Rytteristrid och fäktning samt Fäktsals-fäktning.**»

. »Om man nu föreställer sig att tvenne skvadroner göra chock på hvarandra, den ena beväpnad med *sablar*

af utmärkt konstruktion och hvilka manskapet lärt sig föra enligt en likaledes utmärkt *metod*; den andra med *käppar*, hvilka manskapet ej lärt sig metodiskt föra, samt antager att båda skvadronernas *hästar* äro lika goda; men manskapets *stämning och begrepp* så olika att, då det kommenderades »*marsch-marsch!*» *sabel-skvadronen* visade håg för förhållning, samling och manegering, då deremot *käpp-skvadronen* genast med lösa tyglar lät hästarne få följa sin egen håg för att få löpa fritt ut och kasta sig våldsamt framåt . . . så vill jag hålla 10 scudo emot 1 bajocco, att den förra kommer till korta, d. v. s. i *första dufningen*.»

Karlen har rätt! Ja' gör som neapolitanaren: håller 10 kronor emot en tvåöring, att *käpparne* rå i första dusten! . . . »De' ä' väl *bonddrängarne* som till sluts ska' göra't', sa' *pigan* om manglingen.» Sak samma säger ja' om *hästarne* och *chocken*. Du bör kunna inse, *Calle*, att *pigan* genom sin större insigt var lämplig att bestämma huruledes manglingen borde ordnas och ställas, och att sammalunda ett *upplyst befäl* bör bestämma om och när det rätteligen bör kommenderas »*marsch-marsch!*» men derefter böra *drängarne* och *hästarne* få »göra't», som *pigan* så klokt sa' Om knektarne ej fatta den enkla saken, att de i *chocken* ska' följa med som *kappsäckar*, så skär af tyglarne för bonddj—e, så *chocken* får stryka fram! Neapolitanaren fortsätter:

»Vid sammanstötningen insvepas båda skvadronerna af ett dammoln. Då det något skingrat sig, ser man en och annan s. k. »*jordryttare*», flertalet af *sabel-skvadronen*, som sorgbunden linkar omkring, och hästar, utan ryttare, som i vild fart söka efter skvadronskamraterna. På mar-

ken ligga här och der ryttare, hästar, sablar, käppar, hufvudbonader, tornistrar, flaskor m. m. . . . Man ser äfven åtskilliga *kurrar*, vanligen två och två, hvilka volta omkring hvarandra, under bemödandet att komma på motståndarens *venstra* eller *ryggsida*, för att derigenom få tillfälle att lättare peta lifvet ur honom. Under denna *duell-strid* visar sig tydligen, att *käpp-knektarne* äro skickligare ryttare än deras fiender; ty de förra visa sig kunna, genom kastningar i rätta ögonblicket, få de senares svephugg att träffa allas vår moder naturens *fria luft* i st. för deras *kropp*, samt att, genom skarpa vändningar, komma än på motståndarens *venstra sida* och då gifvande honom nyp på *styrhanden*, så att han, grinande, styr rakt på tok, än på hans *ryggsida* och då förlänande honom sådana dyrbara rapp utefter hans *Appennini*, att *Elko* anser sig skyldig dem tredubbelt repetera från *Italias*

Calle. Det der förstod ja' platt inte'.

Kask. Sammalunda var förhållandet med mej. De italienska fäktmästarne använda emellanåt ett poetiskt bildspråk, som troligen *F—n* sjelf ej kan förstå? En sak fäste ja' mej särskildt vid: *käpp-knektarne* kastade sej undan för svephuggen, gjorde som *ryttare* hvad vi gjorde som *fäktare* för det farligaste hugget. Vi använde hellre långa och tunga sablar, än sådana korta och lätta som nu användas vid fäktning, egentligen därför att man med de förra kunde »*slänga in prim-utom, genom paraden*», som vi uttryckte oss. Om du sluter din högra hand, med naglarne upp, som kallas *quart*, är du stark att möta en åverkan från *venster*; vänder du om handen, fås *ters*, och du känner dej vara jemförelsevis svag emot en åverkan från *höger* och det var der vi »*slängde in prim-utom*».

Den styrka, som en smidig handled och allas vår moders dragning kunna förläna en lång och tung sabel i det lodräta *hugget*, för paraden åt sidan, särdeles om det utföres med en liten *invinkling*. Råkade man ut för en kurre, som var känd för att kunna »slänga in» det *hugget*, förlitade man sej endast på *fot-parad*. Neapolitanaren fortsätter så:

»Befälhafvaren för *sabel-skvadronen*, som blef litet flat öfver första aktens *final*, men var säker om att den andras blifver utmärkt, hade helt lugnt ridit till en kulle, der han, med en fältkikare för ögat, ämnade taga i betraktande den utmärkta *sabelkonstruktionens* och den utmärkta *metodens* gemensamma verkan på utan metod förda *käppar*, under *enskild strid* Befälhafvaren för *käpp-skvadronen*, som före anfallet underrättat sitt manskap, att han genast efter sammanstötningen blåser i sin flankörpipa: *samling*, och med en näsduk på käppen visar hvar han är, samt utsett ett par andra att sammalunda förfara om han fått laga hinder, genom att gå till evigheten eller ligga på marken, får hastigt i hop en liten *sluten trupp*, som medelst svängar och helomsvängar so-par fältet rent från både *sabel- och käpp-duellanter* Befälhafvaren för *sabel-skvadronen* slår i hop sin fältkikare och rider från fältet, vridande sina långa mustascher och mumlande: »*Corpo di Bacco!*»

Calle. Hvad var det?

Kask. Känner ej säkert; men det betyder väl: »*Baccus på tunnan*», kan ja' tro? Men nu ska' du inte vara dum, *Calle*, och missförstå herr *Bellmare*, tänka som så: att han vill införa käppar i st. för sablar vid rytteriet. Hans mening synes mej vara den: att man i

det *militära lifvet*, som i all annan lifsverksamhet, bör taga sej till vara för att låta *hufvudsaker* liksom bortskymmas af mindre viktiga:

att, i chocken, första hufvudsaken är: *knektarnes stämning framåt* och *hästarnes fart framåt*, hvilka hänga i hop som ler och långhalm . . . så kommer, strax efter, den andra: *sammanhållning och rättning* . . . och mycket långt efter de tvenne bisakerna: *sabelkonstruktionen* och *fäktmetoden*;

att, i enskilda striden, den skickligaste *ryttaren* äfven är den skickligaste *fäktaren*, nemligen under förutsättning att *stämning* och *finthet* äro någorlunda lika hos tvenne stridande, samt

att, efter en chock, den bör få öfvervigt som först får i hop en *sluten trupp*, hvilken sopar fältet ungefärligen så, som fru *Morbus* sopade i hufvudstaden anno 34.

Längre fram i skriften anmärker herr *Bellmare*:

»Om ett rytteri-regemente har en *fäktsal* och der vill drifva *fäktöfningar till fot*, så är det nog bra, endast man ej förblandar dem med den *fäktning af annat slag*, som vapnet behöfver som *rytteri*.» Slutligen skrifver han så om:

»Fäktsals-fäktning».

»Med afseende å allt som rör strid och sålunda äfven med afseende å allt som rör dess *spegelbild*, den s. k. *Fäktkonsten*, förefinnas lika många stridiga föreställningar och åsigter, som det finnes sandkorn på hafvets botten . . . *minst!* De förra visa vanligen ej denna benägenhet för att lugnt vistas i hvarandras närhet, hvilken utmärker

de sistnämnda, utan snarare för en aldrig hvilande *kontra-fäktning* med hvarandra. Nedanstående uttrycker endast *vår skolas privata åsikter*, hvilka i ett afseende antipodiskt skilja sig från de flesta andra skolors, nemligen deruti: att de känna en lugn *trefnad* i närheten af olika eller motsatta, hvilken nära på erinrar om den, som utmärker sandkornen på hafvets botten.»

»*Fäktsals-fäktningens* ändamål är *numera*: dels och hufvudsakligen, att sprida *enkla och förnuftiga begrepp om strid*, hvilka blifva dyrbara i mån som de blifva allmänna inom nutidens stora folkvandringshärrar, samt att utveckla anlag för fintlighet med flera för strid viktiga *själsegenskaper* dels ock, *numera* af jämförelsevis mindre vikt än förr, en sådan individens förmåga att använda nämnda *själsegenskaper* i förening med åtskilliga *kroppsfärdigheter*, att han derigenom erhåller öfverlägsenhet under strid med skarpa vapen emot i dessa afseenden mindre väl utrustade.»

Ja' instämmer, för min del, med herr *Bellmare*: *enkla och förnuftiga begrepp om hvad till strid hör*, som en rekrytpojke kan fatta, ska' gå *i tåten på Fäktsalarne*. Om det kommer då och då till de stora härarne ett och annat parti slängda *person-bödlar*, som behändigt kunna peta lifvet ur en och annan, men ej hafva så mycket förstånd, att de kunna säga knektarne hvad som är *hufvudsak* och hvad som är *bisak* under striderna här i verlden, icke är det mycket bevänt med deras bak, enligt min enfaldiga tro. . . . Ganska möjligt att den der *sabelryttmästaren*, med sina långa mustascher, var en flink *person-bödel*; men viktigare hade väl varit, att han klarerat för sej och knektarne hvad som är *hufvudsak* i

chocken och i »duell-striden!» Neapolitanaren fortsätter som så:

»För att konsten skall kunna väl uppfylla sitt *numera viktigaste* eller *numera mindre viktiga* ändamål, eller båda, erfordras så många skickliga instruktörer i förhållande till elevernas antal, lång öfningstid och dyrbar materiel, att saken svårligen kan i *stor skala* utföras. Den s. k. fäktkonst, som tillämpas och kan tillämpas på *massor*, är egentligen *fäkthandgrepp*, en sorts exercis, hvilken obetydligt mer än annan exercis inverkar på *själsegenskapers* utbildande. Drifves emellanåt så, att den verkar mindre, t. o. m. för deras insöfvande.»

»Fäktkonsten, drifven emot dess *nuvarande* hufvudmåls uppnående, har därför på sitt sätt ett *ringa verkningsfält*, men på sitt vis ett *stort*, nemligen om, genom densamma som *medel*, enkla och förnuftiga begrepp om strid spridas och deras antipoder motarbetas i särdeles vida kretsar.»

»För att, särdeles under krigiska tider, men äfven under fredliga, kunna motverka alla dessa på fantasiens lätta vingar från *Den stora* och till *Den lilla* fäktaresalen anländande, oroväckande resenärer, dessa med framdansande *cyklon-kägglor* följande mer eller mindre hemska och mystiska *spöken*, föra vi, under kontrafäktningen emot dem, hela fäktinrättningen alldeles så, som fäktaren för sitt vapen emot sin motståndare. *Fäktare* är en sak *instruktör* är en annan, *fäktmästare* är en tredje, en fullbordad gradpassering. *Fäktmästare* benämna vi endast de kamrater, hvilka dominera konsten så att de, med densamma och en fäktinrättning som *vapen*, kunna ovilkorligt och hastigt i förhållande till *cyklon-käglans*

styrka i framdansningen, expediera med densamma följande *metod- och konstruktions-spöken* samt derigenom bidra till konstens, enligt vår *Skolas* uppfattning, hufvudsakligaste uppgift i denna och kommande tid: att *sprida enkla, förnuftiga och af hvar och en lätt uppfattbara begrepp om strid samt motverka deras antipoder.*»

»Om rörelsen på en fäktsal är mer eller mindre väl drifven, det sluta vi oss till mindre genom det vi *se*, än af hvad vi *höra*, hufvudsakligen då instruktörer och elever språka sins emellan om hvad till konsten hör; ty hvad det förra angifver, är naturligtvis mindre bevisande med afseende å större eller mindre *spökfrihet*, så väl å platsen som emellanåt inom hären.»

»Att vara vårdare af en *antiquitets-samling* af alla dessa krukor, tallrikar, möbler, vapen m. m., som utgöra dyrbara minnen från en förfluten tids verksamhet och strider på industriens och andra slagfält, det är en vigtig befattning, hvilken erfordrar en *säregen konstuppfattning* men att vårda *levande krafter*, hvilka i nutid och framtid skola verka, så, att verksamheten ej missriktas af illpariga *spöken* och så, att detta speciela slag af antiquitets-samlare, som benämnes *historieforskare*, ej hufvudsakligen kommer i tillfälle att hopsamla och ordna *tokenier*, detta är äfven en vigtig befattning, hvilken erfordrar en *säregen konstuppfattning*, nödvändig så väl för oss som för lärare i många andra kunskapsgrenar.»

»Vi äro ofta i tillfälle att höra mer eller mindre berömda s. k. *fredsspåmän*, af hvilka somliga hafva först af evigheten begränsade profetior. Vi önska all möjlig framgång åt dessa förutsägelser samt att vi måtte få orätt; men så länge vi i det religiösa, det borgerliga,

det ekonomiska lifvet m. fl. speciallifvsverksamheter tycka oss snarare förmärka en håg för att *kufva och sluka*, än för att vara nöjd med sin lott, inse vi ej att förhållandet gerna kan vara annorlunda i det stora politiska lifvet *staterna emellan*. Dessutom: vi äro ju dagligen i tillfälle att bemärka och följa åtskilliga *drifter* hos ungdomen, som, emellanåt ljuft slumrande, täflan säkert uppväcker, äfvensom den inverkan på ungdomen, som orsakas af dessa *svallvågor*, en sorts dyningar, hvilka säkert infinna sig på *Den lilla fäktaresalen*, så snart rörelsen går med starka slag på *Den stora*. De väcka vanligen ej *motvilja* för kufning, utan snarare en viss klådighet för att få *vara med om sådan*.»

»Vi tro, eller befara för vår del, att *civilisationen* ännu har qvar ett mycket långt och mödosamt arbete innan det, som är absolut rätt, äfven får den äran att så *allmänt anses* och till den tidsperiod då en allmän *motvilja* för anfall och slukning *förnuftigtvis* bör medföra en fast tro på *obehöflighet* af hvad till individens eller hans fosterlands försvar hör»

Calle. Men hvarför läser herr konstapeln upp alla de der tråkigheterna, som ja' ej förstår det minsta af?

Kask. Sammalunda var förhållandet med mej då ja' renskref, förstod ej det minsta Uppläste nu, dels för att försöka bättre klarera för mej sjelf, dels för att tydligare se, än under renskrifningen, hur neapolitanaren kommer till en *slutsats*, som alla till hans »*Skola*» hörande kurrar på ett eller annat sätt leta sej fram till. Han fortsätter som så:

»Vi anse, att det skulle verka betydligt starkare som *praktiskt fredsmedel*, än varma föredrag, böcker och

artiklar, om *qvinnan*, som bäst är i tillfälle att inverka på alla dessa små blifvande medborgare, bemödade sig om att inpregla i deras uppfattning: att *anfallet* vanligen är *oberättigadt* och därför *oädelt*, men *försvaret* emot oberättigadt anfall alltid *berättigadt* och därför *ädelt* samt att *qvinnan* på denna grund bör, i hvad på henne kan bero, ifra och arbeta för allt som till *försvaret* hör, hvartill i första rummet bör räknas: *uppehållandet af ungdomens på fosterlandets försvar riktade, lefvande kraft.*»

»Vi tro ej, att man ännu på många sekler kan rimligtvis komma längre i fredlig riktning, än till en *afklädnad* af inkräktarens nimbus och till ett *höjande* af försvararens i det uppväxande släktets *sinne och uppfattning.*»

Apr.
Adina.

Napoli
Giovanni Bellmare.
Fäktnästare i Napoli.

Ja! Herr *Bellmare* gör som alla hans kamrater: kör fram med *qvinfolket* i slutsatsen. Kan vara rätt eller orätt, beroende på hurudant deras är der nere, förstås. Har det samma *kärna* och är lika *förståndigt* som *Svea rikets bondhustru* så är det nog bra kördt.

Genom den upplästa *Kontrapunkten* bör du fått som en hum om dessa *italienska recepter*, efter hvilkas ordination rörelsen drefs, så väl i den gamla som i den nya lokalen. Då rörelsen på förra stället gick »*medströms*», »med mer eller mindre öppna ventiler», kunde *svaga betäckningar* användas; men då den på senare skulle gå »*motströms*», »med nära på slutna», var klart att *betäckningarna* måste svara deremot, särdeles för att våra *pappor*, *passivolantörerna*, ej skulle blifva oroliga för vårt

»*framtida väl*». Dessa omständigheter insågos naturligtvis af alla *militärer och fäktlärare*, hvilka allmänt genast insågo så väl manövern mening, som de nödvändiga försigtighetsmått vid utförandet men inte kunde man vänta så mycket förstånd af alla dessa »*partiska*»! Vi fingo af dem oupphörligen höra: »hvad är det der för *surrande och bråkande?*» »Och sådana smånätta och älskliga *kaminer* herrarne använda», m. m. d. i oändlighet. När manövern var afslutad, sa' gymnastikofficern många gånger: att han ämnade »*macadamisera*» eller »*modifiera*» allt detta, som särskildt var anordnad för denna manövers utförande; men han lär hindrats af arbeten i annan väg. Emot slutet kom, hvilket ofta förekommer i fäktsallivet, en »*återström*», hvilken yrkade att *rytteriet* borde antaga vår fäktning. Yrkandet kom naturligtvis från de »*partiska*»; men den gången var deras påstående till den grad galet, att strömmen snart torkade ut och sjelfdog.

Emellertid: under den tid af några år, som manövern drog, samt en längre följd af år derefter fortgick lifvet på *Ladugårdslandet* som vanligt, gick sin lugna och gilla gång. Hvar och en tycktes klokt tänka: »När hvar och en sin syssla sköter, då går oss väl ehvad oss möter.» Civila och militära tjenstemän med Kongl. fullmakt, fabriker, aktörer, leverantörer och annat *fint folk*, höll till på källaren »*Gyllene Äpplet*», vanligen kallad: »*Förgyllda Surkartan*», i hörnet af *Nybro- och Riddaregatan*; handarbetare, knektar, sjömän, sjåare och annat *groft folk* höll till på krogar och »*närningsställen*» af många slag; men intet af dem så fint och stiligt, som nutidens *bolagskrogar* och *nykterhetsvärdshus*, ej på långt när

Calle. Söp dom mycke' i den der tiden?

Kask. Om »dom» söp? jo, det gjorde »dom», så det *bliatrade!* Man hörde visserligen språkas om *nykterhet*; men i praxis ville *fint folk* ha många toddar pr dag och hvarje så mörk, att man hade svårt att upptäcka sockersmulor, som försummat smältnings-fatalier och *groft folk* ville ha mycket af ren finkel, med sin naturliga olja samt med svagdricka och snus på läppen som tilltugg. Det är de stora bataljonerna som afgöra fältslagen och *Goodtemplar* hade ej ännu fått sina klara till uppmarsch. Man gick der på *Ladugårdslandet* helt lugnt, skötte sina göromål, språkade och söp, och hade väl så fortfarande gjort till tidernas fullbordan om ej en stor *revolution* kommit, hvilken ruskade upp och satte sådana hästar under folket, att

Calle. Var det ett sådant der »*rebelleri*», som herr konstapeln förr berättat för mej om?

Kask. Nej, för all del *Rebellerierna* hörde till en långt äldre tidsperiod och den person, som gick i *téten* vid denna revolution, han var af »*helt annan ull*» än de, som brukade gå i *téten* vid rebellerierna. Saken tillgick så:

Kaptenen och Riddaren, Välborne herr *Georg Wolfgang von Francken* föll plötsligt på den *idén*, att *spränga sej tvärs igenom Tyskbagarebergen* och gjorde det äfven! Genom den stora öppning, hvilken härigenom bildades och som sedan döptes till: *Konung Carl XV:s Port*, strömmade ljus, luft och en oändlig mängd idéer öfver stadsdelen och dess förr så lugna inneväanare förändrades, alldeles som man vänder om en hand, till oroliga och spekulerande *amerikanare*, sådana der *yankees*, som vi läsa

så mycket i bladen om Der förr stått långa plank, här och der afbrutna af en och annan koja, der reste sej plötsligt ej ett och annat, utan långa rader palats Strax bakom der mamsell'ns *väderqvarn* brukade öfva sej i »på stället hvil!»! reste sej det storartade *Artilleri-etablissemantet* Tomterna stego oupphörligen, från några öre till flere kronor kvadratfoten och många *kogubbar*, som förut knappt haft en ointecknad ko, de blefvo nu förmögna karlar, som började *lefva fint* och om aftnarne uppträda som ständiga stamgäster i *Berns Salong!*

Du bör lätt kunna inse, *Calle*, att stadsdelen efter denna stora förändring ej rimligtvis kunde längre behålla ett namn, som erinrade om *hemvist för boskap*, af mer och mindre ädelt slag. Den ville naturligtvis ha ett finare namn: lär vid vederbörligt *Mönsterbord* begärt att få utbyta namnet *Ladugårdslandet* emot *Östermalm*, hvilket genast lär bifallits alldeles som då ja' vid mönstringen genast fick min anhållan bifallen, att få utbyta mitt gamla *bodnamn* emot det stiligare: *Kask*.

Om och då någon af alla dessa *skriblerare*, som vår tid synes hafva god tillgång på, vill på historiens blad uppteckna stadsdelens framfarna öden måtte han då ej förglömma de tvenne märkliga tidsperioderna: den *Brandelska tidsperioden* och den *von Franckiska!*

Mätte *Östermalms* nuvarande innevånare, så väl de af *fint folk* som de af *groft folk* (om af senare slag numera finnes i stadsdelen⁹), ej för högdraget tänka på och tala om det forna *Ladugårdslandet*, som nu försvunnit i tidens flod alldeles så, som då, i fordom tima, så månget oskyldigt kräk spärlöst försvann i *Katthafvet* vid *Nybron!*

.... och måtte nutidens och framtidens *artillerister*, då de i det stora *Etablissementet* språka om den tid som varit och farit, ej göra det allt för försmädligt om: »*tusslulleristerna på Tusslullerigården*»!

Måtte de alla betänka: att det herrliga *Östermalm* egentligen uppspirat ur det simpla *Ladugårdslandets* rika gödning som en ädel och fin sådan der, de kalla: *cham-pi-pi-pi-champinjon*!

Calle. Ja' tror att herr konstapeln blifvit helt rörd?

Kask. Kan ja' väl bli annat? Ja', som varit med om så många *fäktmanövrer* på *Ladugårdslandet*, alla utförda efter *italienska recepter*, och fått höra så många syrliga anmärkningar af alla dessa »*opartiska*», rörande vår »*vilda framfart*», vårt »*surrande*», våra »*löjliga kaminer*» m. m. och nu har ja' ju fått upplefva den dag, då *hela stadsdelen* påtagligen fäktade efter det *italienska recept* som föreskrifver: »nära på slutna *ven-ti-ti-ventiler* Brasså på så, att maskin arbetar för *bri-bri-bri-brinnande lifvet* och *Ångpottan* antingen rår på strömmen, eller går i *lu-lu-lu-luften*»!

Då ja' senast var i hufvudstaden och såg på *stadsdelens fäktöfning*, tyckte ja' mej öfverallt se *Artilleri-gymnastikens med-med-medbrottlingar*! Kära *Calle*! När stadsdelen afslutat sin fäktöfning, torde nog visa sej, att åtskilliga af de fäktande behöft skydda sej, behöft »*ka-ka-kaminer*»! Ja' kan ej bli annat än djupt rörd, ända till *tå-tå-tå-tårar*!

Calle. Men herr konstapeln har nu, undan för undan, uppskjutit att säja mej, hvar det der huset låg, der han började lära sej gymnastisera och fäkta. *Hvar låg det?*

Kask. »Hvar»? . . . »låg»? . . . Det ligger än i dag på samma fläck af vårt klot, der det låg då . . . och ser nu ut alldeles så som då *Konung Carl XIV Johannis* regerade öfver den *Skandinaviska halfön* och mamsell *Brandel* på *Tyskbagarebergen*: precis som en gammal skräpig *orgel*, med dels hela och dels trasiga plåtpipor här och der . . . Det huset är nära på det enda fullkomligt oförändrade från den *Brandelska tidsperioden*

Calle. Men ja' blir ju lika slug . . . Hur ska' ja' hitta dit, när ja' ska' ge mej dit ned och in vid *Svearne*?

Kask. Ja-så, du vill ta *orgeln* i betraktande. Det blir en enkel sak. När din *regiments-pappa*, värfvaren, går med dej till *Etablissementet*, väljer han nog den stiliaste vägen, den som leder dit genom *Konung Carl XV:s Port*. Huset ligger strax till venster om ingången till denna *Port*, som är ett oförgängligt minne från *Kaptenen och Riddaren von Franckens* revolution och tidsperiod.

Om det spökar i något af det forna *Ladugårdslandets* kvarvarande hus, bör det företrädesvis förekomma i detta. Nog är det troligt att, då *spöktimmen* inträder, styckjunkaren *Grüner*, salig människan, som manskapet kallade »*Grymmer*», ehuru han var den beskedligaste man, går i förrådsrummet på nedre botten och, enligt sin vana i lifvet, ser efter silltunnor, köttfjeringar och grynlådor, luktar på alla varor och ser förnöjd ut eller grinar, samt möjligen öfverlägger med andra hädangångne *ekonomi-underofficerares* andar om lämpliga spisordningar m. m., som upptagit deras tankar under lefnaden . . . att styckjunkaren *von Schéele*, salig människan, går der uppe i höjden, i de forna *vevelundervisnings- och gymnastiksalarne*, och, efter sin vana i lifvet, pysslar med sina svarta tafflor,

sin ringklocka och hvisselpipa samt öfverlägger möjligen med andarne efter åtskilliga hädangångne officerare och underofficerare vid *Informationsverket* om undervisningsmetoder m. m., som under lefnadsloppet intresserade dem att en mängd hädangångne *instruktörers* andar fortsätta öfverläggningarna om man vid den eller den rörelsen bör rätteligen svänga på fotbladet eller på klacken m. m., som under lefnadsloppet låg deras hjerta nära och emellanåt föranledde temligen heta tvister och tänk, *Calle*, så många *flick-andar* troligen förekomma der uppe: dessa fyratio *sjuksköterskor*, som under lefnaden så snällt bjödo knektarne på kaffe, sedan *Ronden* kommit utför trapporna, hoppade och dansade, samt andarne af alla dessa *flick-ungar* som, så säkert som klockan i kyrkornet, gingo efter hvarje slutad bal på *Carlsdagen*, hvar och en med sin fästman förstås och, än lipande och än flissande, sökte efter förkomna eller bortbytta amier, utanhängor m. m. Nog bör man kunna antaga, *Calle*, att det under *spöktimmen* går lifvadt till och är »luft i luckan» i den gamla *orgeln* vid *Tyskbagarebergen*?

Calle. Tror nog det men herr konstapeln har hela tiden gjort som vanligt: spelat som en *orrtupp*, i stället för att helt simpelt svara på det ja' frågte honom om: Gick det många *pojkar* på den der gymnastiken?

Kask. Ja, du frågade så, vill ja' minnas äfven som att ja' svarade sålunda: »På sitt sätt, ja på sitt vis, *nej*; ty det beror på huruledes man betraktar åtskilliga å densamma förekommande *pojkar*.»

Händelsen var den: att då våren kom och tinade upp så väl naturen som människobarnens sinne, anordnades om aftnarne *frivilliga öfningar* för redan approbe-

rade instruktörer. Då vädret var ruskigt, kommo få och tjänstgörande instruktörer hade just ej annat att göra, än att gå och språka med hvarandra; men då våren allt mera framskred samt bjöd på ljusa och vackra aftnar, ökades publiken allt mera, till fullt eller öfverfullt hus. Den bestod hufvudsakligen af dels livvade yngre och äldre *instruktörer*, dels åskådare från regimentet och den öfriga garnisonen samt »*opartiska*», särdeles i yrkena arbetande *pojkar* från traktens kojor. Pojkarne utsågo inom sej instruktörer, och så väl dessa som deras elever efterapade hvad de sågo oss göra. I somliga stycken voro pojkarne slängdare än vi, t. ex. i sådana der *akrobaterier*, som man emellanåt får se utföras på *Djurgården* å en utbredd matta, vid tonerna af ett positiv och en gitarr eller andra instrument. Vi hade egentligen ej annat uppdrag rörande pojkarne än att, då de stojade för mycket, göra »*reis haus*», som tysken säger, d. v. s. kasta dem utför trapporna. Pojkarne, knipsluga som sådane vanligen äro, hade emellertid ganska väl märkt att man gerna såg dem på *Gymnastiken*, kilade sej snart å nyo in och började sina öfningar som om ingenting passerat . . . så blef ett nytt stimmande och så gjorde vi: »*heraus mit die Katzen*», som tysken säger, kastade pojkarne med sådan fart utför de branta trapporna, att de nog kommo i tillfälle visa om de voro *viga* och uppfattat *gymnastikens idé*.

Huruledes ja' bör besvara din fråga med *ja* eller med *nej*, det synes mej vara beroende af, om man betraktar pojkarne då de voro i *salen* eller i den *branta trappan*? Emellertid: troligt är, att under den hemska *spöktimmen* förekomma många *pojkar-andar* emellanåt i den

gamla *orgelns* så gymnastiksal som trappor ty *sådana andar* fortsätta nog i en annan verld att lefva och stimma precis så som de gjorde i denna och *instruktörs-andarne* fortsätta nog då med att göra »*Heraus mit die Katzen*», som tysken säger

Ärade **Åhörarinnor!** Jag har under en längre stund tyckt mig tydligt märka, att jag säkert kunnat påräkna tacksamhet af rätt många bland eder genom att uppläsa färre eller kortare stycken särdeles af *små-fröknarna*, hvilkas ögon se helt långsläpiga ut men detta oakadt önskar jag ännu uppläsa ett till, för att avsluta den till eder ställda del af föredraget med att anföra en *qvinnas* uppfattning af ett och annat som har samband med *den beväpnade freden*. Jag beder eder alla om ursäkt särdeles *små-fröknarna!*

För att angifva tankeriktningen hos min unga släkting, *Léonie*, önskar jag nu uppläsa i utdrag ett bref från henne. Hon är något hvad man kallar »*blåstrumpa*» och hade sändt mig ett koncept till en af henne författad tidningsartikel med begäran, att jag skulle föreslå en *titel* för densamma.

Särskildt önskar jag nämna, att jag under en längre tid sändt henne åtskilligt ur min *italienska manuskriptsamling*. Det ser verkligen ut som om både hon och hennes närmaste vänner noga läst och tagit intryck af dessa skrifter.

Léonies bref synes mig böra i mitt föredrag förekomma under titeln:

Ett Oväders-centrum öfver Mälaredalen.

Min goda Farbror!

Många tacksägelser för det sista, så särdeles kärkomna brevet, äfvensom för den nya sändningen italienska skrifter! *Vi tre* hafva, som vanligt, noga studerat så väl bref som skrifter och, likaledes som vanligt, rangerat oss i tvenne partier med afseende å de senares innehåll! *Amanda* fortfar så envist i sin åsigt: att *qvinnan* bör bara koka och steka, byka och tvätta, städa och stoppa strumpor m. m., som hon kallar »husligt och nyttigt» *Hulda* och jag medgifva, t. o. m. oändligt gerna, att *XIX:de seklets qvinna* bör taga allt detta som *hufvudföremål* för sin sträfvan här i lifvet; men hoppas och önska, att man ej ser med oblida ögon om hon händelsevis kan medhinna något *dessutom* och i denna händelse försöker se och verka något utom de gränser, inom hvilka *qvinnan* förr satt hopkrupen och tillbedd, som en liten *helgonbild i sitt skåp!* Ha inte *Hulda* och jag rätt, *Farbror?*

Farbror skulle varit här och sett så *Amanda* blängde med sina stora, vackra och svärmiska ögon på signora *Adinas* attester å *Kontrapunkterna* och hört så betänksamt och gravitetiskt hon sade: »Hur kan en *qvinna* vara till denna grad *djerf?!*»

Den snälla *Amanda* har troligen tagit väl många *ridhare-romaner* på lämbiblioteket och studerat dem för ifrigt? Jag kan åtminstone ej på annat sätt förklara att hon midt i hufvudstaden, der det *romantiska* synes mig hufvudsakligen förekomma på teatrarne, dit vi mycket

sällan hafva råd att gå, kunnat blifva en *medeltidsdam* en fullständig och högstäm d *borgfröken!*

Hulda, som i grund och botten är lika god och snäll, men mera *glad och praktisk*, aldrig hvarken nedstämd eller högstäm d mera *stockholmska* än *borgfröken* svarade: »Kära lilla du! Visserligen ligger det en särdeles ovanlig *gentillesse* deruti att personer, som skriva i det der militära och gymnastiska, vilja underkasta sina arbeten en kritisk granskning af en *qvinna* har troligen ej kunnat komma i fråga på någon annan *halfö* än den italienska? men då dessa signorer varit så *gentila*, hade signoran varit *ogentil*, förefaller det mig, om hon nekat.»

Jag framhöll, så godt jag förmådde: »Dessa författare erkänna ju öppet och ärligt att de önska inverka på *uppfattningen* hos denna ungdom, som under en kortare eller längre tid skall tillhöra det militära lifvet, och försöka derfor behandla så, »att hvar och en det kan förstå». Det försöket är väl ej klandervärdt, äfven om det fullständigt misslyckas? och jag kan ej inse, hvarför just *qvinnan* skall utrangeras från den stora och blandade samlingen: »*Hvar och en*? Att författarne vändt sig till *signoran* kan förklaras deraf, att de hafva hennes söner bland sina elever»

Här afbröt *Amanda*, sägande långsamt och högtidligt: »Men hvarför vände de sig ej till hennes *man*, som de ju erkänna för att vara en kunskapsrik, t. o. m. lärd person?»

Hulda inföll: »Helt enkelt därför, lilla du, att de fått i sitt hufvud den fixa iden, att *sundt förnuft* och *kunskap* ej alltid gå *snällt i par* och då de nu vilja

försöka framforsla begrepp om det och det till ungdomen vid framtidshärrarne, så tycka de det vara säkrare att köra *enbetes* med det *förra*, än med den *senare* Att de hafva ett så oinskränkt förtroende för *signorans* ömdöme, det är väl ej besynnerligt? Hon hade ju i detta afseende redan som ung flicka visat sig stå kolossalt öfver hela omgifningen särdeles *fästmannen!* Att han sedan förskaffat sig stora kunskaper, det är godt och väl, hvilket fäktmästarne ju äfven erkänna; men det är väl ej besynnerligt om han förefaller dem litet *misstänkt* med afseende å den egenskap, som de företrädesvis önska hos bedömaren af deras arbeten? Den der erfarna och klippska *doktorn* hade troligen gjort sammalunda.»

Hulda och jag fortforo länge med att munhuggas med vår *borgfröken*, men lyckades ej att få henne vika en tum! Farbror har kanske ej klart för sig skilnaden emellan en *borgfröken* och en *stockholmska*? Den förra är högstämd, romantisk, dyrkar månen och dess sken samt går ständigt och drager som på ett tungt *släp* den senare har just ingen af dessa egenskaper, kan ej endast hafva, utan har en oändlighet med *fel*, hvilka man noga utspionerar och framhåller! men släpar och knogar gerna dagen i ända, särdeles om hon tror sig kunna få en *glad stund emellanåt*»

Farbror föreslår, att tidningsartikeln bör benämnas: »*Den svenska qvinnan och försvarsfrågan.*» Blif för all del ej ond eller ledsen för att jag i denna sak vågar uppträda som *opponent*. Om, af en mycket stor släkt, en *kull systrar* råkat få sitt bo litet *vestligare*, en annan sitt något *sydligare* och en tredje sitt ett stycke *östligare* än de andra kullarne och om äfven någon gång litet

slägtgnabb försports från alla tre väderstrecken! . . . icke böra väl *sysstrarna* fästa sig vid allt detta om och då det är fråga om en sak, hvilken så påtagligen rör »*hela tjocka släkten*», som ungdomens uppfostran med afseende fäst å försvarsfrågan? Jag vill naturligtvis ej ändra den föreslagna *titeln* utan föregående samtycke; men, snälla Farbror! . . . stryk ut den »*svenska qvinnan*» och skrif dit »*den skandinaviska*».

Men . . . tycker inte Farbror som *vi tre*: att *den skandinaviska qvinnan* bör, med afseende å det der krigiska, kunna taga sig för någonting bättre än att, som i *Danmark*, skramla i hop pengar till några kanoner, eller att, som i *Sverige*, slå sig på mureri, eller att, som i hela *vida världen* synes blifvit modernt så snart det låter krigiskt: få helt brådt och fjäska med att leta i alla gömmor efter gamla linnelappar för att repa upp dem till charpi? Nog bör väl *XIX:de seklets skandinaviska qvinna* kunna mera ingripande verka, så väl för den der så mycket omtalade och omskrifna resenären: »*Den eviga freden*» . . . som *Hulda* i går sa' »snart nog bör få betala 'väntpengar'» . . . som för hvad ej förnuftigtvis kan undvika att anskaffas tills han *tvärsäkert kommit?* . . . eller hur tycker Farbror?

Vi tre anse det vara särdeles förståndigt och praktiskt tänkt af de italienska fäktnästarna då de föllo på den idéen, att uppmåna *qvinnan* till att försöka inplugga i ungdomen och särdeles i *skapelsens ungherrar*, att det vanligen ligger någonting så rått, så rysligt rått och oberättigadt i *anfallet*, men alltid någonting särdeles ädelt och berättigadt i *försvaret emot oberättigadt anfall* . . . och att *försvarskriget* därför gjort och gör sig väl

förtjent af stora uppoffringar, hvilka på allt sätt böra understödas.

Men det skulle för oss blifva särdeles intressant att få höra Farbrors åsigt i en härmed sammanhang egande omständighet, eller *möjlighet*, som *Hulda* uttryckte så: »Om den *skandinaviska qvinnan* inbillar sig och tror, att inpluggandet af de der vackra sakerna i *skapelsens ungherrar* kommer »att gå som en dans» så tror jag att hon blifver grundligt *lu-lu-lurad* på den konfekten!»

Amanda och jag befara, att *Hulda* har rätt till en del, ehuru en mycket *liten del*. Det förefaller oss två vara klart och tydligt som ett *axiom*: att det stora flertalet af nämnde ungherrar nog kommer att snällt och tacksamt emottaga *qvinnans* bemödande att i dem inpregla den vackra sanningen samt att dessas *natur* är af den beskaffenhet, att hon ej behöfver bekymra sig för att hafva »sätt på helleberget» men vi befara att det finnes en liten »*minoritet*», en sådan der liten envis, som bladens riksdagsnotiser ofta tala om, hvilken kommer att orsaka henne stora bekymmer! *Hulda* sa: »Hvad er lilla '*minoritet*' angår, så blir det rakt omöjligt för den *skandinaviska qvinnan* att få i densamma skilnaden emellan den *verkliga äran* och *stora förtjensten* i att göra uppoffringar för *försvaret* af fädernesland, hus och hem och den der temligen *tvetydiga*, som ständigt sticker den i ögonen som ett sken från en *falsk blink-fyr*: att få *kufva* en stackare och få makt till sådana mandater! Nog får den arma *skandinaviska qvinnan* bereda sig på att gå och valla med och prata förnuft i dessa *få*, som ni påstå, *skapelsens ungherrar*, från det att de lära sig gå, och sedan fortsätta med deras edukation när de upp-

träda på baler, supéer och spektakler och sammalunda fortsätta sekel efter sekel, glad om den enkla sanningen framskridit *en tum* för hvarje!»

För *Hulda* framställer sig visserligen den lilla *minoriteten* väl svart, oböjlig och omöjlig; men hvad den enkla sanningens framskridande angår, har hon beklagligen måhända ej så orätt? Hur många *tum* har den framskridit på aderton hundra år och nära på ett sekel till, som den *försonande läran* predikats . . . emellanåt för temligen *döfva öron* . . . eller hur tror Farbror?

Vi instämma, *alla tre*, i fäktnästarnes åsigt derom: att *qvinnan* bör på allt sätt befordra ungdomens *gymnastiska öfningar* för båda könen, samt för de äldre af skapelsens ungherrar *militäröfningar*, så fullständiga som möjligt; men med afseende å *medels* anskaffande voro vi, särdeles i början, af temligen olika åsigt. *Amanda* och jag tänkte hufvudsakligen på bazarer, storartade lotterier m. m. i denna väg.

Hulda, som onekligen är den mest praktiska af oss, anmärkte: »Allt det der kan nog vara ganska bra att använda emellanåt, som en sorts *mellanstick*; men mig synes att det, som den *skandinaviska qvinnan* hufvudsakligen bör lägga an på är, att göra tjänst som en sorts *väckare-ur* för de män, som genom sin ställning kunna verka för saken. Hon bör inse, att de hafva så många viktiga politiska, kommunala, statsekonomiska m. fl. bestyr att syssla med, att det ej är på minsta sätt besynnerligt om de emellanåt behöfva en liten väckande *pingling* för det som rör ungdomens tidsenliga uppfostran; men hon bör naturligtvis rätta sig efter förhållandena, ej

pingla under särdeles skrala konjunkturer.» Hvad säger Farbror om denna Huldas åsigt?

Vi tre inse äfven mycket väl det riktiga i en sak, som dessa fäktmästare ofta framhålla: Det är i *vår tid* ej nog att ungdomen gymnastiserar och gymnastiserar, fäktar och fäktar, exerceerar och exerceerar, skjuter och skjuter . . . utan allt detta bör utföras i förening med ett meddelande af öfningarnas *hufvudbegrepp*, deras *betydelse* m. m.; men vi inse äfven mycket väl, att ehuru det möjligen kan i många länder vara nödvändigt att *qvinnan* verkar därför, det dock är fullkomligt öfverflödigt i *Skandinavien*.

Om den *skandinaviska qvinnan* vill bemöda sig om att i ungdomen inpregla den italienska åsigten om *anfallet och försvaret*, samt dessutom verka för öfningarnas ändamålsenliga drifvande genom en liten *pingling* emellanåt, så får hon nog sina modiga »sju dagar i veckan» . . . eller hur tror Farbror?

Men . . . hvad betyder det, om hon endast kunde säkert påräkna en liten smula *tacksamhet* af denna lilla »*minoritet*», som säkerligen kommer att orsaka henne stora bekymmer, sekel efter sekel!

Amanda har visserligen en bergfast tro på en säkert påräknelig *tacksamhetskänsla* hos dessa lyckligtvis få ungherrar; men den delas ej af *Hulda*, som nyss sa: »Jo vackert! . . . Ni kunna sätta er på, flickor, att den *armas skandinaviska qvinnan*, i stället för att få *tacksamhet* af er »*lilla minoritet*», mången gång kommer genom dess uppträdande att ofrivilligt tänka på den stridslystna, stolt klifvande *tuppen*, som helt nedlåtande blänger på alla dessa sträfsamma och enfaldiga små hönor, hvilka

fåfångt bemöda sig om att inverka på hans stolthet och krigiskhet. Kanske ni inbilla er och tro, flickor, att hans stridslystnad går ut på, och att han mycket generar sin ädla hjärna med att skydda dem för *höken?*»

Hulda får, möjligen och beklagligen, ej fullständigt orätt. *Vi tre* hafva nemligen tyckt oss tydligt förmärka hos några, lyckligtvis *få ungherrar*, en sådan maktlystnad, att vi tro oss kunna säkert spå, att de aldrig i tiden gå in på en *rättvis fördelning af bestämmelserätten!* Ack! om dessa *få* en och annan gång ville tänka på den tid då de, tultande och balancerande på hälarne, oupphörligen voro nära att ramla baklänges och slå ihjäl sig, om inte *qvinnan* ständigt passat på och räddat deras så dyrbara lif!

»Ja, ja! Om de bara *det ville*, någon *enda gång!* Mycket rätt!»

Jag finner med ousäglich glädje, att mina ärade *åhörarinnor* gilla min unga slägtings åsigt samt att t. o. m. *små-fröknarna* se helt pigga och lifvade ut. *Léonie* fortsätter så:

Vi tre hafva, som *Amanda* uttrycker sig: »den bergfasta tron», att det ej erfordras mer än att en liten skymt af *tacksamhet* förmärkes hos denna *lilla minoritet*, för att göra den temligen älskvärd i den *skandinaviska qvinnans* ögon kanske än något mer!

»Godt, godt, min kjære Mand!» »Sehr gut, sehr ausgezeichnet! Jawohl! Jawohl!» »Verywell! Excellent! Oh yes!» »Bien, très bien!» »Bravo! Bravissimo!»

Jag finner med stor tillfredsställelse: att af alla dessa utländska handelsresande, expediter m. fl. affärsmän, hvilka styrt kurs till våra förr så ödsliga trakter i mån som det

börjar klarera sig vid *Ofoten* och andra strategiska punkter, ett större antal ej allenast infunnit sig vid mitt föredrag utan äfven gillar *de trenne stockholmskornas* uppfattning i en sak, som synes mig ega *international* betydelse.

Ärade *åhörarinnor!* Jag har nu föredragit för eder ett samtal, i hvilket vår folkskolelärare framhållit den åsigt, att Sveriges *bondhustru* är vårt försvarsverks *basis* Tvenne italienska *Kontrapunkter*, hvilkas författare starkt betona vigten af att *qvinnan* understöder ungdomens *gymnastiskt-militära uppföstran* samt ett bref från min unga släkting, hvilket särskildt framhåller önskvärdheten häraf med afseende å den *skandinaviska*. Min öfvertygelse om vigten af detta ingripande må ursäktas min vidlyftighet.

5.

> Latinare och Realister!

Det förefaller mig vara ett vacket tidstecken att, midt under *ferierna*, så många elever vid de *allmänna läroverken* infunnit sig för att höra på ett föredrag af dettas beskaffenhet, i stället för att i ett trefligt hem se tiden an och lugnt smälta redan inhemtad kunskap eller öka densamma genom trägnä s. k. »*ferie-studier*».

Åtskilliga år äro förlidna sedan en stor eldsvåda ödelade »*Carlsta' sta'*», som vermländingarne lära benämna länets residensstad.

En till staden anländ resande gick omkring och betraktade den nyligen timade förödelsten. Märkande att några bondpojkar gjorde sammalunda, vände han sig till dem under yttrande af några beklagande ord. En af pojkarne svarade: »*Åh körs! så länge Clara inte siner, ä' dä' fülle inte' så värst vådli't!*»

Pojken menade, att så länge *Clarelfven* rinner, kan timmerflottning m. m. gå sin gilla gång, och det bör ej anses för omöjligt att få upp en ny »*Carlsta' sta'*». Några år förgingo och en ny stad uppstod, som en förnygrad fogel *Phœnix* ur sitt bål.

I pojkens ord låg ej öfvermod. Han påstod ej att *han sjelf* kunde göra en mandat, utan fäste den re-

sandes uppmärksamhet på att trakten hade en *personlighet*, med ett inom provinsen väl känt namn, hvilken han tilltrorde om att hafva den till mandatens utförande erforderliga *levande kraft*. Det förefaller äfven som om pojken, tänkande: »*Sorgens beklagande ökar saknaden*», ej satte tillbörligt värde på den resandes ömsinnet, yttrande sig genom att endast *beklaga*; men att han troligen sympatiserade med den af *läkare* vanligen visade, att, en uppkommen skada må nu vara hur stor som helst, ej endast *beklaga*, utan genast börja spekulera på dess *botande*.

I pojakens ord ligger uttryckt samma tankegång, hvilken troget följt alla dessa personer som i betydligare mån verkat i *den gymnastiska rörelsen, folkbeväringsrörelsen* m. fl. rörelser, hvilka egentligen ej haft till mål att framställa någonting *fullfärdigt*, utan en *levande kraft*, en *Clara*, af hvilken man kunde förvänta ett sådant.

Kort efter avslutandet af alla dessa många och stora krig, hvilka pågingo i vår verldsdel i slutet af förra århundradet och början af detta, förmärktes litet hvar stans en viss leda för krig och krigiska mandater (*ej besynnerligt*) samt slapphet i många andra afseenden; men det besynnerliga var, att ledan och tröttheten egentligen ej framträdde hos *dessa personer*, som deltagit i krigens eviga marscher, kontramarscher samt större och mindre fäktningar, utan hos deras afkomlingar.

Många voro de, som märkte med smärta att ungdomen började allt mera erinra om »*höstflugan på rutan*»: såg lika mystisk och djupsinnig ut samt visade hennes håg för att draga benen långsamt och försigtigt vid ett *nödtvunget* steg och att noga akta sig för ett *öfverflödigt*.

De flesta observatörer förforo som den resande i »*Carlsta'sta*»: beklagade djupt.

Några få af dem, hvilka möjligen kände samma smärta, gjorde som *pojken*: beklagade ej, utan spekulerade genast på och angåfvo en hjälpande *Clara*, en som, hvilket *Latinarne* känna bättre än jag, med fördel användes redan i det gamla *Grekland*, nemligen *Den gymnastiska rörelsen*.

Bland dessa få personer må nämnas: i *Tyskland Guts-Muths*, redan omkring 1790, d. v. s. innan slappheten förmärkts, hans samtida *Vieh*, »*der Turnvater Jahm*», omkring 1811, m. fl.; i *Danmark Nachtigall*, omkring 1800; i *Schweiz Pestalozzi* och *Klias*, omkring 1807; i *Sverige Ling*, omkring 1805, då han i *Skåne* samt i förening med åtskilliga prester började experimentera med ordnade kroppsöfningars införande vid läroverken och skolorna. *Ling* sjelf var nog en »*andans man*» men ej prest. I Kongl. skrivelser från denna tid benämnes han: »*Fäktmästaren P. H. Ling*». Efter upprättandet af *Gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm*, grundande sig på en skrivelse af 1814, erhöll han först titeln *Föreståndare* och sedan *Professor*.

Alla dessa personers sträfvan afsåg från början hufvudsakligen: att få en *motvigt* emot den skadliga inverkan på under utveckling varande kroppar, hvilken lätteligen kan blifva en följd af det inne- och stillasittande, som måste fordras af ungdomen för att den skall kunna följa med en i stigning varande bildning, särdeles som denna synes åtföljas, så troget som kroppen af dess skugga, af förklemmande lefnadsvanor. Det låg äfven för dessa få män: att en ständig *vevelverkan* eger rum emel-

lan själ och kropp, att den enas friskhet och förmåga att verka som *frisk* åtminstone i betydlig mån är beroende af den andras tillstånd.

Den *gymnastiska rörelsen* sträfvar ej endast för att uppehålla och sprida alla kroppsöfningar, både de som röra sig i en bestämd *konstform*, såsom *Friskgymnastik*, *Sjukgymnastik*, *Fäktkonst*, *Ridkonst* och *Simkonst*, samt de hvilka ej ega en utpreglad sådan utan för allt som befrämjar ernäendet af målet: *lifs kraftens* höjande och utveckling, särdeles genom en härdande uppfostran i ungdomsåren. Ifrarne för denna rörelse fundera därför med bekymrad min, om och då de möjligen i en skolas *förstuga* få se åtskilliga exemplar bottiner, amier, pulsmuddar m. m.: Hvad männe ämna egarne af allt detta framdeles använda då de i *mannåren*, som yrkesidkare eller tjänstemän, måste i alla väder utföra ett och annat eller då de i *lifvets senhöst*, med snö i lockarne och stapplande steg, anse sig böra gå till läroverket och fråga: »Hur männe går det för min *älskade son?*» eller »*mina älskade söner?*» om de varit nog lyckliga att hafva både fått flere och få behålla dem!

Den *gymnastiska rörelsen* har ända från den gråa forntiden verkat i alla länder under formen: *gymnastiska öfningar*, *lekar* och *danser* och den lär varit i tillfälle med glädje bevittna *Djehnarnes* lust och håg för allt detta. Det var nutidens stora fordran på ungdomens inne- och stillasittande tillvaron af bottiner, pulsmuddar m. m. som uppkom efter de stora krigen hvilket framtvingade *ordnade kroppsöfningar* i förening med studierna.

Egentliga *militäröfningar* äro i få länder använda vid

läroverk, som svara emot våra *allmänna*; men det förefaller troligt, att den tid ej är särdeles aflägsen då man litet hvar stans anser: att till *allmän bildning* hör, att åtminstone hafva fäst någon uppmärksamhet vid sådana militära hufvudbegrepp, hvilka röra både *medborgaren och krigaren*.

I *Sverige* hafva militäröfningar varit föreskrifna vid de *allmänna läroverken* ungefärligen lika länge som de gymnastiska; men den nuvarande praktiken vid de *högre* är helt ung, uppkom som följd af *skarpkytterörelsen*.

Snart nog börja *Inspektörer* resa omkring och, hvar och en vid de läroverk som ligga inom ett *militärdistrikt*, efterse ett och annat.

Jag tror mig kunna spå: att *Inspektörernas* rapporter i allt hufvudsakligt komma att likna deras föregångare, d. v. s. framhålla *Instruktörernas* nit och bemödanden samt *ungdomens* visade färdighet och intresse; men att det är åtskilligt i *materiel väg* att anmärka, som i betydlig mån förhindrar uppnående af det, som skulle kunna uppnås. Anmärkningarna röra säkerligen skjutbanor, gevär, särdeles salongs-, ammunition, d:o d:o, bristande utredningseffekter, patronväskor, bajonettbaljor m. m.

Med afseende å dessa *brister* böra vi betänka: att rörelsen är ännu helt *ung*, att ännu betänkligare materiella brister fick den *gymnastiska rörelsen* dragas med t. o. m. långt efter sedan dess öfningar voro anbefalda, då mången *voltige-hüsts* födelse stod i samband med en *danssoiré* samt att de flesta *näringar* nu gå på underkant. Under dessa förhållanden kan man *rättvisligen* ej förvänta ett hastigt afhjelpande endast hoppas

på att näringarnas *Clara* snart måtte börja strömma så, att hon ej allenast medför salongsgevär af utmärkt beskaffenhet, »sjelfrensande patroner», patronväskor och bajonettbaljor, utan mycket mera till läroverkens *exercis- och skjutafdelningar!*

Tillvaron af dessa *materiela brister* är visserligen ledsam; men man kan föreställa sig en *tillvaro af brister*, som vore ännu ledsammare, t. o. m. högst betänklig . . . ehuru vi böra antaga, hoppas och tro, att den *tillvaron* ej ens kan komma i fråga i våra barnabarns barns tid. Tänk om herrar Inspektörens rapporter i en aflägsen framtid skulle komma att lyda ungefärligen så:

Alla dessa *instrumenter*, som anskaffats dels af *staten* och dels af fosterlandsvänner för att lifva öfningarna, äro utmärkta, f. o. m. bastrumman och bastubor t. o. m. s-cornetti, men begagnas ej . . . ty alla klaga öfver att musik »oroar deras nervsystem».

Skjutbanor, krigs- och salongsgevär samt ammunition är af den yppersta beskaffenhet och *Priskassan* i stark tillväxt, hvilket ej är besynnerligt, då ingen vill täfla! Läkaren är belägrad af ansökare om: »*en frisedel från den uppskakande skjutningen, som ökar min nervositet*».

Exercisutredningen är äfven i högsta måtto utmärkt; men *Instruktörerna* klaga allmänt, att om man anordnar en *fältmarsch*, kommer den ena efter den andra helt sorgbunden och frågar: »*Ska' ja' nu ut igen? . . . Ja' va' ju ute på en sådan der tillställning i höstas ett år se'n och fick då skafsår på båda fötterna! . . . Ska' ja' nu ut igen?*»

Om i en framtid, belägen lika långt framom *vår tid*, som den gråa forntiden ligger bakom densamma, herrar

Inspektörers rapporter blifva af denna beskaffenhet, tror jag, för min del, att de angifva en *brist* af betänkligare beskaffenhet än den nuvarande. Alla dessa nervösa och för *fältöfningar* olustiga *skandinav-unglingar* kunna vara särdeles aktningsvärda personligheter, hvilka måhända hafva både lust och förmåga att på diskussionens fält behandla dåvarande *försvarsfrågas* samt andra då på dagordningen stående samhällsproblems lösning; men jag befarar att de hvarken som *medborgare* eller *krigare* komma att praktiskt särdeles bidra till någon lösning därför, att redan i deras unga år strömmar *Lifskrafts-Clara* i dem så sakta, som händelsen vore med den sekelgamla *Vermlands-Clara* om hon visade sig behöfva årtal för att föra en stock från *Finnmarken* till »*Carlsta'sta*». Det var troligen med tanken på gummans ålder och långa utförda släparbete som bondpojken vilkorligt visade förtroende till hennes lifskraft då han sade: »*Åh körs! . . . så länge Clara inte' siner, ä' dä' fälle inte så värst vådli't?*»

Gossar från traktens Folkskolor!

Jag hoppas och förmodar att ni alla hörde på och lade på minnet hvad jag uppläste om hur *Mor* grundlägger den kunskap och de begrepp som, derefter utvecklade af *Skolans* lärarinnor och lärare samt ett upplyst *Krigsbefäl*, blifva så viktiga för edert framtida väl.

För att den del af landets ungdom, som erhåller undervisning i *folkskolan*, äfven skall kunna få en *gymnastiskt-militärisk uppfostran* värd att omnämna, synes mig största hindret vara det stora antalet skolor. *Sverige* lär hafva omkring 2,400 socknar.

Med tanken på detta väldiga antal skolor ser jag ingen annan möjlighet för anskaffningen af nödiga gymnastik-, skjut- och exercis-saker, än en sorts *salning* från flera håll. Man kan och bör hoppas att, under någorlunda skapliga näringstider, *Kongl. Maj:t och Kronan* gerna lemna en part, *kommunen* en d:o samt alla dessa ungdomen älskande *fosterlandsvänner*, hvilka lyckats få en tjock, hjertat värmande sedelbok i bröstfickan, gerna lemna en d:o!

Hvad *gymnastiken* angår, kunna vissa öfningar anordnas utan särdeles kostnad: den *fristående* kostar ej ett öre; åtskilliga nyttiga rörelser kunna utföras med användande af skolsaker; *språng* på längd och höjd kunna öfvas med användande af tömmar, remmar och snören. Den sak, som ni säkerligen helst vill ha, är en *voltige-häst*. Det förhåller sig med sådana hästar som med andra: marknadspriset varierar efter deras beskaffenhet m. fl. förhållanden. Särdeles försmädligt är emellertid, att *folkskolorna* behöfva så många hästar . . . ungefärligen lika många som *fem rytteri-regimenten!*

Fäktkonsten är det ej värdt att ni tänka och snegla på. Treflig konst nog om och då den drifves under *skapliga* förhållanden; men sådana äro trassliga och dyra. Mycket otreflig konst om och då den drifves under *oskapliga* . . . blifver då ett särdeles lämpligt straff för *okynnespojkar*. Då sådana ej lära förekomma vid *folkskolorna*, är konstens drivvande vid dem öfverflödig.

Simkonsten bör lätt nog kunna öfvas i vårt på sjöar och åar så särdeles rika land . . . d. v. s. öfver allt der ej *vattuskräck* förmärkts bland ungdomen.

Skjutkonsten kan lätt nog öfvas vid *folkskolorna* . . .

d. v. s. sedan det blifvit en allmän sed, hvilken enligt min tro snart är att förvänta, att, då en välburgen *fosterlandsvän*, med många klöfkreatur i ladugården och hästar på stall, får en »*välskapad tös*» eller *pojke* som från himmelen, han genast samtidigt tänker på *folkskolan* och *salongsgevär*, eller, om den förra redan har tillräckligt af de senare, på några tusen patroner . . . af hvilka man aldrig får *tillräckligt*, naturligtvis.

Såsom upplysande för välburgna *fosterlandsvänner*, hvilka vänta sig få något, kommande som från himmelen, önskar jag nämna: Firman *G. A. Bastman*, der nere i *Stockholm, Riddarhustorget*, försäljer till följande pris:

Salongsgevär: system *Flobert*, efter beskaffenhet,
från kr. 14 till kr. 22.

D:o » *Varnant* eller *Remington*, efter
beskaffenhet, från kr. 20 till kr. 30.

D:o refflade för *Bosquette*-patroner,
från kr. 23 till kr. 40.

Salongspatroner: med kula, engelska, pr 100 st.,
från kr. 1 till kr. 3.

D:o *Bosquette* (*sjelfrensande*), pr 1,000 st.,
kr. 15.

S. k. *Bosquette*-patroner hafva den fördelen, att 200 à 300 skott kunna lossas utan att geväret under tiden behöfver rengöras, och pipan angripes ej af rost.

Exercisöfningar, åtminstone hvad landsortens *folkskolor* angår, synas mig tills vidare kunna inskränkas till öfningar *utan gevär*.

Mig förefaller att det, som förenar egenskaperna att vara viktigt samt temligen lätt åstadkommet, bör *först*

införas: det *unga ögats* inöfvande genom skjutning med *salongsgevär*.

Vi böra hoppas och tro, att den tid ej är så särdeles aflägsen, då de flesta socknar hafva *slöjdsolor*, hvilka äro mycket omtäckta af landsortens ungdom, som gerna *frivilligt* inställer sig, ej behöfver hemtas dit »med tjenliga medel». Det förefaller mig att, i förening med dem, man kunde anordna *gymnastiska samt militäröfningar* för de ynglingar, hvilka slutat vid *folkskolan*, men ej ännu uppnått beväringensåldern. De senare öfningarna skulle utgöras af skjutning med *krigsgevär* samt *exercisöfningar* om de senare kunna *ordentligt* ordnas och utföras.

Till hela den här församlade skolungdomen önskar jag nämna:

Då jag talar till eder, framställer sig alltid för mitt *inre öga*, som i en dröm eller hägring, åtskilligt som tillhör edert framtida lif . . . och det är af denna orsak som mina ord ej endast afse den dag som i dag är, och eder som *latinare, realister och folkskolegossar*.

Mitt *inre öga* tycker sig nu se, bland åtskilligt annat, att ni framdeles komma alla, alla att känna en oemotståndlig håg för att bilda s. k. »*Grupper*», politiska och kommunala . . . och säkerligen många för att hålla föredrag och tal. De flesta af eder komma nog att, i sinom tid, påverkas af krafter hvilka draga ungefärligen så som magneten jernet; somliga af eder dragas åt *höger*, andra åt *venster*, allt beroende af den underbara *frändskapskraften*, och somliga, hvilka ej hafva frändskap med sidokrafterna, komma att verka som härdade *centrumborrar*. Dessa krafters framtida slitning om eder synes

mig öka vigten af beskaffenheten hos de *frön*, hvilka tidigt utsås i edert sinne och minne.

Mitt föredrag skulle behandla: *Läran om den s. k. »Ewiga freden»* samt, i samband härmed, om allt som erfordras för *kriget* kan saklöst slopas.

Mitt *inre öga* har ej ännu tyckt sig förmärka, men jag hoppas att det får skåda, innan det *yttre* slutes för evigt, en sådan förändring i människobarnens sinnelag, drifter och känslor, som synes vara ett säkert förebud till den *»Ewiga fredens»* ankomst. Ett sådant vore väl om, å ena sidan, det förefunnnes allmänt denna afsky för *anfallet*, som fröken *Léonie* vill sprida bland ungdomen (ehuru hon beklagligen synes sjelf vilja anfalla en *aktad del* af densamma) samt, å andra sidan, en varm *försonlighetskänsla* (kanske något *varmare* än hennes egen)?

Ransaken noga eder sjelfva och edra kamrater: om ni då tydligen förmärka, att det svårligen kan komma i fråga att någon vill förgå sig emot eller *kufva* en kamrat samt, om detta dock skulle hända, den anfallne genast är redebogen att följa den vackra regeln: *»Om någon slår dig på ena örat, så vänd det andra till»* . . . tror jag att ni kunna anse denna allmänna fridsamma stämning som ett temligen säkert förebud till den *»Ewiga fredens»* möjliga ankomst.

Jag hoppas och önskar lifligt att de af eder, som framdeles hedras med det stora förtroendet att vara *riksdagsmän* eller *stadsfullmäktige*, måtte innan de tala, skrifva, eller på annat sätt verka emot *försvarsverkets* uppehållande vid full lifskraft, noga speja så väl på folkstammarne i allmänhet som på aktade ståndsbroder och eder sjelfva. Om ni då finna nämnde motvilja för *anfall*

och kufning samt höga grad af försonlighetskänsla vara allmänt till finnandes, tror jag ni kunna börja tänka på försvarsverkets slopning . . . så småningom.

Innan dessa antagna blifvande riksdagsmäns och stadsfullmäktiges inre öga kommit till full visshet om en fullt pålitlig fridsam stämning i världen, tror jag att de böra bemöda sig om att, genom en väl anordnad härdande uppfostran, af hvilken gymnastiska och militäröfningar böra utgöra en del, försöka på allt sätt höja och underhålla hos landets ungdom denna »lifskraft, som förgyller lifvets trasor och sålunda äfven krigarlivets», enligt hvad en italiensk författare skrifer

(och illustrerar med denna teckning, hvilken väl skall föreställa hur en sådan der förgyllare svänger och tager sig ut i närheten af *equatorn*, kan jag tro? Ritningen cirkulerar, cirkulerar!).

Det förefaller mig att dessa antagna blifvande riksdagsmän och stadsfullmäktige böra understöda anläggandet af Gymnastiker, Simskolor och Ridinrättningar samt uppehållandet af rörelsen i alla dessa lifskraftens värthus så, att det blifver klart för hvar och en att man, för att få

se ett starkt pulserande och sprittande lif ej behöfver resa ända bort till trakterna nära *equatorn*.

(Der hafva ni en teckning, föreställande några *lifvade kurrar*, hvilka tyckas snarare nedslagit bopålarne i närheten af endera *polen*, än nära *equatorn* Ritningen cirkulerar, cirkulerar!).

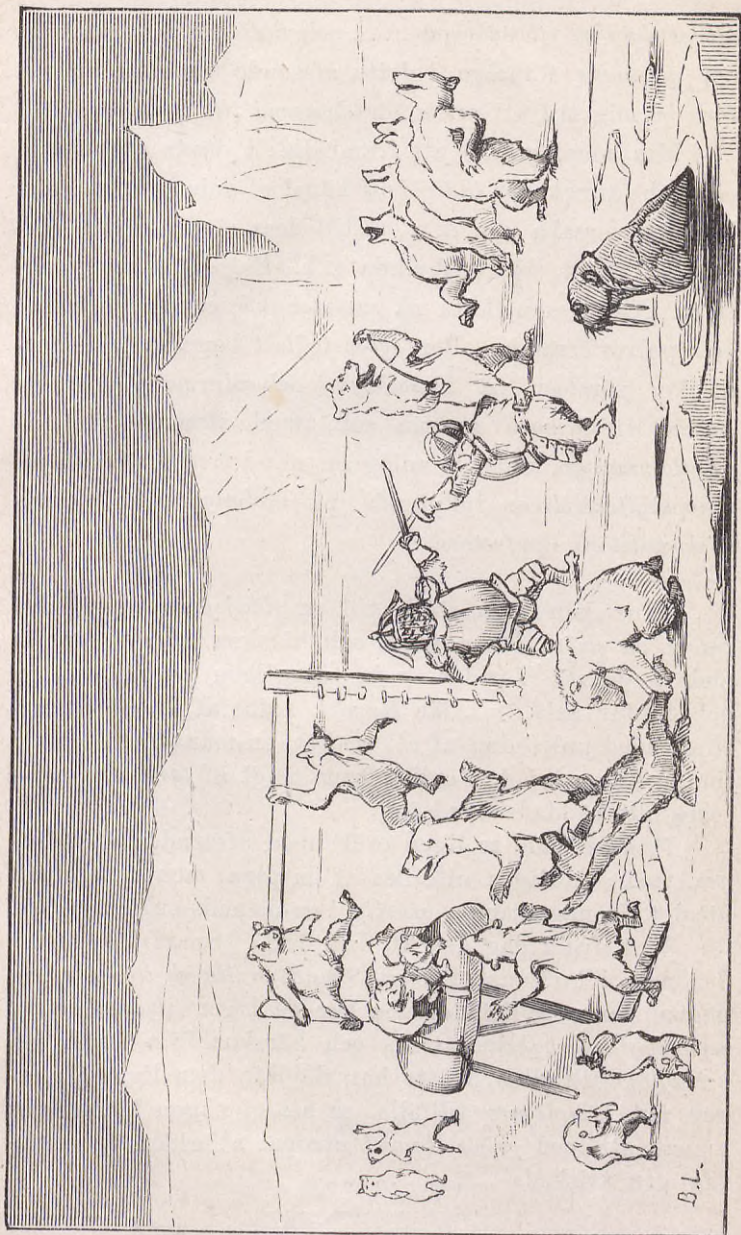
> Enligt mitt lemnade *Program* för föredraget och hvad jag i början yttrade, skulle det innehålla *trenne afdelningar*. Tiden är långt framskriden och jag ser tydligt på åtskilliga, särdeles *små-fröknarnas ögon*, att jag bör och måste avsluta, ehuru *tvenne afdelningar* återstå.

Hvad var månne orsaken till att jag ej kunnat medhinna mera? Helt simpelt den att jag, under föredragandet för mina ärade *åhörarinnor*, tyckte mig ständigt i öronen höra en af vår folkskolelärare ofta yttrad åsigt. Den gamle *Kasken* säger och omsäger:

> »*Qvinfolket*, det må nu skrifva sej med *q* eller med *k*, bör man ej tro så särdeles på d. v. s. då det är fråga om *pojkar*, med någorlunda skapligt utseende, förstås; men om och då det är fråga om att försöka få en *kamel* att gå igenom ett *nålsöga*, då bör man vända sej till *qvinfolket*, som är mycket mera listigt än *manfolket*.»

Rörande *första* hälften af satsen har jag många gånger tvistat med honom, men anser att den *senare*, bättre uttryckt, är fullkomligt riktig.

Att under svåra näringsförhållanden få medel till uppehållande af *ungdomens öfningar*, en rörelse som kostar mycket och inbringar intet af *materiens aktade representant*, det är onekligen ett försök att »få en *kamel*

B.L.

att gå igenom ett nålsöga» . . . och det var *Kaskens* åsigt om *qvinnans* förmåga i detta afseende som lätt kunnat förleda mig till att orera för *damerna till Domedags-otta!*

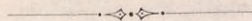
Min mening var att framhålla: i *första afdelningen* ett och annat om *individens* känslor, anlag m. m., som lätt kan orsaka att, d. v. s. till dess civilisationen tillräckligt stigit, den önskvärda s. k. »*Eviga freden*» i praktiken erinrar om detta på *ramm-manér* sönderbräckande och pulveriserande, eller *syl-metodiskt* borrhande, som utmärker rörelsen på *Kara-hafvet* och *Murmanska sjön*; i *andra afdelningen* samma sak, med afseende fäst på *folkstammarnes* känslor, anlag m. m.; i *tredje afdelningen* *skarpskytterörelsens* inflytande på *skolungdomens* *gymnastiskt-militära uppfostran*.

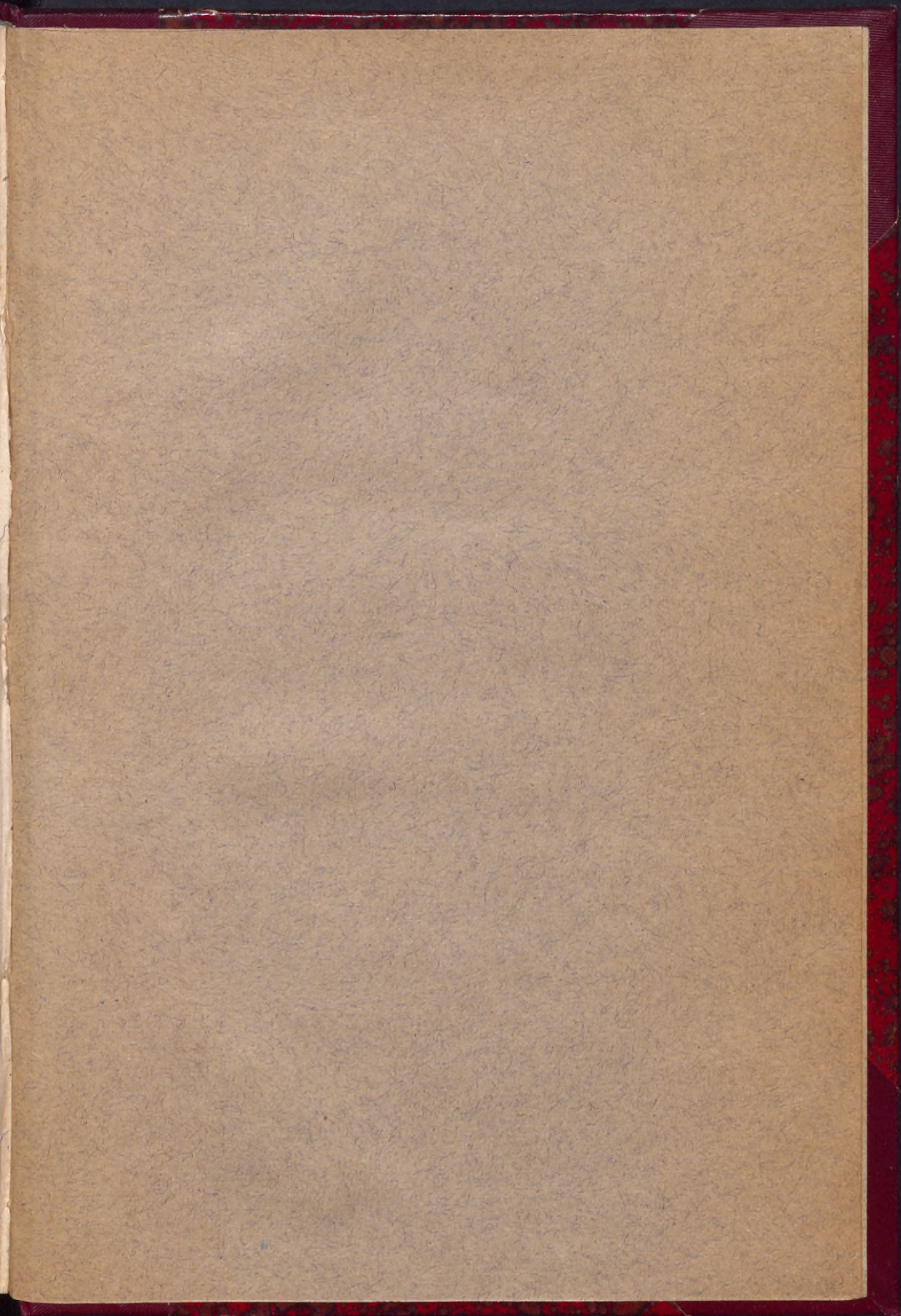
— — — — —

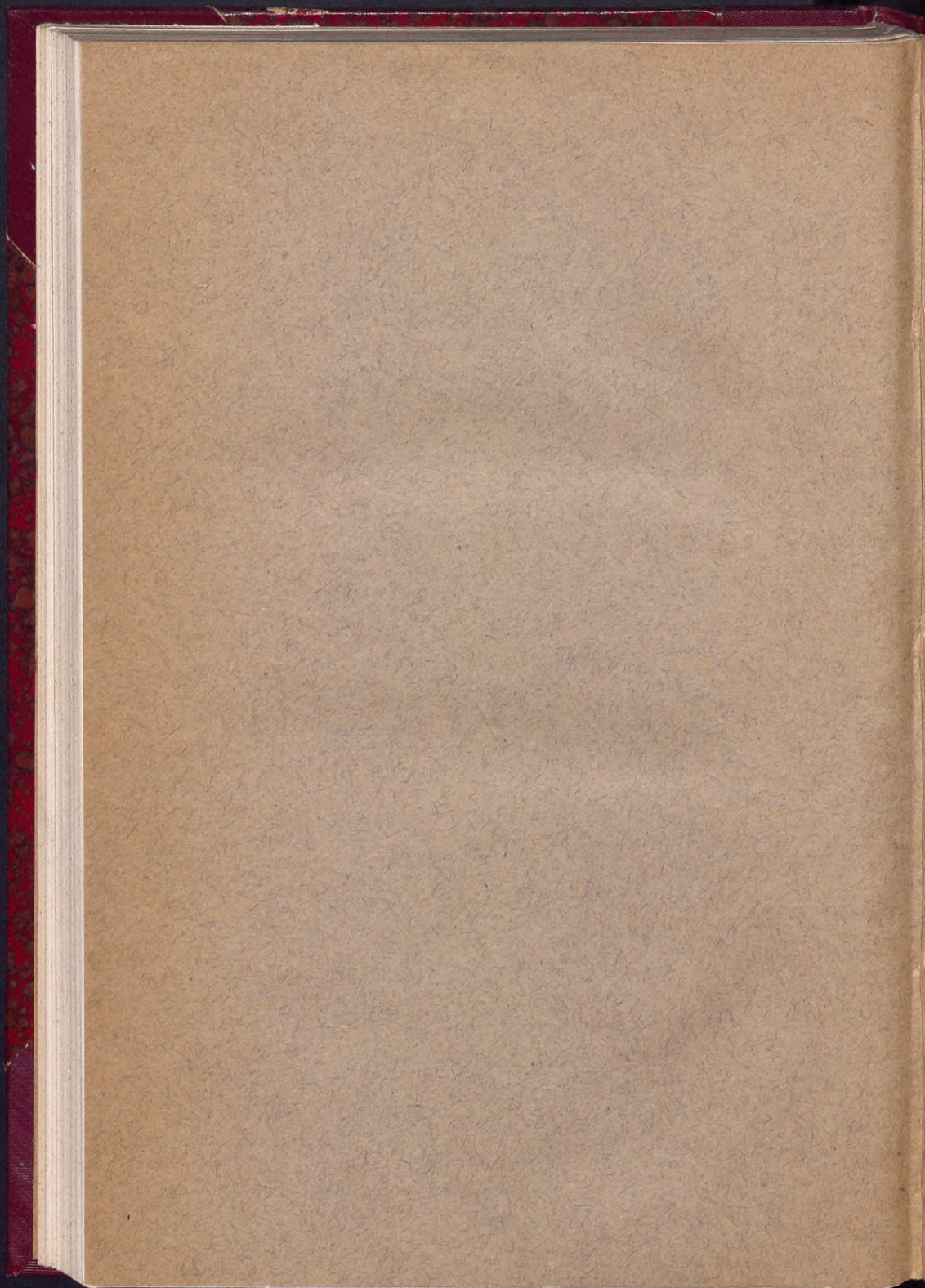
»Hur kan man ställa till en *glädjefest* och vid den bjuda på *smörbakelser*, torra och härskna från en föregående *sorgfest*? Verlden är ju påtagligen vrickad, rutten och luktar as!» . . . lär *Hamlet*, prins af *Danmark*, utropat med anledning af att *modern*, en-månads-enka efter *fadern*, hoppat i den enligt hans åsigt af *farbrodern* omsorgsfullt bäddade brudsäng.

Prinsen hade troligen orätt med afseende å *bäddningen*, som säkerligen utfördes af en piga; men rätt deruti, att det låg någonting *onaturligt* i en-månads-enkans *voltige*.

Vi hafva i dag den 10 Juli 1885. Snart tillstundar der nere i hufvudstaden en *Skandinavisk skyttefest*. Om någon der nere händelsevis har på lager *Skandinaviska separatist-smörbakelser*, torra och härskna från förgångna *beklagliga* tillfällen, måtte han då låta dem ligga på lager till *lämpligare* tillfälle, så att ej någon känner sig manad att med *prins Hamlet* utropa: »Verlden är ju påtagligen vrickad»

6000207539

Göteborgs universitetsbibliotek

